Mi Banga Vinavatei
E Mataio
a nga vataro

Man vinateteik katsep mi tietie se Iesu Karisito (Luka 3:23-38)

1 Ine arie man vinateteik katsep mi tietie se
Iesu Karisito. E Iesu eie e tubuon e Davit. E Davit
eie e tubuon e Abaraam.

2 E Abaraam eie e taman e Isak.
E Isak eie e taman e Iakop.
E Iakop eie e taman e Iuda ma bu kasien.
3 E Iuda eie e taman ba baser kasien e Peres
ma e Tsera. E kinaguor, e Tamar.
E Peres eie e taman e Esron.
E Esron eie e taman e Ram.
4 E Ram eie e taman e Aminadap.
E Aminadap eie e taman e Nason.
E Nason eie e taman e Salmon.
5 E Salmon eie e taman e Boas, ma e kinan, e
Raap.
E Boas eie e taman e Obet, ma e kinan, e Rut.
E Obet eie e taman e Iesse.
6 E Iesse eie e taman e Davit mi kovakova ka
leong.

E Davit eie e taman e Solomon. E kinan, eie ta
be nga muna reie e Uria.

7 E Solomon eie e taman e Reoboam.
E Reoboam eie e taman e Abia.

E Abia eie e taman e Asa.
8 E Asa eie e taman e Iospat.
E Iospat eie e taman e Ioram.
E Ioram eie e taman e Usia.
9 E Usia eie e taman e Iotam.
E Iotam eie e taman e Aas.
E Aas eie e taman e Esekia.
10 E Esekia eie e taman e Manase.
E Manase eie e taman e Amon.
E Amon eie e taman e Iosia.
11 E Iosia eie taman e Iekonia ma bu kasien. Ian simi avareit bu Babilon gi ta nga kerie sien bu Israel nia ra tsatsang vinatoreis i Babilon.

12 I murien mi kinakir sibu Israel rakot i Babilon,

e Iekonia eie e taman e Sealtiel.
E Sealtiel eie e taman e Serubabel.
13 E Serubabel eie e taman e Abiut.
E Abiut eie e taman e Eliakim.
E Eliakim eie e taman e Asor.
14 E Asor eie e taman e Sadok.
E Sadok eie e taman e Akim.
E Akim eie e taman e Eliud.
15 E Eliud eie e taman e Eleasar.
E Eleasar eie e taman e Mattan.
E Mattan eie e taman e Iakop.
16 E Iakop eie e taman e Iosep, e Iosep eie ken labeit e Maria.
E Maria e kinan e Iesu ese gi ta vuotongie va mi Messia.

17 Io, a nga sinangavur kes ma voveit bu kienakav kokouk sibu tam ma sibu nout kovuni se Abaraam beit se Davit, ma mi sinangavur kes ma voveit te buer bu kienakav sibu tam

ma sibu nout kovuni se Davit beit simi avareit
bu Babilon gi ta nga kerie bu Israel rakot nia
tsatsang vinatoreis i Babilon. Io, vakaek ian en
beit si ken kienakav mi Karisito a nga sinangavur
kes ma voveit te buer bu kienakav sibu tam ma
sibu nout.

Ken kienakav e Iesu Karisito (Luka 2:1-7)

18 Ine arie vasa ken kienakav e Iesu Karisito
a nga tsorubeit ven. E Maria, e kinan, gi nga
kubutsie va eguor e Iosep va guor ta nga rei.
Eiekesen i muan guor ta kap ngas nga mon
kokouk, gi nga vorotan va e Maria a te nga kour
simi ngesengesien mi Moromoruo Tamat.
19 E Iosep, ken labeit, eie mi ka duis i matan
e Raban. A kap nga lalaron nia vamangarie e
Maria i matan mi lobaram. Io, a nga vodon nia
kitipie keguor rei menemenen mo.
20 Sien ta nga vor ve vodovodon surie ine,
ken angelo mi Nguts a nga tsorubeit seie i aron
mi binorea ma a nga vakokoit ven ne, “Iosep,
natuon e Davit. Kian va e ta motou nia kerie e
Maria va ke vevien, simi vunan ine mi madar eie
tate tian ngan, a kuvu simi Moromoruo Tamat.
21 Eie ta kava ka madar tamat, ma e ta ngas
vuotongie ngan e Iesu, simi vunan eie ta vatoa
ken kulou si kegi sar sinavei tsokor.”

1:17 mi Karisito - mi namani Grik ma simi namani Iburu mi Messia. Man vuevue ine ba as arie ‘mi ka ese e Raban ta vokunie ngan mi oel nian ken tsientsang.’ **1:21** e Iesu - Ine mi as a kuvu simi namani Grik ian gi ko tutuo ngan e Iosua, man vuevue ‘mi Nguts a vatoa.’

22 Ine bu kepineits kokouk gi nga tsorubeit nia
vara tuktuk ngan mi sana nama e Raban ta nga
terie i ngutsuon mi propet,
23 “Mi vevien vour ese ta kap ngas telekire ka,
ta tian nge kava ka natu madar tamat, ma gi ta
vuotongie ngan e Immanuel”, man vuevue va “E
Raban a mon meie giet.”
24 Sien e Iosep ta nga pan, a nga tsana malan
ken angelo e Raban ta nga oeng sien, ma a nga
reie e Maria.
25 Eiekesen, a kap nga mutur meie tuir oit ta
nga kava e Natuon tamat, ma e Iosep a nga tour
asan ngan e Iesu.

2

Ba ka sievei gituo nga vorotan e Iesu

1 Io, gi nga kava e Iesu i Betilem i aron mi
enamon leong i Iudea sibu ra e Erot mi kovakova
ka leong ta nga vuortie. Ian sibu ra, ba ka sievei
kuvu simi korot mi matanias ta rar tsour en,
gituo nga nemei i Ierusalem.
2 Ma gituo nga virei, “Ivangan ine mi madar
gi tanga kava va eie magi Kovakova ka leong bu
Iuda? Gatuo nga pare man kaemkaem sien gatuo
ta nga mon simi korot mi matanias ta rar tsour
en ma ine gatuo te nemei nia rangarie.”
3 Sien e Erot mi kovakova ka leong ta nga
rongomie ine, ine mi nama a nga tsola beitsak
ken vienviendon ma buer kegi vienviendon mi
kulou kokouk i Ierusalem.

1:23 ISA 7:14

4 Ma sien e Erot tate nga kuk kakuon bu prist
leong ma bu vavvasengei simi vinuor kokouk, a
nga vereie gie va ivie mi Messia gi ta kava en.
5 Gi nga kuil nama, “I Betilem i aron mi
enamon leong i Iudea. Simi vunan arie misa mi
propet ta nga vataro,

6 “ ‘Ma evoi, i Betilem, simi kaber se Iuda,
e kap lili beitsak i matan bu muomuo ni vuor
i Iudea,
simi vunan ka muomuo ni vuor ta kovuni sevoi
ese va ta naneie kong kulou i Israel malan
mi ka nennei sipsip.’ ”

7 Samo e Erot a nga kukuo nge virei menentan
ine ba ka sievei, ma a nga vorotan segituo mi
sana ra tuktuk mi kaemkaem a nga tsorubeit
segituo.
8 A nga tura gituo rakot i Betilem meie ngan
mi nama malan ne, “Ngatuo ta veis nge neneis
kalei ngan ian mi Madar. Ma sien va ngatuo
tate vorotan, ngatuo ta muerengei nemei nge me
pengan seou, terengien va eou buer o ta mang ra
rangarie.”
9 I murien gituo tate nga rorong simi kovakova
ka leong, gituo nga sorvekenan. Ma sien gituo ta
nga tsuok nge vineis, gituo nga pare te buer ine
mi kaemkaem gituo ta be nga pare simi korot mi
matanias ta rar tsour en. Io, ine mi kaemkaem
a nga muonge gituo oit a nga so tuir i popon mi
korot ivie mi natu madar ta nga mon en.

2:6 MIC 5:2

10 Ma gituo nga res beitsak sien gituo ta nga
pare ine mi kaemkaem.
11 Sien gituo tate nga beit nge rubukien ian
simi vonuo, gituo nga pare mi natu madar
meie e Maria e kinan. Ma gituo nga sege
pukupukukaek nge rangarie. Samo gituo nga
tsitsingie kegituo sar poukpouk nge tabeir ngan
kegituo sar tienebeir. Ine bu tienebeir arie mi
vout kutsukutsuleip gi vuotongie ngan mi gold,
a, mi turou sosong gi ko tsana ngan mi uiluiltan
mi ei, ma mi mira.
12 Io, gituo nga muerengei nge ka simi rosar
mene rakot si kegituo enamon, simi vunan e
Raban a nga vangenge gituo simi binorea va
gituo ta kap nga muerengei rakot se Erot.

Mi vini rakot i Isip

13 I murien gituo tate nga veis, ken angelo mi
Nguts a nga beit se Iosep i aron mi binorea nge
pevien, “Tsuok tamtuir, kerie mi natu madar ma
e kinan nge vi rakot i Isip. Ngatuo ta mon ian en
oit simi ra o ta ba oeng sevoi, simi vunan e Erot
a nesie ine mi natu madar nia kenvamate.”
14 Io, a nga tsuok tamtuir nge kerie mi natu
madar ma e kinan ian sikati ma gituo nga tsuok
nge vineis rakot i Isip.
15 Ma gituo nga mon ian en oit si ken miensei e
Erot. Ine mi kepineits a nga tsorubeit nia vaotie
mi sana nama mi Nguts ta nga terie i ngutsuon
mi propet ven ne, “Kovuni i Isip, o kuk tsana e
Natung tamat.”

2:15 HOS 11:1

16 Sien e Erot tate nga vorotan va ba ka sievei
gituo te nga bitie, a nga kengeir beitsak. Ma
a nga terie mi nama ngeisngeis nia kenvamate
bu natunatu madar tamat kokouk i Betilem ma
sibu enamon vatavatat ese gi ta nga avareit luo
ma peuk i keim. A nga tsang malan ngan ine
vemusurie mi ra ba ka sievei gituo ta nga me
pengan surie ken kienakav e Iesu.
17 Io, mi sana nama e Raban ta nga terie i
ngutsuon e Ieremia mi propet a nga me tsorubeit
tuktuk:

18 "Mi kulou gi nga rongomie mi tina leong
beitsak i Rama,
E Rakel a nga tengisie bu natuon.
Ma mi kulou gi nga konon nia vamada,
eiekesen a kap nga tor,
simi vunan kap te ka natuon a ba buer nga to."

Mi vineis muerengei beit i Nasaret

19 I murien e Erot tate nga maet, ken angelo
mi Nguts a nga tsorubeit se Iosep i Isip i aron mi
binorea.
20 Ma a nga oeng ven ne, "Tsuok tamtuir nge
kerie mi natu madar ma e kinan nge muerengei
rakot simi kaber i Israel, simi vunan egie ese gi
ta nga lalaro kenvamate ine mi natu madar, gi te
maet."
21 Io, a nga tsuok tamtuir nge kerie mi natu
madar ma e kinan nge muerengei rakot simi
kaber i Israel.
22 Eiekesen, sien ta nga rongomie va e Arkelaus
a te nga tsorubeit mi kovakova ka leong i Iudea i

2:18 JER 31:15

murien e taman e Erot, a nga motou nia rakot
en. Io, a nga veis rakot simi enamon i Galili
vemusurie mi vienengeng ta nga beit sien i aron
mi binorea mene te buer.
23 Ma a nga veis rakot nge mon i aron mi taon
mi asan i Nasaret. Ine a nga tsorubeit nia vaotie
misana nama e Raban ta nga terie i ngutsugie bu
propet ven ne, “Gi ta vuotongie va eie mi kangi
Nasaret.”

3

E Ioanes mi ka ni sinusuruiv a rorois ngan mi rosar
(Marko 1:1-8; Luka 3:1-18; Ioanes 1:19-28)

1 Ian sibu ra, e Ioanes mi ka ni sinusuruiv a
nga beit simi beir simi enamon leong i Iudea ma
a nga tsuok vakaek nge vavatei ngan ken nama
e Raban.
2 A nga vavatei malan ne, “Nga ta ngas vodon
vuris, simi vunan mi ra va e Raban ta vuor a te
vatavatat.”
3 E Isaia mi propet a te nga vakokoit surie e
Ioanes sien ta nga pevien,

“Mi inan mi ka a koupkoup pevien simi beir,
‘Tsang rorois ngan ken rosar mi Nguts.
Tsang vodusie ken sar baiveisveis.’ ”

4 Io, e Ioanes a nga ko tsekie man tsetstseik gi ta
nga virie ngan mi vuruvuru kamel nge verevere
ngan mi piripiri vinavinar, ma man nginonginou
mi tsiko ma mi masiu.

3:3 ISA 40:3

5 Ian sibu ra, egie i Ierusalem ma sibu enamon
kokouk i Iudea meie mi kulou kokouk gi ta nga
mon vatavatat simi da i Ioridan, gi nga ra nemei
se Ioanes.
6 Ma gi nga vakokoit katsep ngan kegi sar
sinavei tsokor. Ma e Ioanes a nga tsana mi
sinusuruiv segie simi da i Ioridan.

7 Eiekesen, sien e Ioanes ta nga pare palan bu
Parisaio ma bu Sadukaio gi ta nga nemei nia por
sinusuruiv, a nga pevien, “Enga bu natuon mi
tsotsoi tsak! Ese a nga oeng senga va nga ta
oit nia vi ngan ken aor rarap e Raban ian va ta
nemei?
8 Nga ta ngas vua ngan mi banga vuovuo nia
vara tuktuk ngan va nga te vodon vuris.
9 Kian va nga ta vodon va nga ta oit nia pevien
ne senga kesenga, ‘E Abaraam, eie e tamagei.’
O oeng senga. E Raban a oit nia tsana ine
bu vunavout va gi ta tsorubeit bu natuon e
Abaraam.
10 Mi matou a te mon rorois te i vunan bu ei,
ma bu ei kokouk gi ta kap vua ngan kavo banga
vuovuo, gi ta tara nge tomekan simi leing.”

11 “Eou, o tsana mi sinusuruiv senga ngan
mi da nia tourtelekiran va nga te vodon vuris.
Eiekesen mi ka ta vemusurie iou, a ngeisngeis
rio iou. Ma o kap kalei oit nia sorokie man ba
poppop. Ma eie ta tsana mi sinusuruiv senga
ngan mi Moromoruo Tamat ma mi leing.
12 Mi napa sosos a te mon siba riman. Eie ta
so vitseir rivie mi biror sibu nginonginou, ma
ta teir kakuon bu banga nginonginou i aron ken

vonuo teteir nginonginou, eiekesen ta tunie bu biror simi leing ian ta kap oit nia maet.”

Ken sinusuruiv e Iesu
(Marko 1:9-11; Luka 3:21,22)

13 Io, e Iesu a te nga kovuni simi enamon leong i Galili nge rakot simi da i Ioridan va ta nga ra por sinusuruiv se Ioanes.
14 Eiekesen e Ioanes a nga lalaro vangenge, ma a nga pevien, “Eou o pinat surie va o ta por sinusuruiv sevoi. Surie misa e ta ra nemei seou?”
15 Eiekesen e Iesu a nga kuil nama, “Sunuir ngan ine va ta malan. Terengien, giet ta mang vaotie bu sinavei duis kokouk e Raban ta lalaro giet nia tsana.” Io, e Ioanes a nga sunurie.
16 Sien e Iesu tate nga por sinusuruiv voto nge kienbeit simi da, ian ngas te, mi rangit a nga katsep, ma a nga pare mi Morumoruan e Raban a nga tsour peuk malan mi buen nge mogos i popon.
17 Ma mi ien kovuni simi rangit a nga vakokoit ven ne, “Ine e Natung. Eie mi ateung tuktuk ma o resmatan beitsak.”

4

E Satan a nga konon e Iesu
(Marko 1:12,13; Luka 4:1-13)

1 Samo mi Moromoruo Tamat a nga kir terie e Iesu simi beir, terengien va mi kovan bu tsaka moromoruo ta nga ra konon.
2 Ma e Iesu a nga vorvor ba sinangavur voveit bu ra ma ba sinangavur voveit bu kati, ma i muir sien a nangba nga vitor.

3 Io, ine mi ka ni konokonon, a te nga beit
sien nge pevien, “Sien va evoi e Natuon e Raban,
oeng ngeisngeis ine sibu vout va gi ta tsorubeit
mi tsoik.”
4 E Iesu a nga kuil nama ven ne, “Mi Pakpak
Leong a pevien ne, ‘Mi ka a kap oit nia tino ngan
mi tsoik mo, eiekesen ta ngas tino ngan bu nama
kokouk ian ta kuvu i ngutsuon e Raban.’ ”
5 Samo mi kovan bu tsaka moromoruo, a nga
kerie rakot i Ierusalem mi taon tamat, ma a nga
ra voturie simi korot ta nga tsiroup i kur simi
Vona rengeir leong.
6 Ma a nga oeng sien, “Sien va evoi e Natuon
e Raban, tsibour peuk i keim, simi vunan mi
Pakpak Leong a pevien,

“ ‘E Raban ta turan ken sar angelo nia pernge no.
Gi ta sor terie no i kur ngan bu rimagie,
terengien va e ta kap mang duorngan mi kame
si ka vout.’ ”

7 E Iesu a nga kuil nama sien ven ne, “Ma buer
mi Pakpak Leong a pevien, ‘Kian va e ta konon
mi Nguts, ma Raban.’ ”
8 Samo mi kovan bu tsaka moromoruo a te nga
kerie e Iesu kien simi pout i kur beitsak ma a
nga vasangan sien bu mangmagoso nguts kokouk
simi kaber meie magi sar matvinavaso.
9 Ma a nga pevien sien, “Sien va e ta sege
pukupukukaek nge rangarie iou, o ta terie sevoi
ine bu kepineits kokouk.”

4:4 DEU 8:3 **4:6** PSA 91:11,12 **4:7** DEU 6:16

10 E Iesu a nga pevien sien, “Satan! Tsupek
sorvekena iou. Mi Pakpak Leong a pevien, ‘E ta
ngas rangarie ma Raban mi Nguts ma e ta ngas
tsatsang seie mo.’ ”
11 Samo mi kovan bu tsaka moromoruo a te
nga sorvekenan, ma bu angelo gi nga ra nemei
nge perngan e Iesu.

E Iesu a te tsuok vakake ken tsientsang
(Marko 1:14,15; Luka 4:14,15)

12 Sien e Iesu tate nga rongomie va gi te nga
vurukude e Ioanes simi vona vinatoreis, a nga
sorvekenan i Iudea nge rakot i Galili.
13 Sien ta nga sorvekenan i Nasaret, a nga ra
mon i Kapernaum ian ta mon i gegen mi barateis
i Galili, si magi kaber mi matabu Sebulon ma
Naptali.
14 E Iesu a nga veis ven ne, terengien va ta
vaotie mi nama e Raban ta nga vorotsoruo i
ngutsuon e Isaia mi propet ven ne:

15 “Magi kaber mi matabu Sebulon ma magi
kaber mi matabu Naptali,
simi bienangaev peuk simi barateis, i bingan
mi da i Ioridan,
simi enamon leong i Galili ivie bu Kibang gi
ta ko mon en.
16 Mi kulou gi ta be nga mon simi ngingi leong,
gi te nga me pare mi berber leong.
Mi kulou gi ta be nga mon simi kaberan mi
minoruvien mi miensei,
mi berber a te nga rarangie gie.”

4:10 DEU 6:13 **4:16** ISA 9:1,2

17 Tsuok vakaek ian simi ra, e Iesu a nga
vakaek nge vavatei simi kulou ven ne, “Nga
vodon vuris, simi vunan mi ra va e Raban ta vuor
a te vatavatat.”

Ba Madar Tovtov Vourvour
(Marko 1:16-20; Luka 5:1-11)

18 Sien e Iesu ta nga vor ve veisveis i gegen mi
barateis i Galili, a nga pare ba baser kasien, e
Simon gi vuotongie ngan e Petro, ma e kasien e
Andre. Guor nga tomeke ben i aron mi barateis,
simi vunan eguor ba ka vongovongon.
19 Ma e Iesu a nga oeng seguor, “Ngado nemei
nge vemusurie iou. Ma o ta tsana ngado va
ngado ta tsorubeit ka nia vangoda mi kulou.”
20 Ian ngas te, guor nga sorvekenan keguor sar
ben ma guor nga vemusurie e Iesu.
21 E Iesu a te buer nga veis rakot i pek lili, ma
a nga pare ba baser kasien mene buer, e Iakobo
meie e Ioanes, ba natuon e Sebedi. Guor nga mon
i popon mi galeu meie e tamaguor e Sebedi ma
gi nga name kegi sar ben. Io, e Iesu a nga kukuo
guor.
22 Ian ngas te, guor nga sorvekenan mi galeu
meie e tamaguor, ma guor nga vemusurie e Iesu.

E Iesu a vatoa bu tamat mienarouk

23 E Iesu a nga veis ververiris i Galili kokouk
nge vavasengei si kegi sar vona rengeir bu Iuda.
Ma a nga vavatei ngan mi Banga Vinavatei surie
ken mangmagoso Nguts e Raban ma a nga vatoa
bu tamat mienarouk sibu suasua mienarouk.
24 Surie ine ken banga tsientsang, gi nga
valalame sibu korot kokouk simi provins i Siria.
Io, bu mei gi nga kir terie sien egie ese gi ta

nga suvuon bu suasua mienarouk ma vinavasor
leong, ma bu mei mene bu tsaka moromoruo gi
ta nga tsegerie gie, ma bu muru ma bu gong. Ma
e Iesu a te nga vatoa gie kokouk.
25 Ma mi bineit leong kovuni i Galili, i Dekapo-
lis, i Ierusalem, i Iudea ma simi kaber ta mon
simi bienangaev ka nikot simi da i Ioridan, gi nga
vemusurie.

5

Mi nires leong
(Luka 6:20-23)

1 Sien e Iesu ta nga pare ine mi bineit leong, a
nga veis kien i bingan mi pout nge mogos. Ma
ken sar madar tovtov gi nga nemei sien.
2 Io, a nga vakaek nge vavasengei segie nge
pevien:

3 "Mi nires leong ta mon segie ese gi ta ko deng
kielala va gi pinat simi morumoruagie,
simi vunan gi ta so suvu vavatamaes kovuni
si ken mangmagoso Nguts e Raban.
4 Mi nires leong ta mon segie ese gi ta mon ngan
mi tina,
simi vunan e Raban ta so vamada gie.
5 Mi nires leong ta mon segie ese gi ta vous ngan
mi molu,
simi vunan e Raban ta so vosuvu vunie gie
ngan mi kaber.

4:25 i Dekapolis - mi namani Grik ma man vuevue va 'bu Taon mi sinangavur kes'

6 Mi nires leong ta mon segie ese gi ta ko vietoron
nge moruon nia tsana mi sana e Raban ta
lalaron va gi ta tsana,
simi vunan e Raban ta so vovosuo gie.
7 Mi nires leong ta mon segie ese gi ta ko aor
molous ngan bu mei,
simi vunan e Raban ta aor molous nge gie.
8 Mi nires leong ta mon segie ese kegi tino ta
tamat,
simi vunan gi ta so pare e Raban.
9 Mi nires leong ta mon segie ese gi ta ko vabatie
mi ni vedeng i kotubuon mi kulou,
simi vunan mi kulou gi ta so vuotongie gie
va egie bu natuon e Raban.
10 Mi nires leong ta mon segie ese gi ta suvu
vinekikin surie gi ta tino ngan mi sinavei
duis i matan e Raban,
simi vunan gi ta so suvu vavatamaes kovuni
si ken mangmagoso Nguts e Raban.

11 “Mi nires leong ta mon senga sien mi kulou
gi ta vavangiets nge nga, nge vikikinie nga, ma
gi ta pouts bit nge nga ngan bu suasuada tsaka
nama surie iou.
12 Nga ta res beitsak simi vunan e Raban ta
so rorois ngan kenga voirvoir leong simi rangit.
Ine arie simi rosar kes mo, gi te nga vikikinie bu
propet gi ta nga muna tino senga.

Mi barateis ma mi berber
(Marko 9:50; Luka 14:34,35)

13 “Enga man barateis mi kaber. Eiekesen
sien va mi barateis va ta kapangan te ken
barabaratasie, kap ka mei a ba oit nia vara

barabaratasie ngan te buer. A kap ba kalei nia
tsana ngan ka kepineits. Gi ta poro mo nge
tomekan ma mi kulou gi ta popoporie.
14 “Enga man berber mi mangmagoso enaen-
amon. Mi taon i popon mi pout a kap oit nia
kokoiv.
15 Mi kulou buer gi kap ko vakartie ka bember
nge terie i pakien ka koi leong. Eiekesen gi ko
poro nge vogosongie si man mogomogos ma ine
mi bember ta teir berber sibu mei kokouk i aron
mi vonuo.
16 Malan mo, kenga sar berber ta ngas ber i
matan mi kulou, terengien va gi ta mang pare
kenga sar banga tsientsang ma gi ta puongan e
Tamanga die i kur simi rangit.

Mi vinasengei surie bu vinuor se Moses

17 “Kian va nga ta vodon va o nga nemei nia
tsang rivie mi Vinuor se Moses ma bu nama sibu
propet. O kap nga nemei nia tsang rivie gie
eiekesen o me tsang vaotie gie.
18 O oeng tuktuk senga. Kap ka puk mat
vinavataor lili o, kap ka puk ba tottok lili ine simi
Vinuor ta tsereiv, tuir oit ine bu nama kokouk
simi vinuor ta muna tsorubeit pu. Ma i muir, mi
rangit ma mi kaber guor ta tsereiv.
19 Io, eie ese ta pop vuturungie mi meinmenien
bu vuna vinuor ta lili beitsak ma ta vasangan
sibu mei mene nia tsang malan ngan buer, e
Raban ta so terie sien mi as lili beitsak i aron
ken mangmagoso Nguts. Eiekesen eie ese ta
vemusurie bu vuna vinuor nge vasangan sibu
mei mene va gi ta vemusurie, e Raban ta so terie
sien mi as leong i aron ken mangmagoso Nguts.

20 O oeng tuktuk senga. Sien va kenga sinavei
nia vemusurie mi namanien e Raban ta kap
rio ian sibu Parisaio ma sibu vavvasengei sibu
vinuor se Moses, nga ta kap oit nia rubukien si
ken mangmagoso Nguts e Raban.

Mi sinavei nia kenvamate mi mei

21 "Nga te nga rongovan va e Raban ta nga
vakokoit simi kulou muomuo malan ne, 'Kian va
e ta kenvamate ka mei. Eie ese ta kenvamate ka
mei, ta so tuir simi vinuor.'
22 Eiekesen, o oeng senga, eie ese ta aor rarap
veie ka kasien, eie ta so tuir simi vinuor. Ma
buer, eie ese ta pevien ngan e palapalan, 'Evoi mi
mat maermaer!', eie ta ngas so tuir i matan mi
Sanedrin. Ma eie ese ta pevien ngan e palapalan,
'Evoi mi be!', eie ta so rubukien simi leing leong
ian ta kap ko mesei.
23-24 "Io, sien va e ta visi terie ke tienebeir rakot
se Raban simi korot nia tu tienebeir ma samo e si
vodonomie va e palapala a suvuon mi putu veie
no, vuturungie ke tienebeir i muan mi korot nia
tu tienebeir ma e ta muna rakot nge vodusie mi
putu meie e palapala. Samo e ta ba muerengei
nge me terie ke tienebeir.
25 "Sien va mi mei mene ta visi kir terie no simi
vinuor, vodusie volopusuo mi putu meie i muan
va ngado ta rakot simi vinuor. Sien va e ta kap
tsana malan ne, eie ta masi so terie no simi ka ni
vuor nama, ma mi ka ni vuor nama ta masi so
terie no simi girigirir, ma mi girigirir ta masi so
terie no i aron mi vona vinatoreis.

5:21 EXO 20:13

26 O oeng tuktuk sevoi, e ta kap oit nia rov tsour
simi vona vinatoreis tuir oit va e ta voir vuruvan
mi lakep vekvekitip simi vinatoreis."

Mi sinavei tetteririv

27 "Nga te nga rongovan e Raban ta nga
vakokoit malan ne, 'Kian va e ta tsana mi sinavei
nia rei puer.'
28 Eiekesen o oeng senga, eie ese ta deng aroie
ka vevien, a te tsana mi sinavei nia rei puer i
aron.
29 Sien va ke katsomat suv ta vokorongie no
va e ta tsana mi sinavei tsokor, gaol rivie nge
tomekan. Simi vunan a kalei va ka korot kes simi
kurikuri ta kapangan, surie a kap kalei va mi
kurikuri kokouk gi ta tomekan simi leing leong
ian ta kap ko mesei.
30 Ma sien va ke riem suv va ta vokorongie
no va e ta tsana mi sinavei tsokor, tava nge
tomekan. Simi vunan a kalei va ka korot kes simi
kurikuri ta kapangan, surie a kap kalei va mi
kurikuri kokouk gi ta rubukien simi leing leong
ian ta kap ko mesei.

Mi vinekapot simi rei
(Mataio 19:9; Marko 10:11,12; Luka 16:18)

31 "Nga te nga rongovan e Raban ta nga
vakokoit malan ne, 'Ese ka ta ture rivie ken
vevien, ta ngas terie sien mi pakapaka rorou
nia tourtelekiran va guor te vekapot si keguor
mienagos ni rei.'
32 Eiekesen o oeng senga, ese ka ta vekapot
sorvekenan ken vevien misasien a kap ngas
tsana ka sinavei tetteririv, a tsana ken vevien

5:27 EXO 20:14 **5:31** DEU 24:1

va ta tsorubeit mi mei simi sinavei ni rei puer.
Ma eie ese ta reie ine mi vevien ken labeit ta
sorvekenan, eie buer a tsana mi sinavei nia rei
puer.

Mi vakavakariem

33 “Ma buer, nga te nga rongovan e Raban
ta nga vakokoit simi kulou muomuo malan
ne, ‘Kian va e ta tsana ka vakavakariem ngan
mi binit, eiekesen e ta tuir vemusurie bu
vakavakariem e ta nga tsana rakot simi Nguts.’
34 Eiekesen o oeng senga, kian rovoriu va nga
ta vakavakariem ngan mi rangit simi vunan eie
ken mogomogos e Raban,
35 o, ngan mi kaber simi vunan eie ken poppop,
o, ngan i Ierusalem simi vunan eie ken taon
leong mi Kovakova ka leong beitsak.
36 Ma kian va e ta vuotkov, simi vunan e kap oit
nia tsana ka vurvur kes va ta puneits o, megeot.
37 Nga ta pevien ‘io’ sien va ‘a io’ ma nga ta
pevien ‘a kap’ sien va ‘a kap.’ Ka nama mene va
nga ta vuotongie a kovuni simi Tsaka Ka.

Kian va e ta kuil vinevineken
(Luka 6:29,30)

38 “Nga te nga rongovan e Raban ta nga
vakokoit malan ne, ‘Sien va e ta vakale ka mei
mene gi ta vakale no buer. Ma sien va e ta
tsopukie ka rivon ka mei mene, gi ta tsopukie
buer ka rivo.’
39 Eiekesen, o oeng senga, kian va nga ta tuir
biritie ka tsaka ka. Sien va ka mei va ta pan ka
si ke peir suv, terie buer ke peir kieir.

5:38 EXO 21:24; LEV 24:20; DEU 19:21

40 Sien va ka mei va ta lalaro terie no simi
vinuor surie ma kuirkuir, terie sien buer ke
lavlav.
41 Sien va ka mei ta votsuoke no nia veis ka
kilomita kes, veisngie meie si kaba kilomita luo.
42 Tabarie ese ta nongie no, ma kian va e ta ruit
se ese ta lalaro poro ka kepineits sevoi.

Tovie manga sar matakorot
(Luka 6:27,28,32-36)

43 "Nga te nga rongovan e Raban ta nga
vakokoit malan ne, 'E ta ngas tovie bu palapala,
ma karto ma matakorot.'
44 Eiekesen o oeng senga, nga tovie manga sar
matakorot ma nga nongie e Raban surie gie ese
gi ta vikikinie nga,
45 terengien va ta mang vara tuktuk ngan va
enga bu natuon mi Tam die i kur simi rangit. A
ko tsana ken matanias va ta rar i popon mi kulou
tsokor ma mi kulou kalei. Ma a ko vovuosongie
mi bat i popon mi kulou gi ta duis i matan e
Raban ma egie gi ta kap duis.
46 Ta kap man ka voirvoir sien va nga ta tovie
gie ese gi ta tovie nga. Mi kulou porpor takis
buer gi ko tsana malan, va gerek?
47 Sien va nga ta kalei ngan mo bu palapalanga,
nga kap kalei vekenan bu mei mene. Bu Kibang
buer gi ko tsana malan, va gerek?
48 Io, nga ta ngas dokei rovoriu malan mo e
Tamanga die i kur simi rangit ta dokei rovoriu.

6

Mi sinavei nia tabarie bu sinaortsak

5:43 LEV 19:18

1 “Nga nenei kalei va nga ta kap tsang vasan-
gan kenga sar sinavei duis i matan mi kulou va gi
ta mang tienenge nga surie. Sien va nga ta tsana
malan ne, nga ta kap so poro kenga voirvoir se
Tamanga simi rangit.
2 “Io, sien va e ta lalaro tabarie ka sinaortsak,
kian va e ta tsana malan bu malamala ka duis gi
ta ko tsana. Gi ko kuiv tuvuir i aron bu vona
rengeir sibu Iuda ma sibu rosar, terengien va
mi kulou gi ta mang puonge gie. O oeng tuktuk
senga, gi te por vuruvan kegi voirvoir.
3 Eiekesen, sien va e ta lalaro tabarie ka
sinaortsak, vemusurie mi saran va ke riem kieir
ta kap telekiran misa ke riem suv a tsana.
4 Terengien ke sinavei nia tabeir ta mang mon
mumuningei. Ma e Tama ta pare misa e ta tsang
muningan, ta terie ke voirvoir.”

Mi sinavei simi nono
(Luka 11:2-4)

5 “Ma sien va nga ta no, kian va nga ta malan
bu malamala ka duis. Gi ko lalaron beitsak nia
tuir nge no i aron bu vona rengeir sibu Iuda ma
sibu tangatso rosar va mi kulou gi ta mang pare
gie. O oeng tuktuk senga, gi te por vuruvan kegi
voirvoir.
6 Eiekesen sien va e ta no, rubukien i ruom ma
bokutie mi matavanuo nge no rakot se Tama ese
kap ka mei ta oit nia pare. Ma e Tama ta pare
misa e ta tsang muningan, ta terie ke voirvoir.
7 Ma sien va nga ta no, kian va nga ta teie bu
nama palan malan bu Kibang. Gi si vodon va e
Raban ta rongomie kegi sar no simi vunan gi teie
bu nama palan.

8 Kian va nga ta mala gie, simi vunan e
Tamanga a te muna telekiran mi sana kepineits
nga ta lalaro nongie sien.

9 “Io, nga ta ngas no malan ne;
“ ‘Tamagei die i kur simi rangit,
a kalei va gei ta ngas mangaran mi asa.
10 A kalei va ke vinuor ta ngas vuortie gei.
A kalei va gei ta tor sevoi ine simi mangmagoso enaenamon
malan gi ta tor sevoi die i kur simi rangit.
11 Tabarie gei ngan mi nginonginou ta oit simi ra vere.
12 Vodon rivie kegei sar sinavei tsokor
malan egei gei ta vodon rivie bu sinavei tsokor gi ta tsana segei.
13 Ma kian va e ta tsupuk rivie gei sibu konokonon,
eiekesen, vatoa gei i riman mi Tsaka Ka.
[Mi mangmagoso Nguts, ma mi ngeisngeis, ma mi matvinavaso ta mon sevoi mo sibu ra bu ra. Amen.]’

14 Sien va nga ta vodon rivie bu sinavei tsokor
bu mei gi ta tsana senga, e Tamanga die i kur
simi rangit ta vodon rivie buer kenga sar sinavei
tsokor.
15 Eiekesen, sien va nga ta kap vodon rivie kegi
sar sinavei tsokor bu mei mene, e Tamanga ta
kap oit nia vodon rivie kenga sar sinavei tsokor.

Mi sinavei nia vorvor

16 “Sien va nga ta vorvor, kian va nga ta mat
masitinoiv malan bu malamala ka duis. Gi kap
ko vavaso kalei va mi kulou gi ta mang deng

kielala va gi vorvor. O oeng tuktuk senga, gi te
por vuruvan kegi voirvoir.
17 Eiekesen, sien va e ta vorvor, e ta ngas dosie
mi vuruvuru kova ngan mi oel nge papariu.
18 Terengien mi kulou gi ta kap mang telekiran
va e vorvor. Eiekesen e Tama mo ese kap ka
mei ta oit nia dengarie, ma ese ta dengarie
bu kepineits e ta tsang muningan, ta terie ke
voirvoir.

Bu poukpouk simi rangit
(Luka 12:33,34)

19 "Kian va nga ta teir toungan kenga sar mos
ine simi kaber ivie bu ngitsilik ma bu om gi
ta tsang vatsakatie, ma bu ka puerpuer gi ta
bemrubikien nge pure.
20 Eiekesen, teir toungan kenga sar mos die i
kur simi rangit ivie bu ngitsilik ma bu om gi ta
kap oit nia tsang vatsakatie, ma bu ka puerpuer
gi ta kap oit nia bemrubikien nge pure.
21 Simi vunan ivie ke mos ta mon en, mi aro
buer ta mon en.
22 "Mi katsomat eie man bember mi kuirkuir.
Sien va ba katsomata ta kalei, mi kurikuri
kokouk ta vous ngan mi berber.
23 Eiekesen sien va mi katsomata ta tsak, mi
kurikuri kokouk ta vous ngan mi ngingi. Sien va
mi berber i aro a ngingi, e tate suvuon mi ngingi
e kinagie.
24 "Kap ka mei a oit nia tsatsang petspets si
kaba ka leong luo. Eie ta karto ka mei ma ta
lalaron ka mei mene. O, eie ta vodon veleongtie
ka mei mene ma ta matagout ngan ka mei mene.

Nga kap oit nia tsatsang petspets se Raban ma simi lakep.

Kian va nga ta vodovodon palan (Luka 16:13; 12:22-31)

25 "Io, o oeng senga, 'Kian va nga ta vodovodon palan si kenga tino va misa nga ta nganie nge unumie, o misa va nga ta karie ngan kenga pirpir.' Vasa, mi tino a kap putu rio mi nginonginou, ma mi pirpir a kap putu rio bu poul?
26 Nga pare bu ma die i kur simi mariu. Gi kap ko tsutsuor niagie o, por nginonginou i tau, o toungan magi kavo nginonginou. Eiekesen e Tamanga die i kur simi rangit a ko tabarie gie. Vasa, a kap vodon veleongtie nga rio bu ma?
27 Ese mei senga a oit nia vakuora ka keipkepide ra si ken tino ngan mi vodovodon palan?
28 "Ma surie misa nga ta vodovodon palan surie man poul bu piripiringa? Nga pare bu gaelgael i uot vasa gi to ven. Gi kap ko tsatsang niagie kesegie o, gi kap ko tsana kavo kepineits nia karie kegi pirpir.
29 Eiekesen o oeng senga, e Solomon buer i aron man sar matvinavaso kokouk a kap nga vavaso kalei beitsak malan ka gaelgael.
30 E Raban a ko vosonie vakalaie bu uotuot tso ian gi ta to nevere ma sivo gi ta vo tomeke terie gie simi leing. Io, eie ta vosonie nga rio ine bu uotuot tso. Kian va kenga vodovodon tuktuk ta lili mo.
31 Io, kian va nga ta vodovodon palan nge pevien, 'Misa gei ta nganie? o, misa gei ta unumie? o, misa gei ta vavaso ngan?'

32 Ine arie bu kepineits bu Kibang gi ko
vodovodon palan surie. E Tamanga die i kur
simi rangit a telekiran va nga pinat surie ine bu
kepineits kokouk.
33 Eiekesen, vourvour, nga ta ngas vengeis nia
mon i pakien ken vinuor e Raban ma nga ta
ngas vengeis nia tino duis i matan e Raban. Ma
e Raban ta ba vosuvu vunie nga ngan ine bu
kepineits kokouk.
34 Io, kian va nga ta vodovodon palan surie mi
ra sivo, simi vunan mi ra sivo ta vo suvuon man
putu kesen. Mi ra keskes a suvuon man putu oit
nian ian mi ra.

7

Mi sinavei nia vuortie bu mei mene
(Luka 6:37,38,41,42)

1 "Kian va nga ta vuortie ka mene surie mi
sinavien, simi vunan e Raban ta masi so vuortie
nga surie bu sinavinga.
2 E Raban ta so vuortie nga malan vasa nga
ta vuortie venengan ka ka mene. Ma mi sana
puppuo nga ta pua ngan ka ka mene, arie mo mi
puppuo e Raban ta so pua nge nga.
3 "Surie misa e ta muna dengarie mi poko tsop
i matan e kasi ma e kap vodon surie mi poko ei
i katsomata kese?
4 E suvuon mi poko ei i mata. Vasa e ta oit ven
va e ta oeng se kasi nge kia, 'Kasi, o ta tsang rivie
mi tsop ian i mata,'
5 Evoi mi malamala ka duis! E ta ngas muna
tsang rivie mi poko ei i katsomata kese, io, e ta

mang so dedeng kalei nge tsang rivie mi poko
tsop i katsomatan e kasi.
6 “Kian va e ta terie ka kepineits tamat sibu
kopuen. Gi ta vuris mo nge aratie no. Kian va e
ta tomekan ke sar re rakot sibu bor. Gi ta bumbut
i popon nge tsang vatsakatie.

No, nesie, nge pinpin
(Luka 11:9-13)

7 “Nga no ma e Raban ta tabarie nga. Nga
neneis ma e Raban ta kulie nga nia neis vorotan.
Nga pinpin ma e Raban ta tsitsi vara nga.
8 Io, egie ese gi ta no, e Raban ta tabarie gie.
Egie ese gi ta neisneis, e Raban ta kulie gie nia
neis vorotan. Ma egie ese gi ta pinpin, e Raban
ta tsitsi vara gie.
9 “Nga kap ko terie ka vout si ka natunga sien
va ta nongie man ka puk tsoik.
10 Ma nga kap ko terie ka tsotsoi si ka natunga
sien va ta nongie man ka ie.
11 Misasien kenga sinavei a tsokor, nga teleki-
ran nia terie bu banga kepineits sibu natunga.
Ma ine, a tuktuk rovoriu va e Tamanga die i kur
simi rangit ta lalaron beitsak nia tabarie gie ese
gi ta nongie ngan bu banga kepineits.
12 Io, sibu kepineits kokouk, tsana sibu mei
mene malan e ta lalaron va gi ta tsana sevoi. Ine
arie mi petsuon mi Vinuor se Moses ma bu nama
sibu propet.

Mi matasar bargurutsits
(Luka 13:24)

13 “Nga ta ngas rubukien ka simi matasar
ta bargurutsits, simi vunan mi matasar simi

miensei a lebelebe ma mi rosar nia rakot en a
molous ma buer palan bu mei gi veis ka en.
14 Eiekesen mi matasar simi tino a bargurutsits
ma mi rosar nia rakot en a ngeisngeis beitsak ma
ba mei kap vovo mo gi vorotan ian mi rosar.

Mi ei ma mi vuovuan
(Luka 6:43,44)

15 “Nga nenei kalei sibu propet bitbit va gi
ta nemei. Simi baidendeng i marar gi ta mala
sipsip, eiekesen si kegi tino gi mala kopuen tso.
16 Nga ta deng kielalagie simi vuovuagie. Bu
mei gi kap ko dikitie mi vuavua ta o, mi bereu
simi suo tsotso.
17 Mi banga ei ta vua ngan mi banga vuovuo
ma mi tsaka ei ta vua ngan mi tsaka vuovuo.
18 Mi banga ei a kap oit nia vua ngan ka tsaka
vuovuo ma mi tsaka ei a kap oit nia vua ngan ka
banga vuovuo.
19 Ma mi sana ei ta kap vua ngan ka banga
vuovuan, gi ta tara nge tomekan simi leing.
20 Malan ine, nga ta ba deng kielalagie bu
propet bitbit simi tsinatsangagie.
21 “Kap va egie kokouk gi ta ko pevien seou
va ‘mi Nguts, mi Nguts,’ gi ta so rubukien si ken
mangmagoso Nguts e Raban, eiekesen egie ese gi
ta ko vemusurie ken lalaron e Tamoung die i kur
simi rangit, gi ta so rubukien.
22 Sien va mi ra e Raban ta vuor ta beit, palan
gi ta pevien seou, ‘mi Nguts, mi Nguts. Vasa,
gei kap nga vavatei ngan ken nama e Raban
simi asa? Ma vasa, gei kap nga kareir rivie bu
tsaka moromoruo nge tsana palan bu kepineits
ni vovokudier simi asa?’

23 Samo, o ta vakokoit katsep segie, ‘O kap
telekira nga rovoriu. Nga tsupek sorvekena iou!
Mi sana nga ta nga tsana, a kap toun meie mi
vinuor.’

Mi ka sievei ma mi ka be
(Luka 6:47-49)

24 “Io, eie ese ta rongomie ine kong sar nama
nge vemusurie gie, eie a malan mi ka sievei ta
nga tsana ken vonuo i popon mi ropoil.
25 Mi bat a nga uos peuk ma bu da gi nga
taev, ma mi mour a nga tsour ngeisngeis veie mi
vonuo. Eiekesen mi vonuo a kap nga kor, simi
vunan a nga tuir i popon mi ropoil.
26 Eiekesen eie ese ta rongomie kong sar nama
eiekesen ta kap vemusurie gie, eie a malan mi ka
be ta nga tsana ken vonuo i popon mi koen.
27 Mi bat a nga uos peuk, bu da gi nga taev, ma
mi mour a nga tsour ngeisngeis nge tsopukie mi
vonuo. Ma mi vonuo a nga katsoup kor.”
28 Sien e Iesu ta nga vaton ine ken sar nama
kokouk, mi bineit gi nga kudier tsak ngan ken
vinasengei,
29 simi vunan, a kap nga vavasengei malan
magi sar vavvasengei sibu vinuor se Moses,
eiekesen a nga vateteik ngan mi ngeisngeis.

8

Mi ka ta nga suvuon mi mienarouk lepra
(Marko 1:40-45; Luka 5:12-16)

1 Sien e Iesu tate nga peuk kovuni simi pout,
mi bineit leong gi nga vemusurie.

2 Ma mi ka ta nga suvuon mi mienarouk lepra a
nga nemei seie nge sege pukupukukaek i matan,
ma a nga pevien, “Mong Nguts, sien va e ta
sunuir, e oit nia vara melemelen nge iou.”
3 Io, e Iesu a nga tsotsokan mi riman nge
soburo ma a nga oeng sien, “O sunuir. E
ta melemelen!” Ian ngas te, a nga tsorubeit
melemelen si man mienarouk lepra.
4 Samo e Iesu a nga oeng sien, “Rorong! kian va
e ta pengan si ka mei mene, eiekesen rakot duis
nge vasanga no simi prist, ma terie mi tienebeir
rakot se Raban ian e Moses ta nga vokokotie,
terengien e ta mang vara tuktuk ngan sibu mei
kokouk va e te to si ma mienarouk.”

*Ken vodovodon tuktuk mi muomuo simi gar-
gar ni minakiur*
(Luka 7:1-10)

5 Sien e Iesu ta nga beit i Kapernaum, mi
muomuo simi kulou ni minakiur sibu Roma a
nga nemei sien nge no masitinoiv surie ken
kuilkuil.
6 A nga pevien, “Mi Nguts, kong petspets a
morouk mutur i popon mi tsur nikot si kong
vonuo. A kap oit va ta vovureis ma a suvuon
mi vinavasor leong.”
7 E Iesu a nga oeng sien, “O ta rakot nge vatoa
si man mienarouk.”
8 Ine mi muomuo a nga kuil nama, “Mi Nguts!
O kap kalei oit va e ta rubukien si kong vonuo.
Eiekesen, e ta vakokoit mo, ma kong petspets ta
mang ketseketseng si man mienarouk.
9 Simi vunan eou buer o mon i pakien ken
vinuor mong muomuo ma o suvuon buer kong

sar petspets gi ta mon i pakien kong vinuor. Ma sien va o ta oeng ngeisngeis seie ine, ‘Veis!’, io, eie ta veis. Ma sien va o ta oeng ngeisngeis seie nikot, ‘nemei!’, io, eie ta nemei. Ma sien va o ta oeng ngeisngeis si kong petspets, ‘Tsana ine!’, io, eie ta tsana.”

10 Sien e Iesu ta nga rongomie ine, a nga kudier ma a nga pevien simi kulou gi ta nga vemusurie, “O oeng tuktuk senga. O kap nga vorotan ka mei i Israel va ta nga suvuon mi vodovodon tuktuk leong malan ine.

11 O oeng senga! Palan mi kulou gi ta nemei kovuni simi matanias ta rar tsour en ma simi matanias ta ros en. Ma gi ta mogos nge ngou ngan mi nires meie e Abaraam, e Iakop ma e Isak i aron ken mangmagoso Nguts e Raban.

12 Eiekesen egie ese gi ta nga muna mon i aron ken mangmagoso Nguts e Raban, gi ta tomeke vorotsoruo gie simi ngingi e kinagie ma gi ta tata nge vengvengio bu rivogie.”

13 Samo e Iesu a nga pevien simi muomuo, “Rakot si ke vonuo! Ta tsorubeit malan e tate vodovodon tuktuk surie.” Ian ngas te, ine mi petspets a te nga ketseketseng si man mienarouk.

Iesu a nga vatoa bu mei palan
(Marko 1:29-34; Luka 4:38-41)

14 Sien e Iesu ta nga rakot si ken vonuo e Petro, a nga vorotan ken koko e Petro ta nga mutur i popon mi tsur ngan mi mienarouk kuirkuir rarap.

15 A nga soburo mi riman ma ine mi vevien a nga to si man mienarouk. Ma a nga tsuok tamtuir nge tsang man nginonginou e Iesu.

16 Sien tate nga reivreiv seserigo, mi kulou gi
nga kir nemei ngan se Iesu palan bu mei bu
tsaka moromoruo gi ta nga tsegerie gie. Ma a
nga kareir rivie bu tsaka moromoruo ngan mi
namanien ma a nga vatoa gie kokouk gi ta nga
morouk.
17 Ine nia vaotie misa e Isaia mi propet ta nga
vokokotie,

"Eie ngas te, a nga sorokie magiet sar mienarouk
ma a nga tsang rivie magiet sar mienarouk."

Mi piner nia vemusurie e Iesu
(Luka 9:57-62)

18 Simi ra mene, sien e Iesu ta nga pare
mi bineit gi ta nga beit viririsie, a nga oeng
ngeisngeis si ken sar madar tovtov va gi ta nga
rakot simi bienangaev ka nikot simi barateis i
Galili.
19 Ma samo mi vavvasengei sibu vinuor se
Moses a nga nemei sien ma a nga pevien,
"Vavvasengei! O ta vemusurie no ivie va e ta
rakot en."
20 E Iesu a nga kuil nama, "Bu kopuen tso gi
suvuon magi sar mat nia mutur ma bu ma gi
suvuon magi sar tou, eiekesen e Natuon mi Ka
a kap ken ka korot nia vuturungie mi kovan."
21 Mi meinmenien ken sar madar tovtov a nga
pevien, "Mi Nguts, e ta sunuir va o ta be ra muna
puonongie e tamoung."
22 Eiekesen e Iesu a nga kuil nama, "Vemusurie
iou. tsupuk rivie bu tamat miensei, gi ta
puonongie bu turagie miensei."

8:17 ISA 53:4

E Iesu a nga vara tiko ngan mi barateis
(Marko 4:35-41; Luka 8:22-25)

23 Samo e Iesu a nga ka simi galeu meie ken
sar madar tovtov nge tsuk.
24 Samo mi lon a si nga tsorungie gie simi
barakatsep ma bu naov gi nga vakaek nge kopo
vovoi simi galeu. Ian simi keipkepide ra e Iesu a
nga muang.
25 Bu madar tovtov gi nga rakot sien ma gi nga
vapada nge oeng sien, "Mi Nguts, Vatoa giet! Giet
tate tsokor!"
26 E Iesu a nga kuil nama, "Surie misa nga
ta motou? Vasa, kenga vodovodon tuktuk a lili
mo?" Samo a nga tuir nge oeng ngeisngeis simi
lon ma a nga tiko mi barateis.
27 Egie kokouk gi nga kudier tsak nge pevien,
"Mi sana suada mei ine? Misasien mi mour ma
bu peiv, gi tor surie ken nama!"

E Iesu a nga vatoa ba ka mi tsaka moromoruo ta nga tsegerie guor
(Marko 5:1-20; Luka 8:26-39)

28 Sien e Iesu tate nga beit simi enamon i
Gadara simi bienangaev ka nikot simi barateis i
Galili, ba ka guor ta nga ko mon sibu rie puppuon
guor nga rovotsour nge suoeie e Iesu. Ine ba ka
bu tsaka moromoruo gi te nga tsegerie guor ma
buer guor nga ko ngengeir beitsak, ma kap ka
mei a ba nga oit va ta nga veis ka ian simi rosar.
29 Samo guor nga koup leong, "Natuon e Raban,
ke sana baitutuir meie gor? E te nemei nia me
votorosie gor i muan mi ra e Raban ta nga totok
telekiran?"

30 Mi varin bor leong gi nga vivieir nikot i pek
lili.
31 Samo bu tsaka moromoruo gi nga oeng se
Iesu, “Sien va e ta kareir rivie gei, ture varakoto
gei i aron nikot bu bor.”
32 “Nga rakot!” e Iesu a nga oeng segie. Io, gi
nga tsour vekena guor ma gi nga rakot i aron bu
bor. Ine mi varin bor kokouk, gi nga soer peuk
simi mala tsetseir ma gi nga tsibour i rou nge
kong maet.
33 Mi kulou gi ta nga naneie bu bor, gi nga
vi nge soer rakot simi taon nge pengan ine bu
kepineits kokouk ta nga tsorubeit ma misa ta
nga beit siba ka bu tsaka moromoruo gi ta nga
tsegerie guor.
34 Io, bu mei kokouk kovuni simi taon gi nga
rovotsour va gi ta nga ra suoeie e Iesu. Sien
gi tate nga vorotan, gi nga oeng sien va ta nga
sorvekenan kegi enamon.

9

E Iesu a nga vatoa mi muru
(Marko 2:1-12; Luka 5:17-26)

1 Io, e Iesu a nga ka simi galeu leong ma a nga
tsourarak simi barateis i Galili nia muerengei
rakot si ken enamon.
2 Ma ba ka gituo nga sor terie sien mi muru ta
nga mutur i popon mi tsur. Sien e Iesu ta nga
deng kielala kegituo vodovodon tuktuk, a nga
oeng simi muru, “Kian va e ta vodovodon palan,
natung. Ke sar sinavei tsokor o te vodon rivie.”

3 Ma bu vavvasengei sibu vinuor se Moses gi
nga ngungu lili segie kesegie nge kia, “Ine mi ka
a oeng balapoik ngan e Raban!”
4 E Iesu a te nga telekiran misa gi nga
vodonomie. Samo a nga oeng segie, “Surie misa
nga ta suvu tsaka vienviendon?
5 Mi sana nama a molous nia vokokotie? ‘Ke
sar sinavei tsokor o te vodon rivie.’ o, ‘Tsik
tamtuir nge veis.’?
6 Io, o ta vakatsepa senga va e Natuon mi Ka a
suvuon mi duis i popon mi kaber nia vodon rivie
bu sinavei tsokor.” Ma a nga oeng simi muru,
“Tsik tamtuir. Sorokie ke mutumutur nge rakot
si ke enamon.”
7 Io, ine mi ka a nga tsik tamtuir nge muer
rakot si ken enamon.
8 Sien mi bineit gi ta nga pare ine, gi nga kudier
tsak ma gi nga puongan e Raban ese ta nga turan
mi ka meie ngan ine mi suada ngeisngeis.

E Iesu a nga kukuo e Mataio
(Marko 2:13-17; Luka 5:27-32)

9 E Iesu a nga sorvekenan ian mi enamon. Ma
sien ta nga vor ve veisveis, a nga pare mi ka
porpor takis, mi asan e Mataio. A nga mogos
i aron ken korot nia tsatsang. E Iesu a nga
oeng sien, “Vemusurie iou!” Ma e Mataio a nga
tamtuir nge vemusurie.
10 Sien e Iesu ma ken sar madar tovtov gi ta
nga vor ve ngongou i aron ken vonuo e Mataio,
palan bu ka porpor takis ma mi kulou tsokor, gi
nga nemei nge me ngou kokouk meie gie.
11 Bu mene segie bu Parisaio gi nga pare ine
ma gi nga vereie ken sar madar tovtov e Iesu,

"Surie misa manga vavvasengei ta ngou meie bu
ka porpor takis ma mi kulou tsokor?"
12 E Iesu a nga rongomie gie ma a nga kuil
nama, "Mi kulou gi ta tino kalei, gi kap pinat
surie ka porpor oiv, eiekesen egie mo gi ta suvu
mienarouk.
13 Nga ta rakot nge menise surie mi sana mi
vunan mi Pakpak Leong ta vakokoit malan ne,
'O lalaron mi aor molous, kap va mi tienebeir
ni varam. Kap va mi varam ngan mi vinavinar'
O kap nga nemei nia me kukuo mi kulou duis i
matan e Raban, eiekesen bu mei tsokor."

Mi vinirei surie mi vorvor
(Marko 2:18-22; Luka 5:33-39)

14 Samo ken sar madar tovtov e Ioanes mi ka
ni sinusuruiv gi nga nemei se Iesu nge vosuoreie,
"Surie misa egei ma bu Parisaio gei ko vorvor,
eiekesen ke sar madar tovtov gi kap ko vorvor?"
15 E Iesu a nga kuil nama, "Ken sar vasier mi
ka rei vour, gi ta kap oit nia masitinoiv sien va ta
ngas mon meie gie. Eiekesen mi ra ta beit, va gi
ta kir tsana ine mi ka rei vour i kotubugie. Io, gi
ta nangba so vorvor."
16 "Kap ka mei a ko dekitie ka poko lavlav vour
ta kap ngas suok si ka lavlav kebeir, simi vunan
ian mi poko lavlav vour ta suok nge tsana mi
kadeir ta leong.
17 Ma a kap buer ka mei a ko soe teir dangi
vain vour i aron bu utut kebeir gi ta tsana nge
piripiri vinavinar. Sien va gi ta tsang malan
ngan, bu utut gi ta puor kapot, ma mi dangi vain
ta puos ririv ma bu utut gi ta tsak. Eiekesen, gi

9:13 HOS 6:6

ko soe terie mi dangi vain vour i aron bu utut vour, terengien eguor kokouk guor ta mang mon kalei.”

Mi tetsikevien mesei ma mi vevien morouk (Marko 5:21-43; Luka 8:40-56)

18 Sien e Iesu ta ngas nga vor ve vokovokokotie ine bu nama, mi muomuo simi vona rengeir sibu Iuda a nga nemei ma a nga sege pukupukukaek i matan ma a nga pevien, “E natung vevien ine mo a ba maet. Eiekesen, nemei nge me soburo, terengien va ta mang to.”

19 E Iesu a nga tamtuir ma a nga nomeie ine mi muomuo, ma ken sar madar tovtov gi nga vemuir buer.

20 Samo mi vevien, ese ta nga suvuon mi mienarouk nia kavakava mi dar sibu avareit mi sinangavur kes ma luo, a nga ka i murien e Iesu. Ma a nga tobelie ken lavlav.

21 Ine mi vevien a nga vodon i aron ven ne, “Sien va o ta tobelie mo ken lavlav, o ta ketseketseng.”

22 E Iesu a nga vuvuris nge pare ma a nga pevien, “Natung, kian va e ta vodovodon palan! Ke vodovodon tuktuk a te vatoa no.” Ian ngas te mi vevien a nga ketseketseng si man mienarouk.

23 Sien e Iesu tate nga so rubukien i aron ken vonuo ian mi muomuo, a nga pare ba ka guor ta nga kuvie ba tatu ngan bu paka miensei ma egie ian gi ta nga ta i babaren mi tetsikevien.

24 Ma a nga pevien, “Nga tsupek varan mi tetsikevien. Ine mi tetsikevien a kap mesei, a muang mo.” Eiekesen gi si nga vavangiets ngan.

25 I murien mi bineit gi tate nga rovotsour
i marar, e Iesu a nga rubukien si ken korot
mutumutur ian mi tetsikevien ma a nga por ka i
riman ma mi tetsikevien a nga tsiktamtuir.
26 Mi nama surie ine mi kepineits a nga
rorongovei sibu enamon kokouk.

E Iesu a nga vatoa ba kael ma mi ngong

27 Sien e Iesu tate nga veis kovuni en ian,
ba kael guor nga vemusurie, ma guor nga
koupkoup, “Tovie gor, Natuon e Davit!”
28 Sien e Iesu tate nga so rubukien i aron mi
vonuo, ian ba kael guor nga nemei seie, ma a
nga vosuoreie guor, “Ngado vodovodon tuktuk
va o oit nia vakalaie bu katsomatangado?”
Guor nga kuil nama, “Io, mi Nguts.”
29 Samo a nga soburo bu katsomataguor nge
pevien, “Surie mo kengado vodovodon tuktuk
ine ta tsorubeit malan sengado.”
30 Ma bu katsomataguor a nga katsep. E Iesu a
nga vengeng vangvangasie guor, “Ngado ta kap
pengan ine si ka mei mene.”
31 Eiekesen guor nga rovotsour ma guor nga
veis nge vor ve pepengan sibu enamon kokouk
misa ta nga tsorubeit seguor.
32 Sien e Iesu meie ken sar madar tovtov gi tate
nga veis rovotsour, mi kulou gi si nga kir terie
se Iesu mi ka ese mi tsaka moromoruo ta nga
tsegerie nge vara ngong ngan.
33 Ma sien e Iesu tate nga kareir rivie mi tsaka
moromoruo sien, a nangba nga vakaek nge patar.
Mi bineit gi nga kudier tsak ma gi nga pevien,

“Kap ka kepineits malan ne gei nga pare i Israel
oit nevere.”
34 Eiekesen bu Parisaio gi nga pevien, “Eie
a kareir rivie bu tsaka moromoruo ngan mi
ngesengesien mi kovan bu tsaka moromoruo.”

Bu ka ni tsientsang a kap palan

35 E Iesu a nga veisngie bu taon ma bu enamon
kokouk. Ma a nga vavasengei i aron kegi sar
vona rengeir bu Iuda. Ma a nga vavatei ngan
mi Banga Vinavatei surie ken sinavei nia vuor e
Raban, ma a nga vatoa bu tamat mienarouk sibu
suasuada mienarouk.
36 Sien e Iesu ta nga pare mi bineit, a nga tovie
gie, simi vunan gi nga mon ngan mi mientou ma
mi masitinoiv malan bu sipsip kap magi ka ka
nennei.
37 Samo e Iesu a nga oeng si ken sar madar
tovtov, “Mi nginonginou tate komois a palan
beitsak, eiekesen mi kulou ni tsientsang nia por
nginonginou i tau a kap palan.
38 Nga ta nongie e Taman mi tau ian tate
komois va ta turan mi kulou ni tsientsang nia
por nginonginou si ken tau.”

10

Mi sinangavur kes ma luo bu madar tovtov (Marko 3:13-19; Luka 6:12-16)

1 E Iesu a nga kukuo mi sinangavur kes ma
luo ken sar madar tovtov nemei sien ma a nga
teir ngeisngeis segie nia kareir rivie bu tsaka
moromoruo ma nia vatoa bu tamat mienarouk
sibu suasua mienarouk simi kuirkuir ma bu
mienarouk leong.

2 Ine arie bu asagie mi sinangavur kes ma luo
bu aposol; mi mei vourvour, e Simon (ese gi ta
vuotongie ngan e Petro) ma e kasien e Andre, e
Iakobo meie e Ioanes ba natuon e Sebedi,
3 e Pilipo, e Bartolomeu, e Tomas, e Mataio mi
ka porpor takis, e Iakobo e natuon e Alpeo ma e
Tadeo,
4 e Simon mi Silot, ma e Iudas Iskariot ese ta
nga tuir murien veie e Iesu.

5 Ine mi sinangavur kes ma luo, e Iesu a nga
ture vavasie gie ngan ine bu nama vinavanou,
“Kian va nga ta rakot i kotubuon bu Kibang o,
rubukien si ka taon mene sibu Samaria.
6 Eiekesen, nga ta rakot mo nia ra nesie bu
sipsip kovuni i Israel gi ta nga veis bebeir.
7 Sien va nga ta veis, nga ta vavatei ngan ine mi
nama, ‘Mi ra va e Raban ta vuor a te vatavatat.’
8 Nga ta vatoa bu tamat mienarouk ma bu
tamat miensei. Nga ta vara melemelen nge gie
ese gi ta suvuon mi mienarouk lepra, ma kareir
rivie bu tsaka moromoruo. O te nga teir resres
ngan senga ine mi ngeisngeis, io, enga buer nga
ta ngas tabeir resres.
9 Kian va nga ta poro kavo gold, silva, o, kina
ma toea meie nga.
10 Kian va nga ta poro ka vovvoi nian mi vineis
o, kavo vevveleis o, ka poppop mene o, ka vaong.
Simi vunan, mi ka tsientsang, gi ta vaotie ken sar
pinat.
11 “Mi sana taon o, enamon nga ta rubukien
en, nga ta nesie ka mei ta oit nia marangata nga.
Ma nga ta mon meie si ken vonuo oit nga ta
sorvekenan ine mi enamon.

12 Sien va nga ta rubukien si ka vonuo, vuot
kalei segie.
13 Sien va ine mi vonuo gi ta resmata nga,
momonongie mi namani molu meie gie, ma sien
va gi ta kap resmata nga, por muerngan mi
namani molu segie.
14 Sien va ka mei ta kap resmata nga o, ta kap
rorong si kenga sar nama, titike rivie mi puit sibu
kamenga sien va nga ta sorvekenan ian mi vonuo
o, mi taon.
15 O oeng tuktuk senga, simi rangi vinuor,
mi vinatoreis segie i Sodom ma i Gomora ta
mamavuek beitsak vekenan simi kulou ian simi
taon.
16 pare! O tura nga malan bu sipsip i kotubuon
bu kopuen tso. Io, nga ta sievei malan bu tsotsoi
ma nga ta menemenen malan bu buen.

17 “Nenei kalei simi kulou, surie gi ta terie nga
simi vinuor, gi ta tsatsakie nga i aron bu vona
rengeir sibu Iuda.
18 Surie iou mo, gi ta voturie nga i matan
bu gavana ma bu kovakova ka leong va nga ta
vavatei ngan mi Banga Vinavatei segie ma sibu
Kibang.
19 Eiekesen, sien va gi ta voturie nga simi
vinuor, kian va nga ta vodovodon pilang surie
misa nga ta pengan o, vasa nga ta vakokoit ven.
Ian simi keipkepide ra, nga ta so telekiran mi
sana nga ta pengan.
20 Simi vunan kap va enga nga ta vakokoit,
eiekesen mi Morumoruan e Tamanga ta vakokoit
i ngutsunga.
21 “Mi kulou gi ta so roev terie bu kasigie va

gi ta kenvamate gie, ma bu tam gi ta tsana ine
mi sinavei kes malan mo sibu natugie. Bu nout
gi ta leiltsei sibu tam ma kien ma gi ta terie bu
tamagie ma kinagie va gi ta kenvamate gie.
22 Mi kulou kokouk gi ta so matakorot nge
nga surie mi asoung, eiekesen eie ese ta tuir
ngeisngeis oit simi votovoto, e Raban ta so vatoa.
23 Sien va gi ta tsang vatsakatie nga si ka
enamon, sorvekena gie rakot si ka enamon mene.
O oeng tuktuk senga, nga ta kap ngas oit nia
vuruvan kenga tsientsang sibu taon kokouk i
Israel i muan va e Natuon mi Ka ta muerengei.
24 “Kap ka madar tovtov a leong si man
vavvasengei, o, kap ka petspets va ta leong si
man ka leong.
25 Eiekesen, a oit ka madar tovtov va ta
tsorubeit malan man vavvasengei, ma ka pet-
spets ta tsorubeit malan man ka leong. Ma
sien va mi kovan mi tietie arie mi mei va gi ta
vuotongie ngan e Belsebul, egie ian simi tietie, gi
ta suvuon bu as ta tsak rovoriu.
26 “Io, kian va nga ta motovagie. Mi sana
kepineits ian gi ta nga sarkuva, ta vasvas, ma mi
sana kepineits ta mumuningei, ta tsorubeit simi
taparang.
27 Misa o ta vokokotie senga simi ngingi, nga
ta vokokotie simi taparang, ma misa o ta vemisir
ngan i tateringanga, nga ta kuiv tuvuir ngan i
pungan mi vonuo.
28 Kian va nga ta motovagie ese gi ta kenva-
mate mo mi pirpir eiekesen gi ta kap oit nia
kenvamate mi moromoruo. Eiekesen nga ta
ngas motovan e Raban ese ta oit nia voguersan

kokouk mi moromoruo ma mi pirpir simi leing
leong ian ta kap ko mesei.
29 Nga ta oit nia vorie kaba ma luo ngan ka toea
kes mo, eiekesen kap ka ma ta kor simi kaber
sien va e Tamanga ta kap sunuir.
30 Ma buer ian bu vurvur i kovanga, a te mon
simi aesaes se Raban.
31 Io, kian va nga ta motou. Kenga tino a
potokivout rio bu ma palan.
32 “Sien va ka mei ta vakokoit vasangan simi
kulou va eie seou, eou buer o ta ba vakokoit
vasangan i matan e Tamoung simi rangit.
33 Eiekesen, sien va ka mei ta vakokoit i matan
mi kulou va a kap vodovodon tuktuk seou, eou
buer o ta ba vakokoit i matan e Tamoung va eie
kap va seou.
34 “Kian va nga ta vodon va o nemei nia terie
mi molu ine simi kaber. O kap nga nemei nia
terie mi molu, eiekesen mi sele nian mi minakiur.
35 Ma o nemei nia tsana va,

“ ‘mi ka ta matakorot veie e taman,
mi vevien ta matakorot veie e kinan,
ba baser anan guor ta ve matakorot,
36 man matakorot mi ka ta kovuni ngas te i
aron ken vonuo.’

37 “Eie ese ta lalaron beitsak e taman o, e kinan
rio iou, a kap kalei oit nia tsorubeit kong ka ni
tsientsang. Ma eie ese ta lalaron beitsak e natuon
tamat o, e natuon vevien rio iou, a kap kalei oit
nia tsorubeit kong ka ni tsientsang,

10:36 MIC 7:6

38 ma eie ese ta kap sorokie man koitskoits nge
vemusurie iou, eie a kap kalei oit nia tsorubeit
kong ka ni tsientsang.
39 Eie ese ta ruit ngan ken tino ta votsorovie,
ma eie ese ta votsorovie ken tino surie iou ta
suvuon mi tino.
40 “Eie ese ta suguo nga, a suguo iou, ma eie
ese ta suguo iou, a suguo eie ese ta nga tura iou.
41 Eie ese ta resmatan mi propet simi vunan eie
mi propet, ta suvuon ken potpot si ken voirvoir
mi propet. Ma eie ese ta resmatan mi ka duis
simi vunan eie mi ka ta duis i matan e Raban, ta
suvuon ken potpot si ken voirvoir ine mi ka duis.
42 Ma sien va ka mei ta teir vunie ngan ka
mei sasavoir ka koi da tuong surie eie kong
madar tovtov, o oeng tuktuk senga, eie ta kap
ba votsorovie ken voirvoir.”

11

Ken vinirei e Ioanes mi ka ni sinusuruiv surie e Iesu
(Luka 7:18-35)

1 I murien e Iesu tate nga vakokoit vasangan
mi tsientsang simi sinangavur kes ma luo ken sar
madar tovtov, a nga sorvekenan ian mi korot nge
rakot sibu taon i Galili ivie a nga ra vavasengei
nge vavatei ngan mi Banga Vinavatei en.

2 Sien e Ioanes mi ka ni sinusuruiv ta nga
mon i aron mi vona vinatoreis nge rongovan bu
kepineits e Iesu Karisito ta nga tsana, a nga turan
ken sar madar tovtov rakot sien.

3 Ma gi nga ra vosuoreie, “Pengan segei. Arie
evoi te, ian mi Ka va ta ba beit, o, gei ta rosie
ngas ka mei mene?”

4 E Iesu a nga kuil nama, “Nga ra pengan se
Ioanes misa nga ta rongomie nge pare.
5 Bu kael gi te dedeng, bu peong gi te veis,
ma egie ese gi ta suvuon mi mienarouk lepra gi
te tsorubeit melemelen, bu pi gi te rorong, bu
mei maet gi te to muerengei simi miensei ma bu
sinaortsak gi te rongomie mi Banga Vinavatei.
6 Mi nires leong ta mon seie ese ken vodovodon
tuktuk seou ta kap kor.”

7 Sien ken sar madar tovtov e Ioanes gi tate nga
muerengei, e Iesu a nga vakaek nge vakokoit simi
bineit surie e Ioanes, “Sien nga ta nga rakot simi
beir, misa nga nga visi ra pare? Mi rir mi mour
ta uvie?
8 Sien va a kap, mi sana nga nga ra visi
dengarie? Mi ka ta vavaso ngan bu banga
tsetstseik? A kap, egie ese gi ta ko vavaso ngan
bu banga tsetstseik gi ko mon i aron bu vonuo
sibu kovakova ka leong.
9 Io, surie misa nga ta nga rakot en? Nia ra
pare mi propet? A tuktuk, o oeng senga, nga te
nga pare mi ka mi tsinatsangan ta rio mi propet.
10 Ine arie mi ka ese gi ta nga vavataor surie
simi Pakpak Leong,

“ ‘O ta turan kong ka ni vavatei muo sevoi,
ese ta rorois ngan ke rosar i muo sevoi.’

11:10 MAL 3:1

11 O oeng tuktuk senga, i kotubugie ian mi langei
gi ta nga kava gie, a kap ka mei a leong rio e
Ioanes mi ka ni sinusuruiv, eiekesen mi mei ese
ta lili sibu mei gi ta mon si ken mangmagoso
Nguts e Raban, eie a leong rio e Ioanes.
12 Vakaek sibu ra se Ioanes mi ka ni sinusuruiv
tuir oit ine, ken mangmagoso Nguts e Raban
a vor ve leongleong meie ngan mi ngeisngeis
leong, ma mi kulou per gi routsana meie ngan
mi ngeisngeis.
13 Bu propet ma mi Vinuor se Moses, tuir oit se
Ioanes, gi nga vokokotie surie mi sana kepineits
va ta nga tsorubeit.
14 Ma sien va nga ta tor nia vodovodon tuktuk
si kegi sar nama, vodovodon tuktuk va e Ioanes
arie eie e Eliia ese gi ta nga vokokotie va ta nga
beit.
15 Eie ese ta suvu taterieng nia rorong, ta ngas
rorong.

16 “Misa o ta oit nia pua ngan mi kuoluon ine
bu ra? Gi malan bu natu madar gi ta mogos simi
korot nia verikuil nge kepineits. Mi gargar ka ie
gi koupkoup rakot simi gargar ka ie malan ne,

17 “ ‘Gei kuvie bu pak ngan bu poko veos va nga
ta sieng,
eiekesen nga kap sieng.
Gei kavarie bu pak nian mi miensei,
eiekesen nga kap ta.’

18 E Ioanes a nga beit ma a kap nga ngou nge un
dangi vain, ma bu mei kokouk gi nga pevien, ‘Eie
a suvuon mi tsaka moromoruo!’

19 E Natuon mi Ka a nga beit ma a nga ngou nge
un, ma bu mei gi nga pevien, ‘Nga pare! Eie mi
ka ngo ngeis ma mi ka unun, ma e palapalan
mi kulou porpor takis meie mi kulou tsokor!’
Eiekesen mi kulou ese gi ta tino ngan mi banga
vienviendon se Raban, gi vara tuktuk ngan va
ine mi banga vienviendon a duis.”

Mi kuoluon bu taon gi ta kap nga vodovodon tuktuk se Iesu
(Luka 10:13-15)

20 Samo e Iesu a nga vakaek nge vakokoit
petseir veie bu taon ivie palan bu kepineits ni
vovokudier a nga tsana en, simi vunan gi kap
nga vodon vuris.
21 “Mi tsienakor leong ta ba so beit sevoi, i
Korasin! Ma evoi buer i Betsaida! Sien va ian
bu kepineits ni vovokudier o ta nga tsana senga
va o nga tsana i Turos ma i Sidon, kebeir ngas te,
va gi nga tsekie bu tsetstseik bita nge soute puit
i popogie nia vasangan va gi te nga vodon vuris.
22 Eiekesen o oeng sengado, simi rangi vinuor,
ngado ta so suvuon mi vinatoreis leong rio i
Turos ma i Sidon.
23 Ma evoi i Kapernaum, vasa, gi ta tsuok terie
no i kur kien simi rangit? A kap, gi ta tomeka no
peuk rovoriu i keim i Ades Sien va bu kepineits
ni vovokudier o ta nga tsana sevoi va o nga tsana
i Sodom, nevere va a ngas mon.
24 Eiekesen o oeng sevoi, simi rangi vinuor, e
ta so suvuon mi vinatoreis leong rio i Sodom.”

11:23 Ades - mi namani Grik ma man vuevue va mi korot sibu miensei.

Nga nemei seou nge por minaes
(Luka 10:21,22)

25 Ian simi keipkepide ra, e Iesu a nga pevien,
"Tama. Evoi man Nguts mi rangit ma mi kaber.
O puonge no surie e nga muningan ine bu
kepineits sibu ka sievei ma segie ese gi ta nga
suvu vinasengei, eiekesen e nga vasangan sibu
natu madar.
26 A tuktuk, Tama, si ke lalaron kese, ine mi
kepineits a nga tsorubeit malan."
27 "Ine bu kepineits kokouk e Tamoung a te nga
terie seou. Kap ka mei a telekiran va mi Nout
eie ese, eiekesen mi Tam kesen mo, ma kap ka
mei a telekiran va mi Tam eie ese, eiekesen mi
Nout kesen mo ma egie ese mi Nout ta vile gie
nia vasangan segie.
28 "Enga kokouk ese nga ta matpomaer nge
sorokie mi sinor putu, nga nemei seou. Ma o ta
terie mi minaes senga.
29 Nga poro kong aigor nge terie i poponga, ma
nga ta tovtov seou, simi vunan o suvuon mi molu
ma mi sinavei menemenen, ma nga ta so vorotan
mi minaes si kenga tino.
30 Simi vunan mi aigor va o ta terie senga,
a molous ma mi sinor va o ta terie senga, a
mamavuek."

12

Man Nguts mi Rangi Minaes
(Marko 2:23-28; Luka 6:1-5)

1 Io, ba ra a te nga rovoriu ma simi Rangi
Minaes te, e Iesu meie ken sar madar tovtov gi
nga veis ka i aron bu tau wit. Ma ken sar madar

tovtov gi te nga vitor ma gi nga do tsana bu
kievkiev wit mene nge nganie.
2 Sien bu Parisaio gi ta nga pare ine, gi nga oeng
se Iesu, “Pare! ke sar madar tovtov gi tsana mi
sinavei a kap vemusurie man vinuor mi Rangi
Minaes.”
3 E Iesu a nga oeng segie, “Vasa, nga kap ngas
nga ase mi sana e Davit ma bu palapalan gi ta
nga tsana sien gi ta nga vitor?
4 A nga rubukien si ken vonuo e Raban, meie
bu palapalan ma gi nga nganie mi tsoik tamat ian
gi ta kap nga oit nia nganie vemusurie mi vinuor,
eiekesen bu prist mo gi ta oit nia nganie.
5 Vasa, nga kap ngas ase mi nama simi Vinuor
se Moses ian ta pevien va sibu Rangi Minaes,
bu prist gi ko pop vuturungie mi Vinuor simi
vunan gi ko tsana kegi tsientsang prist simi Vona
rengeir leong, eiekesen gi pevien va bu prist gi
kap tsana ka tsienakor?
6 O oeng senga, mi kepineits ian ta leong rio mi
Vona rengeir leong, a te beit.
7 Mi vinavataor simi Pakpak Leong a vakokoit
malan ne, ‘O lalaron mi aor molous, kap va mi
tienebeir ni varam. A kap va mi varam ngan mi
vinavinar’ Sien va nga katsep si man papapleis
ine mi nama, nga kap oit nia votorosie bu mei gi
ta kap suvu bienebeir,
8 simi vunan e Natuon mi Ka eie man Nguts mi
Rangi Minaes.”

Mi ka riem maet
(Marko 3:1-6; Luka 6:6-11)

12:7 HOS 6:6

9 E Iesu a nga veis sorvekenan ian mi korot, ma
a nga rubukien si kegi vona rengeir bu Iuda.
10 Mi ka riem maet a nga mon ian en. Io, gi nga
vosuoreie e Iesu, “A duis simi vinuor nia vatoa
ka tamat mienarouk simi Rangi Minaes?” gi nga
virei malan ne simi vunan gi nga lalaro vepitsie
e Iesu.
11 E Iesu a nga oeng segie, “Sien va ka mei
senga a suvuon ken ka sipsip ma ine mi sipsip
a kor loloim si ka mat simi Rangi Minaes, vasa,
ine mi ka ta kap tei terie i kur ine mi sipsip?”
12 Eiekesen, mi ka, ken tino a potokivout rio
mi sipsip. Io, a duis i matan mi vinuor va giet ta
tsana mi banga sinavei simi Rangi Minaes.

13 Samo e Iesu a nga oeng ian simi ka malan ne,
“Kadosan mi rima.” Io, a nga kadosan mi riman
ma mi riman a te buer nga kalei malan mi riman
ka ie.
14 Eiekesen bu Parisaio gi nga rovotsour nge
ra roev nian e Iesu va vasa gi ta nga kenvamate
venengan.

E Raban a nga vile e Iesu va ken ka ni tsientsang

15 E Iesu a nga telekiran misa bu Parisaio gi
ta nga tsana, ma a nga sorvekenan ian mi korot.
Palan mi kulou gi nga vemusurie ma a nga vatoa
gie kokouk si magi sar mienarouk.
16 Ma a nga vangenge gie va gi ta kap nga
pepengan va eie ese.
17 Ine a vaotie mi sana e Isaia mi propet ta nga
vokokotie.

18 “Ine arie kong ka ni tsientsang, ese o ta nga vile,
mi mei o ta tovie nge resmatan.
O ta terie mi Morumoruong i popon
ma eie ta vavatei ngan mi sinavei duis nia vuor sibu Kibang.
19 Eie ta kap vevvengeis nge nama o, koupkoup,
ma kap ka mei ta rongomie mi inan sibu rosar.
20 Eie a kap oit nia do rivie ka pakapaka meitsmeits ta korot tekiu.
Ma ta kap oit nia kuiv vamate ka puk berber lili,
tuir oit va ta tsana mi sinavei duis ian va ta tseiptseiprio mi sinavien mi mangmagoso enaenamon.
21 Ma simi asan, bu Kibang gi ta terie kegi vodovodon tuktuk sien.”

E Iesu ma e Belsebul
(Marko 3:20-30; Luka 11:14-23)

22 Samo gi nga kir nemei ngan se Iesu mi ka ese mi tsaka moromoruo ta nga tsegerie, a nga kael ma a nga ngong. Ma e Iesu a nga vatoa ine mi ka, io, a nangba nga oit nia vakokoit nge dedeng.
23 Mi kulou kokouk gi nga kudier tsak ma gi nga pevien, “Tavakier, ine mi ka eie nieng e natuon e Davit?”
24 Eiekesen sien bu Parisaio gi ta nga rongomie ine, gi nga pevien, “Ine mi ka a kareir rivie bu tsaka moromoruo ngan mo mi ngesengesien e Belsebul mi kovan bu tsaka moromoruo.”
25 E Iesu a nga telekiran kegi sar vienviendon ma a nga oeng segie, “Ka mangmagoso nguts

---

12:21 ISA 42:1-4

va ta vekapot nge veveken meie eie kesen, ta
tsereir. Ma ka enamon o, ka tietie va ta vekapot
nge veveken meie eie kesen, ta kap oit nia tuir
ngeisngeis.
26 Sien va e Satan ta kareir rivie e Satan, eie a
potakie eie kesen nge veveken, vasa ta ba oit nia
tuir ngeisngeis ven ken mangmagoso nguts?
27 Ma sien va o kareir rivie bu tsaka moro-
moruo ngan mi ngesengesien e Belsebul, se ese
ken ngeisngeis, bu natunga gi ta oit nia kareir
rivie ngan bu tsaka moromoruo? Io, gi ta so vara
tuktuk ngan va enga nga kap duis.
28 Eiekesen sien va o ta kareir rivie bu tsaka
moromoruo ngan mi ngesengesien mi Moru-
moruan e Raban, ine a vasangan va nga te mon
i pakien ken vinuor e Raban.
29 “Ma buer, vasa ka mei ta oit nia rubukien
ven si ken vonuo ka ka per, nge sor vingan ken
sar kepineits? Eie ta ngas muna vis vuturungie
ian mi ka per, samo ta mang ba oit nia pure ken
vonuo.
30 “Eie ese ta kap tsok seou, eie a matakorot
meie iou, ma eie ese ta kap kakakir, eie a
kerekereir.
31 Io, o oeng senga, bu tsaka sinavei ma bu
tsaka nama mi kulou gi ta oeng balapoik veie
ngan e Raban, e Raban ta vodon rivie, eiekesen
eie ese ta oeng balapoik ngan mi Moromoruo
Tamat, e Raban ta kap oit nia vodon rivie.
32 Eie ese ta oeng balapoik ngan e Natuon mi
Ka, e Raban ta vodon rivie. Eiekesen eie ese
ta oeng balapoik ngan mi Moromoruo Tamat, e
Raban ta kap oit nia vodon rivie ine sibu ra ma
buer ian sibu ra va ta nemei.

33 “Mi banga ei ta vua ngan bu banga vuovuo,
ma mi tsaka ei ta vua ngan bu tsaka vuovuo. Mi
ei a kilakilal ngan mi vuovuan.
34 Enga bu tsotsoi tsak! Enga mi kulou tsak!
Vasa nga ta oit nia vokokotie ven ka banga nama?
Simi vunan mi ngutsuon mi mei a vokokotie misa
ta vous i aron.
35 Mi banga ka a ko vorotsoruo bu banga
kepineits ta noutngan i aron, ma mi tsaka ka a
ko vorotsoruo bu tsaka kepineits ta noutngan i
aron.
36 Eiekesen o oeng senga, simi rangi vinuor, nga
ta ngas so vakokoit vasangan mi vunan bu nama
sasavoir kokouk nga ta nga vokokotie.
37 Io, ngan kenga sar nama, e Raban ta so
tienenge nga sien va nga duis, ma eie ta so
votorosie nga sien va nga kap duis.”

Mi kulou gi nga nongie ngan ka totourlekier

38 Samo ba mei mene sibu Parisaio ma bu
vavvasengei sibu vinuor se Moses gi nga oeng
sien, “Vavvasengei, gei lalaro pare va e ta
vasangan ka totourlekier ni vovokudier.”
39 E Iesu a nga kuil nama, “Mi kuoluon
ine bu ra ese mi sinavigie ta tsokor meie mi
sinavei tetteririv gi virei ngan ka totourlekier ni
vovokudier! A kap ka totourlekier mene gi ta
pare, eiekesen man totourlekier e Iona mi propet
mo.
40 E Iona a nga mon i aron mi ie leong ba
rosisiat tour ma ba rokati tour. Ta malan mo
e Natuon mi Ka ta mon i mendien mi kaber ba
rosisiat tour ma ba rokati tour.
41 Simi rangi vinuor, mi kulou i Nineve gi ta
so tuir veie mi kuoluon ine bu ra, ma gi ta so

vuortie gie, simi vunan gi nga vodon vuris si ken vinavatei e Iona, ma ine, mi mei ese ta tsiroup rio e Iona a te beit.
42 Simi rangi vinuor, mi kovakova vevien leong i Siba ta so tamtuir veie mi kuoluon ine bu ra, ma ta so vuortie gie, simi vunan a nga kovuni i tangatson mi kaber nia me rongomie ken sar banga vienviendon e Solomon, ma ine, mi mei ese ta tsiroup rio e Solomon a te beit.
43 "Sien va ka tsaka moromoruo ta rovotsour vekenan ka mei, ta veisngie bu korot kap ka da en nia nesie ka korot va ta maes en, eiekesen ta kap vorotan.
44 Samo ta pevien, 'O ta muer surie mi vonuo o ta nga sorvekenan.' Sien va ta muerengei, ta vorotan va ine mi vonuo kap ka mei a monongie, ma gi te videir vakalaie, ma bu kepineits gi mon duis.
45 Samo ta muerengei nge ra kerie mi na-paririem potsu luo bu tsaka moromoruo mene gi ta tsokor rio eie, ma gi ta me rubukien nge mon ian en. Ma ken tino ian mi ka ta tsokor vekenan vourvour. Ma ine ta malan mo simi kuoluon ine bu ra bu sinavigie ta tsokor."

E kinan ma bu kasien e Iesu
(Marko 3:31-35; Luka 8:19-21)

46 Sien e Iesu ta ngas nga vor ve vakvakokoit simi bineit, e kinan ma bu kasien gi nga me tuir i marar, ma gi nga lalaro vakokoit meie.
47 Mi mene a nga oeng se Iesu, "E kina ma bu kasi die gi tuir i marar. Gi lalaro vakokoit meie no."
48 Eiekesen e Iesu a nga kuil nama, "Ese e kinoung ma ese bu kasiung?"

49 A nga tusuo ken sar madar tovtov ma a nga
pevien, “Pare, egie ine arie bu kinoung ma bu
kasiung.
50 Eie ese ta tsang vemusurie ken lalaron e
Tamoung die i kur simi rangit, arie eie e kasiung
ma e vevineung ma e kinoung.”

13

Man nama puppuo mi ka tsuotstsuor
(Marko 4:1-9; Luka 8:4-8)

1 Ian simi ra, e Iesu a nga rovotsour simi vonuo
nge ra mogos i gegen mi barateis i Galili.
2 Mi bineit leong gi nga beit viririsie e Iesu.
Samo a nga kesie mi galeu nge mogos i popon.
Ma mi bineit gi nga tuir i koen.
3 Io, a nga vokokotie segie bu kepineits palan
ngan mi nama puppuo. A nga pevien, “Nga
rorong! Mi ka tsuotstsuor a nga ra rivie ken sar
pi ei.
4 Sien ta nga rivie bu pi ei, bu pei mene gi nga
kor i gegen mi baiveisveis ma bu ma gi nga nemei
nge nganie gie.
5 Bu pi ei mene gi nga kor i popon mi
popopeliets ivie mi pier a kap nga leong en. Bu
pei gi nga tsutsuleik lalapus simi vunan mi pier
a nga lili mo.
6 Eiekesen sien mi matanias ta nga par, bu ei
tsuotstsuor gi nga bileits nge bukuk simi vunan
a kap kavo uvigie.
7 Bu pi ei mene gi nga kor i kinorotuon bu suo
tsotso. Ine bu suo tsotso gi nga to leong ma gi
nga pipitsie bu ei tsuotstsuor.

8 Bu pei mene, gi nga kor simi banga pier.
Gi nga to leong nge vua nge vuovuo. Bu mene
keskes gi nga vua ngan bu vuovuo a nga oit mi
sinangavur kes koboit (100), bu mene a nga oit
bu sinangavur napaririem potsu kes ma bu mene
a nga oit ba sinangavur tour rio misa gi ta nga
tsuorkie.
9 Eie ese ta suvu taterieng ta rorong."
10 Ken sar madar tovtov e Iesu gi nga nemei
ma gi nga vosuoreie, "Surie misa e ta vakokoit
rakot simi kulou ngan bu nama puppuo?"
11 E Iesu a nga kuil nama, "E Raban a te
nga terie senga mi sinavei nia telekiran bu
kepineits mumuningei surie ken mangmagoso
Nguts, eiekesen segie a kap.
12 Io, segie ese gi ta tor surie kong sar vinasen-
gei, e Raban ta buer veleongtie kegi sinavei. Ma
gi ta vous ngan mi sinavei. Eiekesen segie ese gi
ta kap lalaron nia tor surie kong sar vinasengei,
misasien kegi puk sinavei ta lili, e Raban ta por
tsana segie.
13 O vokokotie segie bu kepineits ngan mi nama
puppuo, simi vunan,

"Misasien gi ta dedeng, gi ta kap dengarie,
misasien gi ta rorong, gi ta kap rongomie o,
katsep sien.

14 Ine mi sinavigie gi vara tuktuk ngan ken nama
peteteir e Isaia mi propet ian ta pevien,

" 'Nga ta munu rongomie kong sar nama
eiekesen nga ta kap katsep,

nga ta munu dengarie mi sana o ta tsana
eiekesen nga ta kap deng kielala.
15 Surie bu arogie ine mi kulou a te teng,
ma bu tateringagie a kap oit nia rorong,
ma gi te vamoge bu katsomatagie.
Sien va a kap nga malan ian, va gi nga dedeng
ngan bu katsomatagie,
ma gi nga rorong ngan bu tateringagie,
ma bu arogie a nga katsep nge vuvuris,
ma o nga vatoa gie.'

16 Eiekesen nga ta ngas res simi vunan bu
katsomatanga gi dengarie ma bu tateringanga gi
rongomie.
17 O oeng tuktuk senga, palan bu propet ma bu
ka gi ta duis i matan e Raban, gi nga lalaron
beitsak nia dengarie nge rongomie misa nga tate
dengarie nge rongomie, eiekesen gi kap nga oit.
18 "Io, nga rong poro misa man vuevue man
nama puppuo mi ka tsuotstsuor.
19 Sien va ka mei ta rongomie mi nama surie
ken mangmagoso Nguts e Raban ma a kap katsep
sien, mi Tsaka Ka ta nemei nge tsang rivie misa
gi tate nga tsuorkie i aron. Ine arie a malan mi
pei ta nga kor simi baiveisveis.
20 Bu pei gi ta nga kor i popon mi popopeliets,
a malan egie ese gi ta suvuon mi nama ngan mi
nires sien va gi ta rongomie.
21 Eiekesen ine mi nama a kap peuk i mendien
ken tino ine mi ka, ma a mon lili mo. Sien va
ka putu o, ka vinekikin ta beit sien surie ine mi
nama, ine mi ka ta kor lalapus.

13:15 ISA 6:9,10

22 Bu pei gi ta nga kor i kinorotuon bu suo
tsotso, a malan mi mei ese ta rongomie mi nama,
eiekesen man sar aor tsak ine mi tino ma bu
lalaron ni suvuram ta pipitsie ine mi nama ma
ta tsana va ta kap vua.
23 Ma bu pei gi ta nga kor simi banga pier,
a malan mi kulou gi ta rongomie mi nama ma
gi ta katsep sien. Gi ta vua nge vuovuo. Bu
mei keskes segie gi ta vua nge vuovuo ta oit mi
sinangavur kes koboit (100), bu mei mene ta oit
bu sinangavur napaririem potsu kes, ma bu mei
mene buer ta oit ba sinangavur tour rio misa gi
tate nga tsuorkie."

Man nama puppuo bu tsaka uotuot

24 E Iesu a nga vokokotie mi nama puppuo
mene malan ne, "Mi sinavien e Raban nia vuor
a malan mi sana kepineits ta nga tsorubeit sien
mi ka ta nga tsuorkie bu banga pi ei si ken tau.
25 Sien bu mei kokouk gi tate nga muang,
man matakorot a nga nemei nge tsuorkie mi
tsaka uotuot i kotubuon bu wit, ma a nga veis
sorvekenan ine mi tau.
26 Sien bu wit gi tate nga to leong nge vua, ine
bu tsaka uotuot buer gi te nga to leong.
27 "Ken sar petspets ine mi ka ken tau, gi nga
ra vosuoreie ven ne, 'Ka leong! Vasa, e kap nga
tsuorkie bu banga pi ei mo i aron ke tau? Ine bu
tsaka uotuot, ivie gi kovuni en?'
28 "Mi ka ken tau a nga kuil nama, 'Ka
matakorot a tsana ine.'
"Bu petspets gi nga vosuoreie, 'E lalaron va gei
ta rakot nge tet rivie ine bu tsaka uotuot?'

29 “A nga kuil nama, ‘A kap, simi vunan sien
va nga ta tet rivie bu tsaka uotuot, nga ta masi
tet rivie meie ngan bu wit buer.
30 Nga ta sunuir va eguor kokouk guor ta to
oit simi ra nia kakarie mi tau. Io, sien mi ra
nia kakarie mi tau ta beit, o ta oeng simi kulou
nia kakarie mi tau va gi ta muna tet rivie bu
tsaka uotuot nge pokotsie gie sibu pokpok ma gi
ta tunie gie. Samo nga ta ba kakarie bu wit nge
terie i aron kong vonuo teteir nginonginou.’ ”

Man nama puppuo mi pi ei mastat ma mi iis

31 E Iesu a nga vokokotie segie mi nama
puppuo mene malan ne, “Mi sinavien e Raban
nia vuor a malan mi sana kepineits ta nga
tsorubeit sien mi ka ta nga poro mi pi mastat
nge ra tsuorkie si ken tau.
32 Misasien ine mi pei a lili beitsak sibu pei
kokouk, sien va ta to leong, ta rio bu tsientsuor
kokouk i aro tau, ma ta tsorubeit mi ei leong ivie
bu ma simi mariu gi ta me tou sibu rakarakan.”

33 E Iesu a nga vokokotie segie mi nama
puppuo mene buer. “Mi sinavien e Raban nia
vuor a malan mi sana kepineits ta nga tsorubeit
sien mi vevien ta nga poro mi puk iis nge leik
meie ngan ba puol plaua tuir oit ine mi plaua
kokouk a nga popoek.”

34 E Iesu a nga vokokotie ine bu kepineits
kokouk simi bineit ngan mo bu nama puppuo.
35 A nga vakokoit malan ne nia vara tuktuk
ngan mi sana mi propet ta nga vokokotie,

"O ta vakokoit ngan mi nama puppuo sien va o
ta vakokoit segie.
O ta pengan segie bu kepineits ian ta nga
mumuningei vakaek si man tsuoktsuok
vakaek mi mangmagoso enaenamon."

E Iesu a nga palsie man nama puppuo mi tsaka uotuot

36 Samo a nga sorvekenan mi bineit ma a nga
rubukien simi vonuo. Ken sar madar tovtov gi
nga nemei sien ma gi nga pevien, "Palsie segei
man nama puppuo mi tsaka uotuot ta to simi
tau."
37 E Iesu a nga kuil nama, "Mi mei ese ta
tsuorkie bu banga pi ei arie e Natuon mi Ka.
38 Mi tau arie mi mangmagoso enaenamon ma
bu banga pi ei a tourtelekiran bu mei gi ta mon i
aron ken mangmagoso Nguts e Raban. Bu tsaka
uotuot arie egie bu natuon mi Tsaka Ka.
39 Ma mi matakorot ese ta tsuorkie gie arie mi
kovan bu tsaka moromoruo. Mi ra nia kakarie
mi tau arie man votovoto mi mangmagoso
enaenamon. Ma mi kulou tsientsang nia por
nginonginou i tau arie bu angelo.
40 "Malan mo gi ta tet rivie nge tunie bu
tsaka uotuot simi leing, ta so kokouk si man ra
vekvekitip mi mangmagoso enaenamon.
41 E Natuon mi Ka ta so turan ken sar angelo
ma gi ta so vitseir rivie egie ese gi ta vokorongie
mi kulou simi sinavei tsokor ma egie ese gi
ta tsana bu sinavei tsokor si ken mangmagoso
Nguts e Raban.

13:35 PSA 78:2

42 Gi ta tomeka gie i aron mi leing leong ivie va
gi ta so tata nge vengvengio en bu rivogie.
43 Samo mi kulou gi ta duis i matan e Raban gi
ta so rar malan mi matanias si ken mangmagoso
Nguts e Tamagie. Eie ese ta suvu taterieng ta
rorong."

Man nama puppuo mi mos gi ta muningan ma mi banga re

44 E Iesu a nga vor ve vakvakokoit, "Mi
sinavien e Raban nia vuor a malan mi sana
kepineits ta nga tsorubeit sien mi ka ta nga neis
vorotan mi mos ta nga mumuningei i aron mi
tau ma a nga puonongie te buer. Io, si ken
nires a nga muerengei nge poro ken sar kepineits
kokouk ma a nga verikuil ngan nge lakep. Ma a
nga ra voir tsana ian mi tau.
45 "Ma buer, mi sinavien e Raban nia vuor a
malan mi sana kepineits ta nga tsorubeit sien mi
ka suvuram ta nga vorotan mi banga re.
46 Io, sien tate nga ra neis vorotan ian mi banga
re matkalei beitsak, a nga muerengei nge poro
ken sar kepineits kokouk ma a nga verikuil ngan
nge lakep. Ma a nga ra voir tsana ine mi banga
re.

Man nama puppuo mi ben

47 "Ma buer, mi sinavien e Raban nia vuor a
malan mi sana kepineits ta nga tsorubeit sien mi
kulou vongovongon gi ta nga nun ngan kegi sar
ben i rou ma bu suasuada ie gi nga me tuveir
sien.
48 Sien mi ben tate nga vous nge ie, mi kulou
vongovongon gi te nga te vatare i koen. Samo gi

nga mogos nge vierta gie bu ie. Gi nga terie bu
ie kalei sibu leke, ma gi nga tomekan bu ie tsak.
49 Ine arie vasa ta so ven simi ra vekvekitip
si man votovoto mi mangmagoso enaenamon.
Bu angelo gi ta nemei ma gi ta vierta gie bu
tsaka mei sorvekenan bu mei gi ta duis i matan
e Raban.
50 Ma gi ta tomeka gie simi leing leong ivie va
gi ta tata nge vengvengio en bu rivogie."

51 E Iesu a nga vosuoreie gie, "Vasa, nga katsep
ine sibu kepineits?"

Gi nga kuil nama, "Io, gei katsep."

52 Samo e Iesu a nga oeng segie, "Io, bu vav-
vasengei kokouk sibu vinuor gi tate tsorubeit mi
kulou nia vemusurie ken sar vinuor e Raban, a
malan mi mei ese ta sor vorotsoruo bu kepineits
vour ma bu kepineits kebeir si ken vonuo teteir
kepineits."

Gi nga sunuran e Iesu i Nasaret

53 Sien e Iesu tate nga vakokoit vaton ine bu
nama puppuo, a nga sorvekenan ian mi enamon.
54 Ma a nga muerengei rakot si ken enamon i
Nasaret. Io, e Iesu a nga vakaek nge vavasengei i
aron kegi vona rengeir bu Iuda, ma egie ese gi ta
nga rongomie gi nga kudier. Gi nga pevien, "Ine
mi ka ivie a poro en ine mi banga vienviendon
ma mi ngeisngeis nia tsana bu kepineits ni
vovokudier?
55 Giet si kia va eie mo e natuon mi ka
tsangtsang vonuo ma e kinan e Maria, ma bu
kasien, e Iakobo, e Iosep, e Simon, ma e Iudas.

56 Ma bu vevinen buer ine gi mon meie giet.
Ma ine mi ka ivie a mang poro en ine bu
kepineits?”
57 Ma gi nga mekitsan e Iesu.
Eiekesen e Iesu a nga oeng segie, “Mi propet a
suvu minangarei sibu enamon mene eiekesen si
ken enamon ma si ken vonuo, a kap.”
58 Ma a kap nga tsana kavo kepineits ni
vovokudier palan en, simi vunan gi kap nga
vodovodon tuktuk sien.

14

Gi nga kitip tsana mi kovan e Ioanes mi ka ni sinusuruiv

1 Ian sibu ra e Erot, mi kovakova ka leong simi
enamon i Galili, a nga rongomie mi vinavatei
surie e Iesu.
2 Ma a nga pevien si ken sar ka ni tsientsang, “A
tuktuk te, ine arie e Ioanes mi ka ni sinusuruiv.
A te buer to muerengei simi miensei! Arie
mi vunan a suvuon mi ngeisngeis nia tsana bu
kepineits ni vovokudier.”
3-4 Muomuo, e Erot a nga tuturei nia rakopie e
Ioanes nge terie simi vona vinatoreis, simi vunan
e Ioanes a nga ko munu oeng matan va a kap duis
simi vinuor va a nga reie e Erodias, ken vevien
e Pilipo, e kasien.
5 E Erot a nga lalaro kenvamate e Ioanes,
eiekesen a nga motovan mi kulou, simi vunan
gi nga telekiran va e Ioanes eie mi propet.
6 Simi nginou nia barabaramatan ken kienakav
e Erot, e natuon vevien e Erodias a nga sieng i
matan bu vasier ma a nga varese beitsak e Erot.

7 Arie mi vunan e Erot a nga vakavakariem nia
terie sien ka sana kepineits ta nga nongie.
8 E kinan ine mi tosuor, a nga oeng ka i aron
ngan misa va ta nga nongie. Io, a nga oeng se
Erot, “Ine ngas te, e ta terie seou mi kovan e
Ioanes mi ka ni sinusuruiv i aron ka leisleis.”
9 Ine mi kovakova ka leong a nga aor tsak,
eiekesen surie ken vakavakariem ta nga tsana
i matan ken sar vasier, a nga terie mi nama
ngeisngeis nia tsang vaotie ken nono ine mi
tosuor.
10 Io, a nga turan bu mei nia ra kitip tsana mi
kovan e Ioanes i aron mi vona vinatoreis.
11 Gi nga vuotie mi kovan i aron mi leisleis nge
ra vetserie ine simi tosuor, ma a nga sor rakot
ngan se kinan.
12 Ken sar madar tovtov e Ioanes gi nga nemei
nge me poro mi piripirien. Ma gi nga ra
puonongie. Samo gi nga rakot nge ra pengan se
Iesu.

E Iesu a nga tabarie mi kulou mi 5,000
(Marko 6:30-44; Luka 9:10-17; Ioanes 6:1-14)

13 Sien e Iesu ta nga rongomie misa ta nga
tsorubeit se Ioanes, a nga sorvekena gie nge
kesie mi galeu eie kesen rakot simi korot ta nga
menemenen. Sien mi kulou gi ta nga rongovan
va e Iesu a nga ka galeu, mi kulou gi nga veis
vemusurie kovuni si kegi sar taon ka i sar.
14 Sien e Iesu tate nga so tsaer, a nga pare mi
bineit leong ma a nga tovie gie nge vatoa gie si
magi sar mienarouk.
15 Sien tate nga reivreiv seserigo, ken sar
madar tovtov gi nga nemei sien nge vosuoreie,

"Ine mi korot a mon peken bu enamon, ma a te vatvatta ngingi. Turan mi bineit muerengei, terengien gi ta veis rakot sibu enamon ma gi ta mang ra vorie magi kavo nginonginou."

16 E Iesu a nga kuil nama segie, "Gi ta kap veis. Enga ngas te nga ta tabarie gie."

17 Gi nga kuil nama, "Giet suvuon mo ba tsoik napaririem ma ba ie luo meses."

18 A nga pevien, "Nga me terie gie seou."

19 Ma a nga oeng simi kulou va gi ta nga mogos i keim simi potpotbor. A nga poro ba tsoik napaririem ma ba ie meses ma a nga dedeng kien i kur simi rangit nge vatamase gie. Ma a nga potakie bu tsoik. Samo a nga terie gie sibu madar tovtov nia tabarie mi bineit.

20 Egie kokouk gi nga ngou nge ti. Ma bu madar tovtov gi nga vuotie bu leke mi sinangavur kes ma luo ngan bu kepide nginonginou.

21 Mi aesaes simi kulou gi ta nga ngou a nga oit malan bu sinangavur mi napaririem soloba (5,000). Ma gi kap nga ase mi langei ma bu natu madar.

E Iesu a nga veis i popon mi barateis (Marko 6:45-52; Ioanes 6:15-21)

22 Samo e Iesu a nga oeng si ken sar madar tovtov va gi tate nga ka galeu nge muo rakot simi bienangaev ka nikot simi barateis. Ma eie va ta be nga mon nge vavasie mi bineit.

23 I murien tate nga ture vavasie gie, a nga veis kien i gegen mi pout eie kesen nia ra no. Sien tate nga reivreiv seserigo, eie kesen mo a te nga mon.

24 Eiekesen gi te nga mon i pek sorvekenan i
koen. Ma mi galeu a nga vosuvosuvie sibu naov
simi vunan gi nga samsuoeie mi mour.
25 Simi to vagoso ador tate nga ta, e Iesu a nga
veis i popon mi barateis beit segie.
26 Sien bu madar tovtov gi ta nga pare e Iesu ta
nga veis i popon mi barateis, gi nga motou, ma
gi nga pevien "Mi tonuo nikot!" Ma gi nga koup
ngan mi mientou.
27 Eiekesen e Iesu a nga oeng lalapus segie, "Bu
aronga ta menemenen! Arie eou mo. Kian va
nga ta motou."
28 E Petro a nga pevien, "Mi Nguts! Sien va
arie evoi mo, oeng seou va o ta veis rakot sevoi i
popon mi barateis."
29 E Iesu a nga pevien, "Nemei."

Samo e Petro a nga tsour simi galeu nge vakaek
nge veis i popon mi barateis rakot se Iesu.
30 Eiekesen sien ta nga pare mi mour, a nga
motou ma a nga vakaek nge luluis. Ma a nga
koup, "Mi Nguts, kulie iou!"
31 Puk lalapus mo e Iesu a nga tsotsokan
mi riman nge takivan, ma a nga pevien, "Ke
vodovodon tuktuk a lili mo. Surie misa e ta
basbaslieng?"
32 Sien guor ta nga ka simi galeu, mi mour a
nga voto.
33 Samo egie ian gi ta nga mon i aron mi galeu,
gi nga rangarie nge pevien, "A tuktuk rovoriu,
evoi e Natuon e Raban."
34 Sien gi tate nga tsourarak, gi nga so tsaer i
Genesaret.

35 Ma sien mi kulou ian en gi ta nga kielala va e
Iesu, gi nga vavasie mi nama rakot sibu enamon
ververiris. Mi kulou gi nga kerie kegi sar tamat
mienarouk nemei sien.
36 Ma gi nga no masitinoiv va ta nga sunuir
ngan bu tamat mienarouk va gi ta nga tobelie
mo mi tangatson man tsetstseik, ma egie ese gi
ta nga tobelie, gi nga ketseketseng si magi sar
mienarouk.

15

Mi kepineits ta melemelen ma mi kepineits ta bita
(Marko 7:1-13)

1 Samo bu Parisaio mene ma bu vavvasengei
sibu vinuor se Moses gi nga kovuni i Ierusalem
ma gi nga nemei se Iesu nge vosuoreie.
2 "Surie misa ke sar madar tovtov gi ta pop
vuturungie mi sinavei sibu tubugiet? Gi kap
vavano bu rimagie i muan va gi ta ngou!"
3 E Iesu a nga kuil nama, "Ma surie misa nga
ta pop vuturungie mi vuna vinuor se Raban nia
vara matkalei ngan mi sinavei sibu tubunga?
4 Surie e Raban a te nga pevien, 'Mangaran e
tama ma e kina,' ma, 'Eie ese ta oeng vatsakatie
e taman o, e kinan, gi ta ngas kenvamate.'
5-6 Eiekesen enga nga ko pevien, 'Sien va ka
mei ta oeng se taman o, e kinan, "Mi sana
kepineits o ta nga oit nia kulie ngado ngan, o te
nga terie se Raban," a kalei va ta kap mangaran e

15:4 PSA 78:2 **15:4** EXO 21:17; LEV 20:9

taman o, e kinan.’ Io, nga te beir rivie ken vinuor
e Raban ngan mi sinavei sibu tubunga.
7 Enga bu malamala ka duis! A nga duis te ken
nama peteteir e Isaia mi propet ta nga vokokotie
surie nga:

8 “ ‘Ine mi kulou gi mangara iou ngan bu ngut-
sugie mo,
eiekesen bu arogie a pek sorvekena iou.
9 kegi rengeir nemei seou a sasavoir mo,
kegi sar vinasengei, egie bu vinuor mo mi
kulou gi te vabatie.’ ”

10 Io, i murien e Iesu ta nga kukuo mi bineit
nemei sien, a nga pevien, “Nga rorong seou
terengien va nga ta mang katsep kalei.
11 Mi sana ta rubukien i ngutsuon mi mei a
kap vara bita ngan, eiekesen mi sana mi mei ta
vorotsoruo kovuni i ngutsuon, arie misa a vara
bita ngan.”
12 Samo bu madar tovtov gi nga nemei sien ma
gi nga vereie, “E telekiran buer va bu Parisaio
gi aor putu veie no sien gi ta rongomie ine mi
nama?”
13 E Iesu a nga kuil nama, “Bu ei kokouk e
Tamoung simi rangit ta kap nga tsuorkie, gi ta
tet rivie.
14 Nga vodon tsupuk rivie gie ian bu muomuo.
Egie bu muomuo kael. Sien va ka kael ta
muongan ka turan kael, eguor kokouk guor ta
kor i aron ka mat.”

15:9 ISA 29:13

15 Samo e Petro a nga pevien, “Palsie segei ine
mi nama puppuo.”
16 E Iesu a nga oeng segie, “Vasa, kenga
teletelekirei a ngas poitpoit?
17 Nga kap ngas katsep? Mi sana kepineits
ta rubukien i ngutsuon mi mei a peuk mo simi
kititan ma samo a te buer rovotsour.
18 Eiekesen bu kepineits ian ta rovotsour
kovuni i ngutsuon mi mei a kuvu si ken vien-
viendon, ma ine arie a vara bita ngan.
19 Kovuni i aron mi mei, a vorotsoruo bu tsaka
vienviendon, mi sinavei nia kenvamate ka mei,
mi sinavei nia rei puer, mi sinavei tetteririv, mi
sinavei nia puer, mi sinavei nia vokokotie mi
nama binit i matan mi vinuor, ma mi sinavei nia
oengoeng tsak.
20 Ine bu kepineits arie gi vara bita ngan
mi mei, eiekesen simi ngou ngan bu riem kap
vavvaon a kap vara bita ngan.”

Ken vodovodon tuktuk mi vevine Kanaan (Marko 7:24-30)

21 E Iesu a nga sorvekenan ian mi enamon, ma
a nga rakot simi korot i Turos ma i Sidon.
22 Mi vevine Kanaan kovuni ian sibu enamon
vatavatat, a nga nemei se Iesu ma a nga koup-
koup, “Mi Nguts, natuon e Davit. Tovie iou! E
natung vevien a suvuon mi putu leong beitsak
simi vunan mi tsaka moromoruo a tsegerie.”
23 E Iesu a kap nga kulie ken ka nama. Ma ken
sar madar tovtov gi nga nemei nge no ngeisngeis
sien, “Ture muerngan, simi vunan a vor ve
koupkoup vemusurie giet.”

24 Samo e Iesu a nga kuil nama, “E Raban a
nga tura iou nian mo mi kuoluon i Israel ian gi
ta malan bu sipsip gi ta bebeir.”
25 Eiekesen ine mi vevien a nga nemei nge sege
pukupukukaek i matan, ma a nga pevien, “Mi
Nguts, kulie iou!”
26 E Iesu a nga kuil nama, “A kap duis nia poro
magi tsoik bu natu madar nge tomeke terie sibu
kopuen.”
27 Ma mi vevien a nga kuil nama, “Io, mi
Nguts. Eiekesen bu kopuen buer gi ko nganie
bu mememuru nginonginou ian ta ko kor kuvu
simi tsur ngongou sibu tamagie.”
28 Samo e Iesu a nga pevien, “Vevien, ke
vodovodon tuktuk a leong beitsak! Mi sana e
ta lalaron, ta tsorubeit malan.” Ma ian ngas te
simi poko keipkepide ra, e natuon vevien a nga
ketseketseng si man mienarouk.

E Iesu a nga tabarie mi 4,000 mi kulou

29 E Iesu a nga sorvekenan ian mi korot ma a
nga veis i gegen mi barateis i Galili. Samo a nga
veis kien i gegen mi pout nge ra mogos.
30 Mi bineit leong gi nga nemei sien, meie bu
muru, bu kael, egie bu karatogie gi ta nga tsak,
bu ngong ma bu suasua tamat mienarouk mene
buer. Ma gi nga vuturungie gie i babaren ba
kamen e Iesu. Ma a nga vatoa gie kokouk.
31 Mi bineit gi nga kudier tsak sien gi ta nga
pare bu ngong gi nga vakokoit, bu mei ta nga
tsokor bu karatogie gi nga tsorubeit kalei, bu
muru gi nga veis ma bu kael gi nga dedeng. Ma
gi nga puongan magi Raban bu Israel.

32 Ma e Iesu a nga kukuo ken sar madar tovtov
nemei seie ma a nga pevien, “O tovie gie beitsak
ine mi bineit. Gi te mon meie iou ba ra tour ma
gi kap suvuon te ka kepineits nia ngou. O kap
lalaro ture muer nge gie meie ngan mi vientor.
Kavo mei mene segie ta masi so girigirir bu
katsomatagie i sar.”

33 Ken sar madar tovtov gi nga kuil nama, “Ivie
a oit va giet ta por tsoik palan en ine simi korot
beir nia tabarie mi sua bineit leong malan ne?”

34 Ma e Iesu a nga virei, “A voveis bu tsoik nga
suvuon?”

Gi nga kuil nama, “Mi napaririem potsu luo,
ma ba natu ie meses.”

35 Io, a nga oeng simi bineit va gi ta nga mogos
i keim simi kaber.
36 Samo e Iesu a nga poro bu tsoik mi na-
paririem pouts luo ma ba ie meses, ma sien tate
nga vuot kalei ngan se Raban, a nga potakie gie
nge terie si ken sar madar tovtov. Ma gi nga
vakaek nge tabarie ngan mi bineit.
37 Egie kokouk gi nga ngou nge ti. Ma bu madar
tovtov gi nga tsuokopie bu kepide nginonginou
nge vovosuo mi napaririem potsu luo bu leke
leong.
38 Mi aesaes simi kulou gi ta nga ngou a nga oit
ba sinangavur voveit soloba (4,000), ma gi kap
nga ase mi langei ma bu natu madar.
39 I murien e Iesu tate nga ture vavasie mi
bineit a nga ka simi galeu ma a nga tsorurak
rakot sibu enamon vatavatat i Magadan.

16

Mi vinirei surie ka totourlekier

1 Bu Parisaio ma bu Sadukaio gi nga nemei
se Iesu ma gi nga konon ngan mi vinirei. Gi
nga vosuoreie va ta nga tsang vasangan segie ka
totourlekier ni vovokudier kovuni simi rangit.
2 E Iesu a nga kuil nama, “Sien va tate reivreiv,
nga ko pevien, ‘Mi banga ra ta vo beit simi vunan
mi rararangien mi matanias a mereik!’
3 Ma tsourvovo nga ko pevien, ‘Nevere ta
uos ma ta mour, simi vunan mi matanias a
rar mereik ma a bungou.’ Nga telekiran vasa
nga ta palsie venengan mi baidendeng surie mi
matanias, eiekesen nga kap oit nia palsie man
sar totourlekier ine bu ra.
4 Mi kuoluon ine bu ra ese mi sinavigie ta
tsokor meie mi sinavei tetteririv, gi nesie ka
totourlekier ni vovokudier. Eiekesen a kap
ka totourlekier mene gi ta pare, eiekesen man
totourlekier e Iona.” Samo e Iesu a nga veis
sorvekena gie.

Mi iis sibu Parisaio ma bu Sadukaio

5 Sien gi tate nga tsourarak simi barateis
i Galili, bu madar tovtov gi nangba nga so
vodonomie va gi kap nga poro ka tsoik.
6 E Iesu a nga pevien segie, “Nga nenei kalei.
Nga ta ngas naneie nga simi iis sibu Parisaio ma
bu Sadukaio.”
7 Gi nga vevuor surie ine mi nama i kotubugie
ma gi nga pevien, “A vakokoit ven ne simi vunan
giet kap poro kavo tsoik.”

8 E Iesu a te nga telekiran mi sana gi nga
vevuran ma a nga virei, “Kenga sar vodovodon
tuktuk a lili ngas te. Mi sana mi vunan nga ta
vevuor surie va nga kap suvu tsoik?
9 Vasa, nga kap ngas katsep? Nga te vodon
punan o ta nga tabarie bu sinangavur mi na-
paririem soloba (5,000) mi kulou ngan ba tsoik
mi napaririem? Ma a nga voveis bu leke nga nga
vovosuo nge kapekapien?
10 O, nga te vodon punan buer o ta nga tabarie
ba sinangavur voveit soloba (4,000) ngan bu tsoik
mi napaririem potsu luo, ma a nga voveis bu leke
nga nga vovosuo nge kapekapien?
11 Surie misa nga ta kap katsep va o kap
vakokoit senga surie mi tsoik? Eiekesen nga ta
ngas naneie nga simi iis sibu Parisaio ma bu
Sadukaio.”
12 I murien ine, bu madar tovtov gi nangba nga
katsep va e Iesu a kap nga oeng segie va gi ta nga
naneie gie simi iis nia tsang tsoik, eiekesen surie
bu vinasengei sibu Parisaio ma bu Sadukaio.

Ken vinakokoit katsep e Petro surie e Iesu

13 Sien e Iesu tate nga beit simi korot leong i
Kaesarea Pilippoi, a nga vosuoreie ken sar madar
tovtov, “Mi kulou gi ko pevien va e Natuon mi Ka
eie ese?”
14 Gi nga kuil nama, “Bu mei mene gi pevien va
eie e Ioanes mi ka ni sinusuruiv, a, bu mei mene
gi pevien va eie e Eliia, ma bu mei mene buer
gi pevien va eie e Ieremia o, ka meinmenien bu
propet.”
15 E Iesu a nga vosuoreie gie, “Ma enga vasa?
Nga pevien va eou ese?”

16 E Simon Petro a nga kuil nama, “Evoi mi
Messia e Natuon e Raban ta tino.”
17 Io, e Iesu a nga kuil nama, “Simon, natuon
e Iona. E ta res, simi vunan kap ka mei a nga
pengan sevoi ine mi nama, eiekesen e Tamoung
die i kur simi rangit a nga pengan sevoi.
18 Ma buer o oeng sevoi va evoi e Petro. Ma
i popon ine mi vunavout, o ta tsuok voturie
kong kulou ni vodovodon tuktuk malan mi ka
tsangtsang vonuo ta voturie mi vonuo i popon
mi vunavout. Ma mi ngesengesien mi miensei ta
kap oit nia tseiptseiprio gie.
19 O ta terie sevoi bu tsitstsi nian mi mang-
magoso Nguts se Raban. Bu sana kepineits e ta
rorotsie ine i keim simi kaber gi ta rorotsie i kur
simi rangit. Ma bu sana kepineits e ta ruobatie
i popon mi kaber gi ta ruobatie buer i kur simi
rangit.”
20 I murien ine, a nga vangenge gie ken sar
madar tovtov va gi ta kap nga pengan si ka mei
mene va eie mi Messia.

Ken nama peteteir e Iesu surie ken miensei

21 Vakaek ian simi ra, e Iesu a nga vakaek
nge palsie si ken sar madar tovtov va eie ta
ngas nga rakot i Ierusalem ma ta suvu vinekikin
palan kuvu i riman bu muomuo sibu Iuda, bu
prist leong ma bu vavvasengei simi vinuor. Ma
gi ta kenvamate, ma simi ra ta tourngan ta to
muerengei.
22 E Petro a nga kir terie e Iesu i gege ma a nga
vakaek nge patsarie.

16:18 Petro - man vuevue va mi vunavout

Ma a nga pevien, “A kap, mi Nguts! Ine mi kepineits ta kap tsorubeit sevoi!”

23 E Iesu a nga vuris ma a nga oeng se Petro, “Satan! tsupek vekena iou. Evoi mi kepineits nia tsuotsuobakei seou. Bu vienviendon e ta suvuon a kap kovuni se Raban, eiekesen kovuni simi ka mo.”

24 Samo e Iesu a nga pevien si ken sar madar tovtov, “Sien va ka mei ta lalaro vemusurie iou, eie ta ngas vodon rivie ken sar lalaron surie eie kesen ma ta ngas tsuok sorokie man koitskoits nge vemusurie iou.

25 Eie ese ta ruit ngan ken tino, ta rivie ken tino. Eiekesen eie ese ta kap ruit ngan ken tino surie iou, ta so suvuon mi tino.

26 Mi sana man kienelei, sien va ka mei a suvuon mi kaber kokouk eiekesen eie ta rivie ken tino? O, mi sana kepineits mi ka ta oit nia verikuil meie ngan ken tino?

27 E Natuon mi Ka ta muerengei meie ken sar angelo si man matvinavaso e Taman, ma ian simi ra ta vorie mi kulou kokouk vaotie mi sana sinavei gi tate nga tsana.

28 O oeng tuktuk senga. Kavo mene senga gi ta tuir ine, gi ta kap so maet i muan mi ra va gi ta pare e Natuon mi Ka va ta muerengei nia vuor malan mi kovakova ka leong.”

17

Man baidendeng e Iesu ta nga tsorubeit kekineits
(Marko 9:2-13; Luka 9:28-36)

1 I murien bu ra mi napaririem potsu kes, e
Iesu a nga kerie e Petro meie ba baser kasien e
Iakobo ma e Ioanes, ma a nga kir kien nge gituo
i popon mi pout leong ivie egie mo gi ta nga mon
kesegie en.
2 Ian en, a nga tsorubeit kekineits si kegituo
baidendeng, ma mi matan a nga rar malan mi
matanias ma man sar tsetstseik a nga tsorubeit
puneits malan mi rararangien mi matanias.
3 Samo e Moses ma e Eliia guor nga beit i
matagituo ma guor nga vakokoit meie e Iesu.
4 E Petro a nga oeng se Iesu, “Mi Nguts, a kalei
sien giet ta mon ine, sien va e ta lalaron, o ta
tsana kaba papael tour, ke ka mene, a, ken ka
mene e Moses, ma ken ka mene e Eliia.”
5 Sien ta ngas nga vor ve vakvakokoit, mi
balbal ta nga rar beitsak a nga kuva gie ma mi
ien kovuni simi balbal a nga pevien ne, “Ine arie
e Natung, ese o ta tovie ma o resmatan beitsak.
Nga rorong sien!”
6 Sien ba madar tovtov gituo ta nga rongomie
ine, gituo nga motou beitsak ma gituo nga kor
mutur matan i keim simi kaber.
7 Eiekesen e Iesu a nga nemei ma a nga soburo
gituo nge pevien, “Ngatuo tamtuir. Ngatuo ta kap
motou.”
8 Sien gituo ta nga dedeng kien, gituo kap nga
pare ka mei mene eiekesen e Iesu kesen mo te.
9 Sien gi ta nga vor ve peukpeuk kovuni simi
pout e Iesu a nga vengeng vangvangasie gituo
ven ne, “Kian va ngatuo ta pengan si ka mei
mene misa ngatuo tate pare, oit simi ra va e
Natuon mi Ka ta to muerengei simi miensei.”

10 Ba madar tovtov gituo nga vosuoreie, “Surie
misa bu vavvasengei sibu vinuor gi ta pevien va
e Eliia ta ngas muna beit?”
11 E Iesu a nga kuil nama, “A tuktuk, e Eliia
ta ngas muna beit nge vuduis muerngan bu
kepineits kokouk.
12 Eiekesen o oeng sengatuo, e Eliia a te nga
beit ma gi kap nga deng kielala. Gi nga tsana
bu suada kepineits kokouk gi ta nga lalaro tsana
sien. Io, simi rosar kes mo, e Natuon mi Ka ta so
suvu vinekikin i naparimagie.”
13 Samo gituo nangba nga katsep va e Iesu
a nga vakokoit surie mo e Ioanes mi ka ni
sinusuruiv.

*E Iesu a nga vatoa mi madar mi tsaka moro-
moruo ta nga tsegerie*
(Marko 9:14-29; Luka 9:37-43)

14 Sien gi tate nga muerengei vorotan mi bineit,
mi ka a nga nemei se Iesu ma a nga sege
pukupukukaek i matan.
15 Ma a nga pevien, “Mi Nguts, Tovie e natung
tamat. A ko gong ma a suvuon mi vinekikin
leong. A ko munu kor i popon mi leing ma i aron
mi da.
16 O kir nemei ngan si ke sar madar tovtov,
eiekesen gi kap oit nia vatoa.”
17 E Iesu a nga kuil nama, “Enga mi kuoluon
ine bu ra, kap kenga ka vodovodon tuktuk ma
mi sinavinga a tsokor. Ese a ba nga pare o ta nga
mon meie nga? Ma ese a ba nga pare o ta nga
sorokie kenga sar putu? Nga kir nemei ngan mi
madar seou.”

18 E Iesu a nga patsarie mi tsaka moromoruo
ma a nga tsourvekenan mi madar. Ma ian ngas
te, a nga ketseketseng si man mienarouk.
19 Samo bu madar tovtov gi nga nemei se Iesu
ma gi nga virei menentan, “Surie misa gei ta kap
oit nia kareir rivie ine mi tsaka moromoruo?”
20 E Iesu a nga kuil nama, “Simi vunan kenga
vodovodon tuktuk a lili beitsak. O oeng tuktuk
senga, sien va kenga vodovodon tuktuk va a lili
malan mo mi pi mastat, nga oit nia oeng ine
simi pout, ‘Tamtuir en ne nge rakot nikot,’ ma ta
tamtuir nge rakot. Ta kap ka kepineits ta mavev
senga.
21 [Eiekesen ine mi suada tsaka moromoruo
nga oit nia kareir rivie ngan mo mi nono ma mi
vorvor.”]
22 Sien bu madar tovtov kokouk gi tate nga me
beit kouk i Galili, e Iesu a nga oeng segie, “E
Natuon mi Ka gi ta so roev terie i napariman mi
kulou.
23 Gi ta so kenvamate, ma simi ra ta tourngan
ta to muerengei simi miensei.” Ma bu madar
tovtov gi nga vous ngan mi aor tsak.

Mi takis rakot simi Vona rengeir leong

24 I murien e Iesu ma ken sar madar tovtov gi
tate nga beit i Kapernaum, bu ka porpor takis
nian mi Vona rengeir leong gi nga nemei se
Petro ma gi nga vosuoreie, “Manga vavvasengei
a ko vorie buer mi takis rakot simi Vona rengeir
leong?”
25 E Petro a nga kuil nama, “Io, a ko vovoir.”
Sien e Petro tate nga me rubukien i aron mi
vonuo, e Iesu a nga muna vakokoit nge virei,

"Vasa ke vienviendon, Simon? Ese a ko voir takis
rakot sibu muomuo leong simi mangmagoso
enaenamon? Bu natugie o, bu mei mene?"
26 E Petro a nga kuil nama, "Bu mei mene." E
Iesu a nga oeng sien, "Io, a mat malan va bu nout
gi ta kap vovoir.
27 Eiekesen, giet ta masi vamangarie gie. Peuk
i koen nge tomekan ke suoauil. Poro mi ie
vourvour va e ta aulie nge por vapanganga mi
ngutsuon ma e ta so vorotan kaba silva lakep.
Poro nge ra terie gie sibu ka porpor takis nian
kenata takis."

18

Mi mei ta tsiroup i aron ken mangmagoso Nguts e Raban
(Marko 9:33-37; Luka 9:46-48)

1 Ian simi keipkepide ra, bu madar tovtov gi
nga nemei se Iesu nge vereie, "Ese a tsiroup i
aron ken mangmagoso Nguts e Raban?"
2 E Iesu a nga kukuo mi natu madar ma a nga
voturie i kotubugie.
3 Ma a nga pevien, "O oeng tuktuk senga, sien
va nga ta kap vurise aor nge tsorubeit malan bu
natu madar, nga ta kap oit nia rubukien si ken
mangmagoso Nguts e Raban.
4 Io, eie ese ta vilikitie eie kesen malan ine
mi natu madar, eie a leong beitsak i aron ken
mangmagoso Nguts e Raban.
5 "Ma eie ese ta suguo ka natu madar malan
ne simi asoung, a suguo iou.
6 Eiekesen sien va ka mei ta vokorongie ka mei
segie ine bu sinavoir gi ta vodovodon tuktuk seou

va ta tsana mi sinavei tsokor, ta kalei beitsak va
gi ta pala ka dodou leong i konokonon nge ra
votsorovie simi raman megeot.

7 “Mi tsienakor ta leong simi mangmagoso
enaenamon surie bu kepineits gi ta vokorongie
mi kulou va gi ta tsana mi sinavei tsokor! Bu
suada kepineits ine ta ngas tsorubeit, eiekesen
mi tsienakor ta leong simi ka ta tsang vabatie ine
bu kepineits!

8 Sien va mi rima o, mi kame ta vokorongie
no va e ta tsana mi sinavei tsokor, tav rivie nge
tomekan. A kalei beitsak sien va e ta rubukien
simi tino rovoriu meie ngan mo ka riem o, ka
kaek kes, sien a kap kalei va e ta suvuon ba rima
o, ba kame luo ma gi ta tomeka no simi leing ian
ta kap ko mesei.

9 Ma sien va mi katsomata ta vokorongie no
va e ta tsana mi sinavei tsokor, gaol rivie nge
tomekan. A kalei beitsak va e ta rubukien simi
tino rovoriu meie ngan mo mi katsomata kes,
sien a kap kalei va e ta suvuon ba katsomata luo
ma gi ta tomeka no simi leing leong ian ta kap
ko mesei.”

Man nama puppuo mi sipsip ta nga bebeir (Luka 15:3-7)

10 E Iesu a te buer nga vakokoit, “Nenei kalei,
kian va nga ta matagout ngan ka mei segie ine
bu mei kap asna. O oeng senga, magi sar angelo
die i kur, gi ko munu pare mi matan e Tamoung
die i kur simi rangit.

11 [E Natuon mi Ka a nga me vatoa mi kulou gi
ta nga bebeir.]

12 “Sien va ka ka a suvuon bu sipsip mi sinan-
gavur kes koboit (100), ma ka mei segie a veis
bebeir, vasa, eie ta kap be voturie bu sinangavur
napaririem potsu voveit ma mi napaririem potsu
voveit (99) bu sipsip simi kuitskuits nge ra nesie
ian mi mene ta nga veis bebeir?
13 O oeng tuktuk senga, sien va ta neis
vorotan, ta resmatan beitsak ine mi sipsip rio
bu sinangavur napaririem potsu voveit ma mi
napaririem potsu voveit (99) bu sipsip gi ta kap
nga veis bebeir.
14 Malan mo, e Tamanga die i kur simi rangit a
kap lalaron va ka mei ine sibu mei kap asna va
ta veis bebeir.

E kasi ese ta tsana mi sinavei tsokor veie no

15 “Sien va e kasi ta tsana mi sinavei tsokor veie
no, rakot nge vasangan sien ken bienebeir. Tsana
i kotubungado mo. Sien va ta rorong sevoi, e te
buer kir muerngan e kasi.
16 Eiekesen sien va ta kap rorong sevoi, kerie
ka ka kes o, luo meie no, terengien bu nama
kokouk e ta vokokotie sien, ine ba ka luo o, a tour
gituo ta mang vakokoit katsep ngan va a tuktuk.
17 Sien va ta mereis nia rorong segituo ine
ba ka, pengan simi kulou kokouk ni vodovodon
tuktuk. Sien va ta kap rorong buer, tsana sien
malan nga ta ko tsana sibu Kibang o, sibu ka
porpor takis.
18 “O oeng tuktuk senga, mi sana nga ta
rorotsie ine simi kaber, e Raban ta rorotsie buer
die i kur simi rangit, ma mi sana nga ta ruobatie

18:16 DEU 19:15

ine simi kaber, e Raban ta ruobatie buer die i kur
simi rangit.
19-20 “O ta buer pengan senga, sien va kaba mei
luo senga guor aor kes ngan ka kepineits, nga ta
no surie ine simi kaber. E Tamoung die i kur simi
rangit ta tsang vaotie senga, simi vunan, ivie a
luo o, a tour, gituo oir kouk en simi asoung, ian
en, o mon i kotubugituo.”

Man nama puppuo mi petspets kap ken ka tentoiv

21 Samo e Petro a nga nemei se Iesu ma a nga
vosuoreie, “Mi Nguts! Ta voveis bu keipkepide ra
o ta ngas vodon rivie bu sinavei tsak e kasiung
ta munu tsana seou? Ta oit mi napaririem potsu
luo bu keipkepide ra?”
22 E Iesu a nga kuil nama, “O oeng sevoi, a
kap va bu keipkepide ra mi napaririem potsu
luo mo, eiekesen bu pokpok keipkepide ra simi
napaririem potsu luo va ta ra toun beit bu
sinangavur mi napaririem potsu luo (70 x 7).
23 “Mi sinavien e Raban ta vuor a malan mi
muomuo leong ta nga visi vodusie mi sinasoren
ken sar lakep meie ken sar petspets,
24 Sien ta nga vakake ken tsientsang nia vuduis,
gi nga kir nemei ngan mi mei ese ta nga poro sien
bu lut lakep talent bu sinangavur sinangavur
soloba (10,000).
25 Ine mi petspets a kap nga oit nia kulie ine bu
lakep, io, ine mi muomuo leong a nga tuturei va
ine mi petspets meie ken vevien ma bu natuguor

18:24 talent - mi namani Grik ma man putu ine mi lakep a oit mi voirvoir mi ka tsatsang ta poro sibu avareit mi sinangavur kes ma mi napaririem i popon.

ma bu kepineits kokouk ta nga suvuon va gi ta
nga verikulie nge lakep ma gi ta nga poro ine mi
lakep nge kulie ngan bu lakep ta nga poro.
26 “Ine mi petspets a nga sege pukupukukaek
i matan ine mi muomuo leong ma a nga no
masitinoiv, ‘E ta onvidit nge iou ma o ta kuil
muerngan bu lakep kokouk.’
27 Man muomuo leong ine mi petspets a nga
tovie nge beir rivie ken ora ma a nga ture
vavasie.
28 “Eiekesen sien ine mi petspets ta nga rovot-
sour a nga suoeie e turan petspets ese ta nga
poro sien bu lakep denari mi sinangavur kes
koboit (100). A nga rakopie nge vakaek nge kuts
konokonon ma a nga oeng sien, ‘Lalapus, kulie
bu lakep e ta nga poro seou!’
29 “Ine e turan petspets a nga sege
pukupukukaek i matan ma a nga no masitinoiv,
‘E ta onvidit nge iou ma o ta kuil muerngan kong
ora o ta nga poro.’
30 “Eiekesen ine mi petspets a kap nga rorong,
a nga poro ine e turan petspets ma a nga
vurukude simi vona vinatoreis tuir oit va ta nga
kuil vuruvan ken ora.
31 Sien bu petspets ka ie gi ta nga pare mi sana
kepineits ta nga tsorubeit, gi nga aor putu beitsak
ma gi nga rakot nge pengan ian si magi muomuo
leong bu kepineits kokouk ta nga tsorubeit.
32 “Ine mi muomuo a nga kuk vurukude ine
mi petspets ma a nga oeng sien. ‘Evoi mi tsaka

18:28 denari - mi namani Grik ma man putu ine mi lakep a oit man voirvoir ka mei ta tsatsang simi ra kes.

petspets. O nga vodon rivie bu lakep kokouk e ta
nga poro, simi vunan e nga no masitinoiv seou.
33 A nga oit mo va e ta nga aor molous ngan e
tura petspets malan mo eou o ta nga aor molous
nge no.'
34 Meie ngan ken pientseir leong ine mi
muomuo leong a nga terie ine mi petspets i
napariman mi ka nennei simi vona vinatoreis va
gi ta nga votorosie oit va ta ngas nga kulie bu
lakep kokouk ta nga poro sien.
35 "Ine arie vasa e Tamoung die i kur simi
rangit ta so tsang venenga nga keskes, sien va
nga ta kap vodon rivie tuktuk sibu aronga bu
sinavei tsak bu kasinga gi ta tsana senga."

19

Mi vinekapot simi rei
(Marko 10:1-12)

1 Sien e Iesu tate nga vakokoit vaton ine bu
nama, a nga sorvekenan i Galili ma a nga rakot
simi enamon leong i Iudea simi bienangaev ka
nikot simi barada i Ioridan.
2 Mi bineit leong gi nga vemusurie, ma a nga
vatoa gie si magi sar mienarouk ian en.
3 Bu Parisaio mene gi nga nemei se Iesu nia
konon. Ma gi nga vosuoreie, "Vasa, a duis simi
vinuor va ka mei va ta vekapot sorvekenan ken
vevien surie ka vunan vende eie a telekiran?"
4 E Iesu a nga kuil nama, "Vasa, nga kap
nga ase mi Pakpak Leong ian ta pevien va simi
tsuoktsuok vakaek e Raban a nga tsana mi ka ma
mi vevien?

19:4 GEN 1:27

5 Arie mi vunan mi ka ta ngas sorvekenan e
taman meie e kinan ma ta mon meie ken vevien,
ma guor ta tsorubeit kes.
6 Io, guor kap ba buer luo eiekesen guor te kes.
Io, misana e Raban tate nga votsok kakakuon,
kian va mi ka ta potakie."
7 Bu Parisaio gi nga vosuoreie, "Surie misa e
Moses ta nga terie mi vinuor va mi ka ta teir
vunie ngan ken vevien ka pakapaka rorou nia
tourtelekiran va keguor mienagos ni rei a te
vekapot ma ta ture rivie ken vevien?"
8 E Iesu a nga kuil nama, "E Moses a nga tor
va nga ta vekapot sorvekenan kenga sar vevien
simi vunan bu aronga a nga bakiet. Eiekesen a
kap nga malan ian si man tsuoktsuok vakaek mi
mangmagoso enaenamon.
9 Ma o oeng senga, ese ka ta vekapot sorveke-
nan ken vevien nge reie ka vevien mene mis-
asien ken vevien a kap tsana ka sinavei nia
tetteririv, a te tsana mi sinavei nia rei puer."
10 Ken sar madar tovtov gi nga pevien, "Sien va
mi mienagos ni rei ta malan ne, a kalei va kian
te mi rei."
11 E Iesu a nga kuil nama, "Ine bu nama
vavasengei a kap rakot sibu mei kokouk, eieke-
sen segie mo ese e Raban ta teir vunie nge gie.
12 Kavo mei gi kap oit nia rei simi vunan gi
nga beit malan te si ken kienakav. Ma kavo mei
mene gi kap oit nia rei simi vunan mi kulou gi
nga tsana va gi ta nga tsorubeit malan. Ma kavo
mei mene gi kap rei surie mi tsientsang simi

19:5 GEN 2:24

mangmagoso Nguts e Raban. Eie ese ta oit nia suvuon ine mi nama vavasengei, ta vemusurie.”

E Iesu a nga vatamase bu natu madar (Marko 10:13-16; Luka 18:15-17)

13 Mi kulou gi nga kir nemei ngan bu natu madar se Iesu va ta nga teir riem i popogie nia vatamase nge no surie gie. Eiekesen bu madar tovtov gi nga patsarie mi kulou.

14 Eiekesen e Iesu a nga pevien, “Nga ta ngas sunuir va bu natu madar gi ta nemei seou ma kian va nga ta vangenge gie, simi vunan mi vavatamaes kovuni si ken mangmagoso Nguts e Raban a sogove gie bu suada mei malan ne.”

15 E Iesu a nga teir riem i popogie ma a nga veis sorvekena gie.

Mi ka vour ta nga suvuram (Marko 10:17-31; Luka 18:18-30)

16 Mi ka a nga ra nemei se Iesu ma a nga virei, “Vavvasengei! Mi sana banga kepineits o ta ngas tsana nia suvuon mi tino rovoriu?”

17 E Iesu a nga kuil nama, “Surie misa e ta vosuoreie iou ngan va misa a kalei? E Raban kesen mo a kalei. Sien va e ta lalaro suvuon mi tino rovoriu, e ta ngas vemusurie bu vuna vinuor kokouk.”

18 A nga virei, “Bu sana vuna vinuor?”

E Iesu a nga kuil nama, “Kian va e ta kenvamate ka mei. Kian va e ta tsana mi sinavei nia rei puer. Kian va e ta puer. Kian va e ta vokokotie ka nama binit i matan mi vinuor.

19 E ta ngas mangaran e tama ma e kina. Ma
e ta ngas tovie e palapala malan e ta tovie no
kese."
20 Ine mi ka vour a nga kuil nama, "Ine bu vuna
vinuor kokouk o te nga vemusurie. Ma misa buer
o ta ngas tsana?"
21 E Iesu a nga kuil nama, "Sien va e ta lalaro
tsorubeit duis, veis nge ra verikuil ngan ke sar
sinsuv nge lakep ma terie sibu sinaortsak, io, e ta
ba so suvuon mi banga mos die i kur simi rangit.
I muir, e ta nemei nge vemusurie iou."
22 Sien ine mi ka vour ta nga rongomie ine,
a nga mesirik ma a nga veis sorvekenan, simi
vunan a nga suvuram beitsak.
23 Samo e Iesu a nga oeng si ken sar madar
tovtov, "O oeng tuktuk senga, a ngeisngeis si ka
ka suvuram va ta rubukien si ken mangmagoso
Nguts e Raban.
24 O ta buer oeng senga. A ngeisngeis beitsak
simi ka suvuram va ta rubukien si ken mang-
magoso Nguts e Raban rio mi kamel ta bilok ka i
aron mi mat simi pide re."
25 Sien bu madar tovtov gi ta nga rongomie
ine, gi nga kudier ma gi nga pevien, "Sien va ta
malan, ese mo ta ba oit nia suvuon mi vavato?"
26 E Iesu a nga dedeng duis rakot segie ma a
nga kuil nama, "Ine a mavev simi kulou eiekesen
se Raban bu kepineits kokouk a oit va ta tsana."
27 Samo e Petro a nga pevien, "Pare! Gei
nga sorvekenan kegei sar kepineits kokouk nge

19:19 EXO 20:12-16; DEU 5:16-20 **19:19** LEV 19:18

vemusurie no. Ma mi sana kepineits gei ta so suvuon?”

28 E Iesu a nga oeng segie, “O oeng tuktuk senga. Si ka ra mene bu kepineits kokouk gi ta so tsorubeit vour ma e Natuon mi Ka ta so mogos si ken mogomogos ni Nguts meie ngan mi matvinavaso. Ma ian simi ra, enga ese ine nga tate nga vemusurie iou, enga buer nga ta so mogos i popon mi sinangavur kes ma luo bu mogomogos ni nguts nge vuortie ian mi sinangavur kes ma luo bu matabu sibu Israel.”

29 Ma egie ese gi ta nga sorvekenan kegi sar vonuo, o, bu kasigie, o, bu tamagie, o, bu kinagie, o, bu natugie, o, kegi sar tau surie mi asoung, gi ta suvuon mi sinangavur kes koboit (100) i popon kegi sinsuv ian gi ta nga sorvekenan, ma gi ta so suvuon mi tino rovoriu.

30 Eiekesen palan bu mei gi ta muomuo ine, gi ta so vevemuir te, ma palan bu mei gi ta vevemuir ine, gi ta so muomuo.

20

Man nama puppuo bu petspets simi tau vain

1 “Io, mi sinavien e Raban nia vuor a malan ne. Mi ka a nga vo veis sivovo nia kerie kavo petspets nia tsatsang suri lakep si ken tau vain.

2 A nga sunuir va ta nga vorie gie ngan mi silva lakep kes ian simi ra, ma a nga tura gie nia tsatsang si ken tau vain.

3 “E taman mi tau vain a nga rakot simi korot nia verikuil nge kepineits simi 9 kilok sivovo, ma a nga pare mi kulou mene gi ta nga

veririu tuvuon mo en ian. Gi kap nga tsana ka tsientsang.
4 A nga oeng segie, Enga buer nga rakot nge ra tsatsang si kong tau vain, ma o ta vorie nga ngan man voirvoir mi ra kes.
5 Io, gi nga veis rakot simi tau vain.

"Samo, sisiat potaram e taman mi tau vain a te buer nga ra kakir ma simi 3 kilok sireivreiv, a te buer nga tsana malan.
6 A te nga vatvatta mi 5 kilok sireivreiv, a te buer nga rakot simi korot nia verikuil nge kepineits ma a nga pare bu mei mene te buer gi ta ngas nga vor ve verveririu tuvuon mo en ian. Ma a nga vosuoreie gie, 'Surie misa nga ta veririu tuvuon ine simi ra pu ma nga kap tsana ka tsientsang?'

7 "Gi nga kuil nama, 'Simi vunan kap ka mei a kerie gei nia tsatsang suri lakep.' Io, ine e taman mi tau vain a nga oeng segie, 'Enga buer nga ta rakot nge tsatsang si kong tau vain.'

8 "Sien tate nga reivreiv seserigo, e taman mi tau a nga oeng simi ka ta nga muomuo ngan mi tsientsang ven ne, 'Kuk kakaku gie bu petspets ma vorie gie ngan magi sar voirvoir, vakaek nge gie gi ta beit i muir ma voto ngan egie gi ta muna vo beit nia tsatsang.'

9 "Bu petspets gi ta nga tsuok vakaek simi 5 kilok sireivreiv a nga vorie gie ngan mi silva lakep keskes segie kokouk.
10 Io, sien bu petspets ese gi ta nga muna beit nia tsatsang, gi nga nemei nia por voirvoir. Gi si nga vodon va gi ta nga popor palan. Eiekesen

egie buer a nga vorie gie ngan mi silva lakep keskes mo segie kokouk.
11 Sien gi ta nga poro kegi sar voirvoir, gi nga vakaek nge nama vevengeis meie e taman mi tau vain.
12 Gi nga pevien, ‘Ine bu petspets ese e tate kerie gie i muir, gi te tsatsang mi aua kes mo. Eiekesen e te vorie gie malan mo e tate vorie gei ese gei tate tsatsang ngeisngeis simi ra pu i aron mi parpar leong.’
13 “E taman mi tau a nga kuil nama simi mei segie, ‘Palapala. O kap nga bitie no. Vasa, e kap nga tor nia tsana mi tsientsang nia poro mi silva lakep kes mo?
14 Poro ke voirvoir nge veis. O lalaro vorie gie ese gi ta ba me tsatsang i muir kokouk malan evoi e ta muna tsatsang.
15 Vasa, o kap suvuon mi duis nia tsana misa o lalaro tsana ngan kong sar lakep? Tavakier nieng nga ngungutsuo iou simi vunan eou mi ka tabetabeir?’
16 “Io, egie ese gi ta vevemuir te, gi ta so muomuo, ma egie ese gi ta muomuo, gi ta so vevemuir te.”

E Iesu a nga vakokoit surie ken miensei (Marko 10:32-34; Luka 18:31-34)

17 Sien e Iesu tate nga veis rakot i Ierusalem, a nga kerie mi sinangavur kes ma luo ken sar madar tovtov rakot i gege ma a nga oeng segie,
18 “Giet tate rakot i Ierusalem, ma e Natuon mi Ka gi ta terie i riman bu prist leong ma bu vavvasengei sibu vinuor se Moses. Ma gi ta so vuor terie simi miensei.

19 Ma gi ta terie i riman bu Kibang ese va gi
ta vavangiets ngan nge beilbeiltsie nge vetekiuo
simi koitskoits. Eiekesen simi ra ta tourngan ta
ba buer to muerengei simi miensei!”

Ken no e kinan e Ioanes ma e Iakobo (Marko 10:35-45)

20 Samo e kinan ba natuon tamat e Sebedi, e
Iakobo ma e Ioanes, a nga ra nemei se Iesu meie
ba natuon, ma a nga me sege pukupukukaek
i matan nge vereie va ta nga tsang vaotie ken
lalaron.
21 E Iesu a nga vosuoreie, “Misa e lalaron?”
A nga pevien, “Sunuir ngan va ka mei kes ine
siba natung ta so mogos si ke riem suv ma ka mei
mene si ke riem kieir sien va e ta so tsorubeit mi
kovakova ka leong.”
22 E Iesu a nga kuil nama, “Ngatuo kap teleki-
ran misa ngatuo vovosurei ngan. A oit va ngado
ta un ine simi koi ni vinekikin ian o tate rorois
nia unumie?”
Guor nga kuil nama sien, “Gor oit.”
23 E Iesu a nga oeng seguor, “Ngado oit nia un si
kong koi. Eiekesen, o kap suvuon mi duis nia vile
ese va ta mogos si kong riem suv, o, si kong riem
kieir. Ine ba mogomogos segie ese e Tamoung
tate tsang rosie gie ngan.”
24 Sien mi sinangavur kes bu madar tovtov
mene gi ta nga rongomie ine, gi nga aor putu
veie ine ba baser kasien.
25 Io, e Iesu a nga kuk kakaku gie nge pevien,
“Nga telekiran va bu muomuo ni vuor sibu
Kibang, gi suvu ngeisngeis nia vuortie mi kulou
gi ta mon si kegi nennei. Ma magi sar muomuo

gi ko ngeisngeis va mi kulou gi ta vemusurie kegi
sar vinuor.
26 Kenga mienagos ta kap malan ine. Eie ese ta
lalaron va ta leongleong i kotubunga, eie ta ngas
muna tsorubeit kenga petspets.
27 Ma eie ese ta lalaron va ta muomuo eie ta
ngas tsorubeit va eie kenga petspets.
28 Malan mo e Natuon mi Ka a kap nga nemei
va gi ta tsatsang petspets sien, eiekesen a nga
nemei nia tsatsang petspets segie mi kulou ma
nia terie ken tino nia voir tsana mi kulou palan."

E Iesu a nga vatoa ba kael
(Marko 10:46-52; Luka 18:35-43)

29 Sien e Iesu ma ken sar madar tovtov gi tate
nga sorvekenan i Ieriko, mi bineit leong gi nga
vemusurie gie.
30 Ba kael guor nga mogos i gegen mi rosar.
Sien guor tate nga rongomie va e Iesu a nga me
veis rov riu ine simi rosar, guor nga vakaek nge
koupkoup, "Mi Nguts, Natuon e Davit, tovie gor!"

31 Mi bineit gi nga patsarie guor nge oeng
seguor va guor ta nga bong, eiekesen guor nga
koupkoup leong beitsak, "Mi Nguts, Natuon e
Davit, tovie gor!"

32 E Iesu a nga so tuir nge kukuo guor, ma a
nga vosuoreie guor, "Misa ngado lalaron va o ta
tsana sengado?"

33 Guor nga kuil nama, "Mi Nguts, gor lalaron
va gor ta dedeng."

34 E Iesu a nga tovie guor ma a nga tobelie
bu katsomataguor. Ma ian ngas te bu katso-
mataguor a nga katsep ma guor nga vemusurie
e Iesu.

21

E Iesu a nga rubukien i Ierusalem malan mi kovakova ka leong

1 Sien gi ta nga beit vatvatta i Ierusalem, gi te
nga beit i Betpage i popon mi pout i Oliv. Ian en,
e Iesu a nga turan ba madar tovtov luo,
2 ma a nga oeng seguor ven ne, “Ngado ta rakot
simi enamon i muangado, ma ian en, ngado ta
so pare mi kina dongki gi pala meie e natuon i
babaren. Ngado ta ruobatie guor nge kir nemei
ngan.
3 Sien va ka mei ta pengan ka sana nama
sengado, ngado ta oeng sien va mi Nguts a pinat
surie, ma ian ngas te ta ruom terie sengado.”
4 A nga tsorubeit malan ine nia vara tuktuk
ngan mi sana mi propet ta nga vokokotie:

5 “Pengan se natuon vevien i Sion.
‘Pare, ma kovakova ka leong ian a nemei
sevoi.
A menemenen mi sinavien ma a mogos i popon
mi dongki,
e natuon mi kina dongki.’ ”

6 Ine ba madar tovtov guor nga veis nge tsang
malan ngan e Iesu tate nga vokokotie seguor.

21:5 ZEC 9:9

7 Guor nga kir nemei ngan mi dongki meie e
natuon, ma guor nga poro maguor sar tsetstseik
nge terie i popon ba dongki ma e Iesu a nga
mogos i popon.
8 Mi bineit leong gi nga poro magi sar tsetstseik
nge paparan i sar, ma bu mei mene gi nga tara
bu pakapaka bebei nge paparan i sar.
9 Mi kulou gi ta nga muo ngan e Iesu ma e gie
gi ta vemuir gi nga koupkoup,

"Osana, rakot se Natuon e Davit!
E Raban ta vatamase eie ese ta nemei simi asan
mi Nguts!
Osana i kur beitsak!"

10 Sien e Iesu tate nga rubukien i Ierusalem
mi kulou kokouk i aron mi taon leong gi nga
tsuorovo ma gi nga virei, "Ese ine?"
11 Mi bineit gi nga kuil nama, "E Iesu, mi propet
kovuni i Nasaret i Galili."

E Iesu a nga rubukien i mararan mi Vona rengeir leong
(Marko 11:15-19; Luka 19:45-48; Ioanes 2:13-22)

12 E Iesu a nga rubukien i mararan mi Vona
rengeir leong, ma a nga kareir vorotsoruo egie
kokouk ese gi ta nga vevoir ma egie ese gi ta nga
terie kegi sar kepineits nia vovoir ian en. A nga
vuir matan ngan i keim kegi sar tsur vovvoturu
bu ka ververieis nge lakep ma kegi sar tsur bu
mei gi ta nga verikuil nge lakep ngan bu buen.

21:9 PSA 118:26

13 Ma a nga oeng segie, “Mi Pakpak Leong a
pevien, ‘Kong vonuo gi ta vuotongie va mi vonuo
nia rengeir.’ Eiekesen nga me tsana va magi rie
kokkoiv bu ka puerpuer!”
14 Bu kael ma bu muru gi nga nemei sien simi
vona rengeir, ma a nga vatoa gie.
15 Eiekesen sien bu prist leong ma bu vav-
vasengei simi vinuor se Moses gi ta nga pare bu
banga kepineits ta nga tsana, ma buer bu natu
madar gi ta nga koupkoup i mararan mi vona
rengeir ven ne, “Osana rakot se Natuon e Davit,”
gi nga aor rarap.
16 Ma gi nga vereie e Iesu, “E rongomie mi sana
ine bu natu madar gi ta koupkoup pevien?”
A nga kuil nama, “Io. Vasa, nga kap ngas ase
mi Pakpak Leong ian ta pevien malan ne?

“ ‘Kovuni i ngutsuon bu natu madar ma bu natu
madar sosor,
e Raban a te nga vasangan segie mi sinavei
nia tietienengei.’ ”

17 Ma e Iesu a nga veis sorvekena gie i
Ierusalem nge rakot i Betani ivie a nga ra mutur
en ian sikati.

Mi ei fik a nga bileits
(Marko 11:12-14,20-24)

18 Tsourvovo mokuopkuop sien e Iesu tate buer
nga muerengei rakot i Ierusalem, a nga vitor.
19 A nga pare mi ei fik i gege sar, ma a nga
veis rakot sien, eiekesen a kap nga vorotan kavo

21:13 ISA 56:7 **21:13** JER 7:11 **21:16** PSA 8:2

vuovuo, eiekesen bu pakpak mo. Samo a nga
oeng simi ei, “E ta kap ba buer oit nia vua ngan
kavo vuovuo!” Ian ngas te ine mi ei a nga bukuk.
20 Sien bu madar tovtov gi ta nga pare ine, gi
nga kudier, ma gi nga virei, “Vasa a bileits lalapus
ven ine mi ei fik?”
21 E Iesu a nga kuil nama, “O oeng tuktuk
senga, sien va nga suvu vodovodon tuktuk ma
nga kap basbaslieng, nga oit nia tsana misa ta
tsorubeit ine simi ei fik, ma buer nga oit nia oeng
ine simi pout, ‘Tamtuir nge tsibour i rou,’ ma ta
tsorubeit malan.
22 Sien va nga ta vodovodon tuktuk, nga ta
suvuon mi sana nga ta nongie i aron kenga sar
nono.”

Gi nga virei surie mi vunan mi duis e Iesu ta nga suvuon
(Marko 11:27-33; Luka 20:1-8)

23 E Iesu a nga rubukien i mararan mi Vona
rengeir leong. Ma sien ta nga vor ve vavvasengei,
bu prist leong ma bu muomuo simi kulou gi nga
nemei sien nge vereie, “Ngan mi sana duis e
tsana ine bu kepineits? Ma ese a terie sevoi ine
mi duis?”
24 E Iesu a nga kuil nama, “Eou buer o ta vereie
nga ngan mi virevirei kes. Sien va nga ta kuil
vaotie ine kong vinirei, eou buer o ta pengan
senga ngan mi sana duis o tsana ine bu kepineits.
25 Ken sinusuruiv e Ioanes, ivie a nga kovuni
en? A kovuni simi rangit, o, a kovuni simi
kulou?”
Gi nga vevuran i kotubugie ma gi nga pevien,
“Sien va giet ta pevien va a kovuni simi rangit,

eie ta virei, ‘Ma surie misa nga ta kap nga vodovodon tuktuk sien?’
26 Ma sien va giet ta pevien va a kovuni simi kulou, giet ta ngas moungmoung simi kulou, simi vunan gi vodovodon tuktuk va e Ioanes eie mi propet.”
27 Io, gi nga kuil nama se Iesu, “Gei kap telekiran.”
Ma a nga pevien, “Eou buer o ta kap pengan senga ngan mi sana duis o tsana ine bu kepineits.

Man nama puppuo ba madar tamat

28 “Vasa kenga vienviendon? Mi ka a nga suvuon ba natuon luo. A nga rakot simi mei vourvour ma a nga oeng sien, ‘Natung, nevere, rakot nge tsatsang simi tau vain.’
29 “E natuon a nga kuil nama, ‘O ta kap ra tsatsang.’ Eiekesen i muir, a nga vurisan ken vienviendon ma a nga veis nge ra tsatsang.
30 “Samo e tamaguor a nga rakot simi mei ka ie nge oeng sien malan mo ken nama simi mei vourvour. A nga kuil nama, ‘O ta tsatsang, tama,’ eiekesen i muir, a kap nga ra tsatsang.
31 “Mi sana mei ine siba baser kasien a nga tsang vaotie ken lalaron e tamaguor?”
Gi nga kuil nama, “Mi mei vourvour.”
E Iesu a nga oeng segie, “O oeng tuktuk senga, mi kulou porpor takis ma bu tetteririv nia por lakep, gi ta muna rubukien si ken mangmagoso Nguts e Raban i muo senga.
32 Surie e Ioanes a nga nemei senga nia me vasangan mi saran mi duis, ma nga kap nga vodovodon tuktuk sien, eiekesen mi kulou

porpor takis ma bu tetteririv nia por lakep, gi nga vodovodon tuktuk sien. Misasien nga tate nga pare ine, nga kap nga vodon vuris nge vodovodon tuktuk sien."

Man nama puppuo mi tsaka kulou nennei i tau (Marko 12:1-12; Luka 20:9-19)

33 "Nga rorong ine simi nama puppuo mene. Mi ka a nga mon ese ta nga suvuon ken poko pier, a nga tsuorkie mi tau vain. A nga oir viririsie ine mi tau nge tsopuo mi mat nia pop poltsan bu kievkiev vain ma a nga tsana mi vonuo nennei tau. Samo a nga oeng terie ken tau simi kulou tsuotstsuor va i muir gi ta ba nga pot terie ken ka potpot sibu vuovuo.

34 Sien mi ra nia kakarie mi tau tate nga beit, a nga turan ken sar petspets rakot simi kulou tsuotstsuor nia ra poro ken potpot sibu vuavua vain.

35 "Mi kulou tsuotstsuor gi nga rakopie ken sar petspets, mi mene kes gi nga tsatsakie, mi mene gi nga kenvamate, ma mi mene a tourngan gi nga tome nge vout.

36 Samo a nga turan bu petspets mene te buer rakot segie, gi nga palan rio ba mei vourvour, ma bu ka tsuotstsuor gi nga tsang malan nge gie mo ba mei vourvour.

37 I muir rovoriu mi ka ken tau a nga turan e natuon tamat rakot segie, ma a nga vodon nge kia, 'Gi ta mang so mangaran e natung.'

38 "Eiekesen, sien bu ka tsuotstsuor gi ta nga pare e natuon, gi nga pevien segie keskes, 'Arie eie ine ta so suvuon bu sinsuv se taman. Maga, giet ta kenvamate nge poro ken sar sinsuv.'

39 Io, gi nga raok tomeke vorotsoruo i
muirmuir simi tau vain ma gi nga kenvamate.
40 “Io, sien va e taman ine mi tau vain va
ta nemei, misa ta me tsana segie ian bu ka
tsuotstsuor?”
41 Gi nga kuil nama, “Eie ta ngas kenvamate
gie ine bu tsaka ka, ma ta terie mi tau vain simi
kulou tsuotstsuor mene egie ese gi ta terie ken
potpot sibu kievkiev vain simi ra nia poro bu
vuovuo.”
42 E Iesu a nga oeng segie, “Vasa, nga kap ko
ase bu nama simi Pakpak Leong ian ta pevien
malan ne?

“ ‘Mi vunavout ian mi kulou tsangtsang vonuo gi
ta nga purusie,
a me tsorubeit mi vout mogos;
mi Nguts a nga tsang vabatie ine,
ma a matmatot si kegiet baidendeng.’

43 “Io, o oeng senga, kenga duis nia mon i
pakien ken vinuor e Raban, eie ta por tsana
senga ma ta terie simi kulou ese gi ta vabatie bu
banga vuovuo si kegi tino.
44 Egie ese gi ta kor i popon ian mi vunavout
gi ta katokatoim vuolili, eiekesen egie ese ian mi
vunavout ta kor i popogie, gi ta kaviekaviets.”
45 Sien bu prist leong ma bu Parisaio gi ta
nga rongomie ken nama puppuo e Iesu, gi nga
telekiran va a nga vakokoit surie gie.

21:42 PSA 118:22,23

46 Io, gi nga nesie ka rosar nia rakopie, eiekesen
gi nga motovan mi bineit, simi vunan mi kulou
gi nga telekiran va eie mi propet.

22

Man nama puppuo mi nginou ni verei
(Luka 14:15-24)

1 E Iesu a te buer nga vakokoit ngan mi nama
puppuo sibu mei ven ne.
2 Mi sinavien e Raban nia vuor a malan mi
kovakova ka leong ese ta nga potsie mi nginou
ni verei se natuon.
3 A nga turan ken sar petspets nia ra oeng segie
ian bu mei tate nga muna nongie gie va gi tate
nga beit ian simi nginou, va gi tate nga nemei.
Eiekesen gi nga mereis nia nemei.
4 "Samo a nga turan te buer ken sar petspets
mene nge pevien, 'Nga ra oeng segie ian bu mei o
ta nga nongie gie malan ne; O te rorois ngan kong
nginou. Kong sar bulumakau tamat ma kong
sar banga ginem gi te keda gie, ma bu kepineits
kokouk gi te rorois. Nga tate ra nemei ine simi
nginou ni verei.'
5 "Eiekesen gi kap nga rorong ma gi nga veis
muirmuir. Mi mei mene a nga rakot si ken tau,
ma mi mei mene a nga rakot si ken vonuo nia
verikuil nge kepineits.
6 Ma bu mei mene gi nga rakopie ine bu
petspets nge tsatsakie gie nge kenvamate gie.
7 Ine mi kovakova ka leong a nga petseir
beitsak, ma a nga turan ken sar ka ni minakiur
nia ra voguersan ian mi kulou kenken nge tunie
kegi taon.

8 “Samo a nga oeng sibu petspets, ‘Mi nginou
ni verei a te rorois, eiekesen ian mi kulou o ta
nga kukuo gie, gi kap kalei oit nia me ngou.
9 Nga ta rakot sibu tangatso rosar nge kukuo
nemei ngan simi nginou ese mune nga ta vorota
gie.’
10 Io, bu petspets gi nga rakot sibu tangatso
rosar nge kerie mi kulou kokouk gi ta nga vorota
gie, bu mei kalei ma bu mei tsokor, ma ian mi
vona verei a nga vous nge vasier.
11 “Eiekesen, sien mi kovakova ka leong ta nga
rubukien nia pare gie bu vasier, a si nga pare mi
ka mene a kap nga vavaso ngan man ka tsetstseik
nian mi verei.
12 Ma a nga pevien, ‘Palapala, vasa e rubukien
ven sien e ta kap tsekie ma ka tsetstseik nian mi
verei?’ Eiekesen mi ka a nga bong mogos.
13 “Samo ine mi kovakova ka leong a nga oeng
sibu petspets, ‘Nga visie ba riman ma ba kamen
nge tomeke terie simi ngingi e kinagie ivie ta so
tata nge vengvengio en bu rivon.’
14 “Io, E Raban a kukuo bu mei palan eiekesen
ta vile mo ba mei kap vovo.”

Mi vinirei surie mi takis
(Marko 12:13-17; Luka 20:20-26)

15 Samo bu Parisaio gi nga sorvekenan, ma gi
nga roev nia romuo e Iesu ngan kavo vinirei.
16 Io, gi nga turan kegi sar madar tovtov meie
mi kulou simi gargar se Erot. Ma gi nga pevien,
“Vavvasengei, gei telekiran va evoi mi ka simi
tuktuk. Ma e ko vavasengei ngan mi saran e
Raban ngan mi tuktuk. E kap ko vemusurie mi

tinatakien ka mei mene, simi vunan e kap ko
oeng potakie mi ka ta asna ma mi ka ta kap asna.
17 Io, be pengan segei, vasa e vodon ven. A duis
va giet ta voir takis rakot se Kaesar o, a kap?”
18 Eiekesen e Iesu a te nga telekiran ian kegi
tsaka roevroev, ma a nga kuil nama, “Enga bu
malamala ka duis! Surie misa nga ta lalaro kono
iou?
19 Nga vasangan seou ka silva lakep sibu Roma
nga ta ko voir takis ngan.” Gi nga por nemei
ngan seie mi mene nge silva lakep.
20 Ma a nga vereie gie, “Mi patsapatsan ma mi
asan ese a mon ine simi lakep?”
21 Gi nga kuil nama, “E Kaesar.”

Ma e Iesu a nga pevien, “Terie rakot se Kaesar
ian se Kaesar, ma terie rakot se Raban ian se
Raban.”
22 Sien gi ta nga rongomie ine, gi nga kudier
ma gi nga sorvekenan e Iesu.

Man vinirei mi tino mumuerengei (Marko 12:18-27; Luka 20:27-40)

23 Ian simi ra ngas te bu Sadukaio ese gi ta
nga ko pevien va kap ka tino mumuerengei, gi
nga nemei se Iesu nge me vosuoreie ngan mi
virevirei.
24 Gi nga pevien, “Vavvasengei, e Moses a nga
pevien, ‘Sien va ka ka ta maet sorvekenan ken
vevien ma a kap ka natuon, ka kasien tuir muir
ta ngas reie te buer ine mi vevien nge suvu nout
ken e kasien.’
25 Mi napaririem potsu luo bu baser kasien gi
nga mon. Mi muariem a nga rei ma a nga maet.

Ma a kap nga suvu nout ine si ken vevien, io, e
kasien a te buer nga reie ine mi vevien.
26 Simi rosar kes mo a nga malan se kasien
ta luo ngan ma ta tour ngan, beit se kasigie mi
vemuir vekvekitip ian simi napaririem potsu luo.
27 I muir nangba mi vevien a nga maet.
28 Io, simi tino mumuerengei, ese te ken vevien
segie ine mi napaririem potsu luo bu baser
kasien, simi vunan egie kokouk gi nga reie?”

29 E Iesu a nga kuil nama, “Nga bebeir, simi
vunan nga kap telekiran mi nama simi Pakpak
Leong o, mi ngesengesien e Raban.
30 Simi tino mumuerengei, mi kulou gi ta kap
ba so rei, eiekesen gi ta tsorubeit malan bu
angelo die i kur simi rangit.
31 Eiekesen surie mi tino mumuerengei, vasa,
nga kap ko ase mi nama simi Pakpak Leong misa
e Raban ta pengan senga?
32 A nga pevien, ‘Eou man Raban e Abaraam,
a, man Raban e Isak, ma man Raban e Iakop.’ Io,
eie a kap va magi Raban bu mei maet, eiekesen
magi Raban bu mei gi ta tino.”

33 Sien mi bineit gi ta nga rongomie ine, gi nga
kudier tsak si ken vinakokoit.

Mi Vuna Vinuor ian ta tsiroup
(Marko 12:28-34; Luka 10:25-28)

34 Sien bu Parisaio gi ta nga rongomie va e Iesu
a te nga vabongo gie bu Sadukaio, egie kokouk gi
nga nemei.

22:32 EXO 3:6

35 Ma mi meinmenigie, eie mi ka sinavei sibu
vinuor se Moses, a nga konon e Iesu ngan mi
vinirei.
36 “Vavvasengei, mi sana vinuor eie a tsiroup
sibu Vuna Vinuor kokouk?”
37 E Iesu a nga kuil nama, “ ‘E ta ngas lalaron
beitsak mi Nguts ma Raban ngan mi aro kokouk
ma mi morumorua kokouk ma mi vinavinadodo
kokouk.’
38 Ine arie mi vuna vinuor ian ta tsiroup ma
eie mi vunan bu vuna vinuor kokouk.
39 Ma mi vinuor a luongan a malan ne, ‘E ta
ngas tovie e palapala malan e ta tovie no kese.’
40 Bu Vinuor se Moses kokouk ma bu vinasen-
gei sibu propet gi vunan ine siba vuna vinuor
luo.”

Mi virevirei surie mi Messia
(Marko 12:35-37; Luka 20:41-44)

41 Sien bu Parisaio gi ta nga mon kouk, e Iesu
a nga vereie gie,
42 “Nga vodon va mi Messia eie ese? Eie mi
tietie se ese?”
Ma gi nga kuil nama, “Eie mi tietie se Davit.”
43 Samo e Iesu a nga virei, “Ma surie misa mi
Moromoruo Tamat ta nga teir vienviendon se
Davit va e Davit ta nga vuotongie mi Messia va
‘mi Nguts’? E Davit a nga oeng malan ne,

44 “ ‘Mi Nguts a nga pevien si mong Nguts;
“Mogos si kong riem suv
oit o ta terie ma sar matakorot
i pakien ba naparikame.” ’

22:37 DEU 6:5 **22:39** LEV 19:18 **22:44** PSA 110:1

45 Sien va e Davit a nga vuotongie va eie man
Nguts, vasa te buer va mi Messia eie mi tietie se
Davit?”
46 A kap ka Parisaio va ta nga oit nia kulie ken
vinirei e Iesu. Ma vakaek ian ma i muir kap ka
mei a ba nga vanvando vereie ngan ka vinirei te
buer.

23

Mi namani vinavanou surie bu tsaka sinavien bu Parisaio
(Marko 12:38,39; Luka 11:43,46; 20:45,46)

1 Samo e Iesu a nga oeng simi bineit ma si ken
sar madar tovtov.
2 “Bu vavasengei simi vinuor se Moses ma
bu Parisaio arie egie gi sievei nia vasangan mi
vinuor se Moses.
3 Io, nga ta ngas vemusurie bu kepineits
kokouk gi ta vokokotie senga va nga ta tsana.
Eiekesen kian va nga ta vemusurie misa gi ta ko
tsana, simi vunan gi kap ko vemusurie misa gi ta
ko vavasengei ngan.
4 Gi ko puputungie nge vosorkie gie mi kulou
ngan mi sinor putu, eiekesen egie kesegie gi ta
kap sunuir va gi ta terie ka pitsipitsiriem nia kuil
ian simi sinor.
5 “Gi ko tsana bu suasuada kepineits va mi
kulou gi ta mang pare gie. Gi ko vavataor tsana
bu vinavataor simi Pakpak Leong nge vuotie sibu
puk vovvoi a leong rio sibu mei ka ie ma gi ko
rorotsie terie i matadigie ma i rimagie. Ma gi ko
tsana mi napa lavlav kuar nge ruovan ian ta tsiu
peuk i keim.

6 Ma gi ko lalaron beitsak kegi mogomogos bu
muomuo sibu nginou ma si kegi sar vona rengeir.
7 Ma gi ko lalaron beitsak va mi kulou sibu
korot nia verikuil nge kepineits, gi ta mangara
gie. Ma gi ko lalaron buer va gi ta ve vuotongie
gie va egie bu 'Vavvasengei.'

8 "Eiekesen kian va nga ta sunuir va gi ta vuo-
tongie nga va enga bu 'Vavvasengei', simi vunan
enga bu baser kasien ma manga vavvasengei a
kes mo.
9 Ma kian va nga ta vuotongie ka mei ine simi
kaber va e tamanga, simi vunan e Tamanga a kes
mo die i kur simi rangit.
10 Ma kian buer va nga ta sunuir va gi ta
vuotongie nga va enga bu ka leong, simi vunan
manga ka leong a kes mo, ma eie mi Messia.
11 Eie ese ta muomuo senga, eie ta ngas
tsorubeit kenga petspets.
12 Io, eie ese ta veleveleongtie eie kesen, e
Raban ta so vilikitie, ma eie ese ta vilikitie eie
kesen, e Raban ta so veleongtie.

13 "Mi tsienakor leong ta monongie nga bu
vavvasengei sibu vinuor ma enga bu Parisaio!
Enga bu malamala ka duis! Nga ko tuir kitipan
mi kulou va gi ta kap rubukien si ken mang-
magoso Nguts e Raban. Ma enga buer nga kap
ko rubukien, ma nga kap ko tuir vara gie ese gi
ta ko lalaron nia rubukien.
14 [Mi tsienakor leong ta monongie nga bu vav-
vasengei sibu vinuor se Moses ma bu Parisaio.
Enga bu malamala ka duis! Nga ko bit tsana kegi
sar vonuo bu vevien naor gi tate nga mamaet

labeit ma nga ko vakam ngan mi nono kuar. Io,
nga ta suvuon mi vinatoreis leong.]
15 “Mi tsienakor leong ta monongie nga bu
vavvasengei simi Vinuor ma bu Parisaio! Enga
bu malamala ka duis! Nga ko veisngie bu
enamon nge tsourrak barateis nia oeng vikisie bu
vinavinadodon mi kulou nia vemusurie kenga
sinavei nia rengeir. Sien va nga ta vikisie kegi
vienviendon kavo mei, nga ko tsana va magi
vinekikin i aron mi leing leong ian ta kap ko
mesei ta so leong vuluo rio senga.
16 “Mi tsienakor leong ta monongie nga, enga
bu muomuo nga kael! Nga ko pevien, ‘Sien va ka
mei ta vakavakariem ngan mi vona rengeir, ian a
tuvuon, eiekesen sien va ka mei ta vakavakariem
ngan bu gold i aron mi vona rengeir, ian a tuktuk
ma a ngeisngeis.’
17 Enga bu kael ma nga be! Misa a potokivout
senga, mi gold o, mi vona rengeir ian a tsana mi
gold va ta tsorubeit tamat?
18 Ma nga ko pevien buer, sien va ka mei ta
vakavakariem ngan mi korot nia tu tienebeir,
ian a tuvuon, eiekesen sien va ka mei ta
vakavakariem ngan mi tienebeir i popon mi ko-
rot nia tu tienebeir, ian a tuktuk ma a ngeisngeis?
19 Enga bu kael! Misa a potokivout? Mi
tienebeir o, mi korot nia tu tienebeir arie eie a
tsana mi tienebeir va ta tamat?
20 Io, eie ese ta vakavakariem ngan mi korot
nia tu tienebeir, a vakavakariem ngan meie ngan
bu tienebeir i popon.
21 Ma eie ese ta vakavakariem ngan mi Vona
rengeir leong, a vakavakariem ngan meie ngan

eie ese ta mon i aron.
22 Ma eie ese ta vakavakariem ngan mi rangit,
a vakavakariem ngan ken mogomogos e Raban
meie ngan eie ese ta mogos sien.

23 “Mi tsienakor leong ta monongie nga bu
vavvasengei sibu vinuor ma enga bu Parisaio!
Enga bu malamala ka duis! Nga ko terie se Raban
mi korot kes simi karton mi sinangavur kes si
kenga sar tsientsuor nia vesena mi nginonginou
gi ta vuotongie ngan mi mint, mi dill, ma mi
kumin. Eiekesen nga te vodon sasavoir ngan bu
vinasengei ian ta leong simi Vinuor, malan mi
duis, mi aor molous ma mi vodovodon tuktuk.
Ine arie ba kepineits kokouk nga ta ngas tsang
vaotie ma kian va nga ta vodon sasavoir ngan
kavo vinuor ka ie.
24 Enga bu muomuo nga kael! Nga ko tsang
rivie bu ngenngen i aron manga sar koi da,
eiekesen nga ko konobiel ngan mi kamel!

25 “Mi tsienakor leong ta monongie nga bu
vavvasengei simi vinuor ma enga bu Parisaio!
Enga bu malamala ka duis! Nga ko govorie mi
kurikurien kenga sar koi unun ma kenga sar koi
ngongou, eiekesen i aron a vous ngan mi sinavei
nia ngaguo ma mi sinavei nia vavada.
26 Evoi mi Parisaio! Evoi mi kael! E ta ngas
muna govoir rivie misa ta mon i aron mi koi
unun ma mi koi ngongou ma mi kurikurien buer
ta melemelen!
27 “Mi tsienakor leong ta monongie nga bu
vavvasengei simi vinuor ma enga bu Parisaio!
Enga bu malamala ka duis! Nga malan bu
monmon ian gi ta kovuo nge puneits. Ma a

matkalei ka i marar, eiekesen, i aron, a vous
ngan bu tsirien bu mei mesei ma bu kepineits
molubiets.
28 Malan be mo, i marar nga matkalei i matan
bu mei kokouk, eiekesen bu aronga a vous ngan
mi sinavei nia malamala ka duis ma bu sinavei
tsokor.
29 “Mi tsienakor leong ta monongie nga bu
vavvasengei simi vinuor ma enga bu Parisaio!
Nga tsana magi sar tetteir bu propet ma nga
vosonie magi sar monmon mi kulou gi ta duis
i matan e Raban.
30 Ma nga pevien ne, ‘Sien va gei nga mon ian
sibu ra simi tubugei, gei kap nga oit nia tuir meie
gie gi ta nga kenvamate bu propet.’
31 Io, enga kesenga nga vavatei katsep ngan va
enga bu natuon egie ese gi ta nga kenvamate bu
propet.
32 Maga, nga vuruvan misa bu tubunga gi tate
nga tsuok vakake!
33 “Enga bu tsotsoi! Enga bu natuon bu tsotsoi
tsokor! Vasa nga ta vi ven si manga vinatoreis
kuvu simi leing leong ian ta kap ko mesei?
34 Io, o te ture terie senga bu propet ma bu
ka sinavei ma bu vavvasengei. Kavo mei mene
segie nga ta kenvamate, a, kavo mei mene, nga ta
vetekiuo simi koitskoits, ma kavo mei mene, nga
ta tsatsakie gie i aron kenga sar vona rengeir nge
vikikinie gie sibu taon kokouk.
35 Io, surie ine, mi vinatoreis leong ta kor i
poponga surie mi daran mi kulou kokouk gi ta
duis i matan e Raban, vakaek simi daran e Abel
ese ta duis i matan e Raban, beit simi daran
e Sakaria e natuon e Barakia ese nga ta nga

kenvamate i kotubuon mi Vona rengeir leong ma
mi korot nia tu tienebeir.
36 O oeng tuktuk senga, man vinatoreis ine bu
kiden ta kor i popon mi kuoluon ine bu ra.
37 “Ierusalem, Ierusalem! Evoi e nga kenva-
mate bu propet nge tomerie nge vunavout egie
ese e Raban ta nga ture terie sevoi. Palan bu
ra o nga lalaro govite kakakuon bu natu, malan
mi kina to ta govitan bu natuon i pakien ba
poroporuon, eiekesen e kap nga sunuir seou!
38 Pare! Ke vona rengeir tate mon tuvuon nge
ringringidin.
39 O oeng senga, “Nga ta kap dengarie iou te
buer, tuir oit va nga ta pevien, ‘Mi vavatamaes ta
mon seie ese ta nemei ngan mi asan mi Nguts.’ ”

24

*Man sar totourlekier man votovoto mi mang-
magoso enaenamon*
(Marko 13:1,2; Luka 21:5,6)

1 Sien e Iesu tate nga sorvekenan mi Vona
rengeir leong, ken sar madar tovtov gi nga nemei
sien nge tus vasangan seie bu vonuo i mararan
mi Vona rengeir leong.
2 Io, a nga pevien segie, “Nga pare ine bu vonuo
leong? O oeng tuktuk senga. Kap ka vout kes ta
so muturungie ka turan vout. A tuktuk, bu vout
kokouk gi ta vatsarerie vuturungie gie i keim.”
3 Sien e Iesu ta nga mogos simi pout i Oliv bu
madar tovtov gi nga nemei kesegie mo sien ma gi
nga vereie, “Pengan segei. Venenges ine mi ra va

23:39 PSA 118:26

ta beit ma man sana totourlekier ke minuer ma man votovoto mi mangmagoso enaenamon?”

4 E Iesu a nga kuil nama, “Nga ta nenei kalei. Kian va ka mei ta bitie nga.
5 Palan bu mei gi ta nemei ngan mi asoung nge pevien, ‘Eou mi Messia,’ ma gi ta bitie palan bu mei.
6 Ma nga ta so rongovan bu vinevineken vatavatat ma bu nama i sar surie bu vinevineken i pek. Eiekesen kian va nga ta aor tsak. Ine bu kepineits ta ngas tsorubeit, eiekesen man votovoto mi mangmagoso enaenamon ta kap ngas beit.
7 Bu enamon leong gi ta veken nge gie kesegie, bu mangmagoso nguts gi ta vemikiur nge gie kesegie ma bu se ma bu oen ta beit sibu korot palan.
8 Ine bu kepineits ta malan mi vinavasor vourvour simi vevien va ta por madar.

9 “Samo gi ta so rakopie nga nge terie nga va gi ta vikikinie nga nge kenvamate nga. Mi kulou gi ta karto nga simi vunan nga vodovodon tuktuk seou. Bu mei kokouk gi ta matakorot nge nga surie mi asoung.
10 Ian simi ra, palan bu mei gi ta so kor vekenan e Raban, ma gi ta so veroev nge terie gie kesegie ma vematakorot nge gie.
11 Ma palan propet bitbit gi ta so tamtuir nge bitie palan bu mei.
12 Ma surie mi sinavei tsokor ta beit leong, palan bu mei gi ta so tsupuk rivie kegi sar lalaron sibu palapalagie.

13 Eiekesen eie ese ta tuir ngeisngeis oit simi ra
votovoto ta so suvuon mi vavato.
14 Ma ine mi Banga Vinavatei surie ken sinavei
nia vuor e Raban gi ta vavatei ngan i aron mi
mangmagoso enaenamon kokouk terengien bu
mei gi ta mang oit nia vodovodon tuktuk, ma i
muir mi ra votovoto ta ba beit.
15-16 "Io, sien va nga ta pare 'mi kepineits ian
ta molubiets' va tate tuir simi korot tamat malan
e Daniel mi propet ta nga vokokotie, egie gi ta
mon i Iudea gi ta ngas vi ra kien sibu pout. Io,
eie ese ta ase ine ta ngas katsep.
17 Sien va ka mei ta mon i pungan ken vonuo,
kian va ta tsour nge rubukien nia poro ken sar
kepineits.
18 Sien va ka mei ta mon i tau, kian va ta
muerengei nge poro man kuirkuir.
19 Lavei! Mi masitinoiv leong segie mi langei gi
ta tian ma mi langei vusus ian simi keipkepide ra.
20 Nga no va kenga vini ta kap tsorubeit sibu
rangi bat o, simi Rangi Minaes,
21 simi vunan ian simi ra mi tsienakor leong
beitsak ta so beit, ian ta kap nga tsorubeit vakaek
si man tsuoktsuok vakaek mi mangmagoso enae-
namon oit nevere, ma i murien ta kap kavo
kepineits tsak malan te buer.
22 Sien va e Raban a kap nga por potiepotien
ine bu ra, va kap ka mei a nga to, eiekesen ine
bu ra, eie ta ngas por potiepotiegie nia kulie ken
kulou vivviel.
23 Ian sibu ra, sien va ka mene ta pevien senga,
'Pare, ine arie mi Messia! o, eie nikot!' kian va

24:15-16 DAN 9:27; DAN 11:31; DAN 12:11

nga ta vodovodon tuktuk sien,
24 simi vunan bu Messia bitbit ma bu propet
bitbit gi ta beit ma gi ta so tsana bu suasuada
totourlekier leong ma bu kepineits leong ni
vovokudier. Sien va ta oit, gi ta bit tsana ken
kulou vivviel e Raban.
25 pare! O te muna pengan senga ine bu
kepineits i muan va gi ta ba so beit.

26 "Io, sien va ka ka ta pengan senga, 'Pare eie
nikot a mon simi beir,' kian va e ta rakot o, sien
va ta pevien, 'Pare eie die a mon i ruom,' kian
va e ta vodovodon tuktuk sien.
27 Sien va e Natuon mi Ka ta nemei eie ta
malan mi kutsukutsuleip ian ta kutsuleip simi
mariu kovuni simi matanias ta rar tsour oit simi
matanias ta ros.
28 Ivie mi piripirien bu mei maet gi ta mon en,
bu moduram gi ta beit kokouk en.

29 "I murien duis ian bu ra ni vinekikin tsokor,
" 'mi matanias ta rar bungou,
ma mi vura ta kap puits,
bu kaemkaem gi ta kor kovuni simi rangit,
ma man sar ngeisngeis mi mariu gi ta
moruor.'

30 "Io, man totourlekier e Natuon mi Ka ta
tsorubeit vasvas simi mariu ma bu vuna enamon
kokouk simi kaber gi ta ta. Gi ta pare e
Natuon mi Ka ta nemei i popon mi balbal simi
mariu meie ngan mi ngeisngeis ma mi banga
matvinavaso.

24:29 ISA 13:10; ISA 34:4

31 Ma e Raban ta turan ken sar angelo ngan mi
tienengen mi tuvuir, ma gi ta kir kakaku gie ken
kulou vivviel e Raban kovuni siba mata mour
voveit, kovuni simi tangatson mi mangmagoso
enaenamon, oit simi tangaots ka ie.

32 "Nga por vavakatsep simi sinavien mi ei mi
fik. Sien va bu rakarakan va gi tate beit mang-
mangeda ma vakaek nge bira, nga telekiran va
man vura mi parpar a te vatavatat.
33 Io, sien va nga ta pare ine bu kepineits ta vor
ve tsotsorubeit, nga ta telekiran va a te vatavatat
ian mi ra, ma a te tuir i matavanuo.
34 O oeng tuktuk senga, mi kuoluon ine bu ra gi
ta kap ngas voto tuir oit ine bu kepineits kokouk
ta tsorubeit.
35 Mi rangit ma mi kaber ta so voto eiekesen
kong sar nama ta kap so voto."

Kap ka mei a telekiran mi ra ma mi keipkepide ra
(Marko 13:32-37; Luka 17:26-30,34-36)

36 "Kap ka mei a telekiran venenges ian mi ra o,
mi keipkepide ra va ta beit. Bu angelo simi rangit
ma e Natuon buer gi kap telekiran. E Raban
kesen mo a telekiran.
37 Sien e Natuon mi Ka va ta beit, ta malan misa
ta nga tsorubeit ian sibu ra se Noa.
38 I aron ian bu ra i muan mi tubuik leong, mi
kulou gi nga mon ngan mi ngou, a, mi un, a, mi
verei, ma mi vavuo bu natugie, tuir oit simi ra e
Noa ta nga rubukien si man mon.
39 Eiekesen gi kap nga telekiran misa va ta nga
beit oit mi tubuik leong a nga nemei ma a nga

sorara gie. Ine arie ta malan simi ra va e Natuon
mi Ka va ta beit.
40 Ian simi ra ba ka luo guor ta mon i tau nge
tsatsang, e Natuon mi Ka ta kir tsana mi mei kes
seguor, ma mi mei mene ta mon.
41 Ba vevien luo guor ta leik leseik, e Natuon
mi Ka ta kir tsana mi mei kes seguor ma mi mei
mene ta mon.
42 “Io, nga ta ngas nenei kalei simi vunan nga
kap telekiran venenges manga Nguts va ta beit.
43 Eiekesen nga ta ngas telekiran ine, sien va e
taman mi vonuo a telekiran mi keipkepide ra mi
ka puerpuer va ta beit sien, eie ta pan rorois va
mi ka puerpuer ta kap mang me rubukien si ken
vonuo.
44 Io, enga buer nga ta ngas rorois, simi vunan
e Natuon mi Ka ta nemei simi keipkepide ra nga
ta vodon va ta kap beit sien.
45 “Ese mi banga petspets sievei ma a ko tuktuk
si ken tsientsang? Arie eie man ka leong ta terie
ken baitutuir nia naneie ken sar petspets nge
tabarie gie duis sibu kato ra nia ngou.
46 Mi nires leong ian simi petspets sien va man
ka leong ta me beit vorotan va a ngas tuir si ken
baitutuir simi tsientsang.
47 O oeng tuktuk senga. Ine mi ka leong ta
terie ine ken petspets nia naneie ken sar sinsuv
kokouk.
48 Eiekesen, sien va ine mi tsaka petspets ta
pevien seie kesen nge kia, ‘Ta potaram te mong
ka leong ta ba muerengei,’
49 ma samo ta vakaek nge tsatsakie bu turan
petspets, ma ta mon ngan mi ngou ma mi un nge
be,

50 io, man ka leong ian mi petspets ta ra nemei
si ka ra ta vodon va ta kap beit sien ma si ka
keipkepide ra eie ta kap telekiran.
51 Ma ta me tsetstseik vatsakatie ine mi pet-
spets nge teir meie nge gie bu malamala ka duis
ivie va gi ta so tata nge vengvengio en bu rivogie.

25

Man nama puppuo mi sinangavur kes mi langei vour

1 "Ian simi ra, mi sinavien e Raban nia vuor
ta malan mi sinangavur kes mi langei vour gi ta
nga poro kegi sar bember ma gi nga rakot nia
suoeie mi ka va ta nga rei vour.
2 Ba vevien vour napaririem ka ie gituo nga be
ma ba mene napaririem ka ie gituo nga sievei.
3 Ba mei gituo ta nga be gituo nga poro mo
kegituo sar bember, eiekesen gituo kap nga por
man karasin.
4 Eiekesen ba mei gituo ta nga sievei gituo nga
poro kegituo sar bember meie ngan bu utut a nga
vous nge karasin.
5 Mi ka va ta nga rei vour a kap nga beit lalapus
ma gi nga mat mumuang nge muang.
6 "Sikati potaram gi nga koupkoup 'Eie te mi
ka va ta rei! Nga nemei nge me suoeie!'
7 "Samo mi langei vour kokouk gi nga pan nia
vakartie kegi sar bember.
8 Ba mei gituo ta nga be gituo nga oeng
segituo ian gituo ta nga sievei, 'Ngatuo terie
segatuo kegatuo ka puk karasin mene, kegatuo
sar bember gi te maet.'

9 “Ba vevien gituo ta nga sievei gituo nga kuil
nama, ‘A kap. Ta masi kap oit segiet kokouk.
Misasien, ngatuo rakot segie gi ta ko verikuil nge
lakep ngan mi karasin ma ngatuo ta ra vovoir.’
10 “Eiekesen i murien gituo ta nga veis nia ra
voir karasin, mi ka rei vour a te nga beit. Ba
vevien mene ese gituo ta nga rorois, gituo nga
rubukien meie ine mi ka rei vour simi nginou ni
verei. Ma gi nga bokutie mi matavanuo.
11 “I muir sien ba vevien be gituo ta nga nemei,
gituo nga virevirei, ‘Ka leong! Ka leong! Tsitsi
vara gatuo!’
12 “Eiekesen a nga kuil nama, ‘O oeng tuktuk
sengatuo. O kap telekira ngatuo!’
13 “Io, nga ta ngas nenei kalei, simi vunan nga
kap telekiran mi ra ma mi keipkepide ra va e
Natuon mi Ka ta beit.

Man nama puppuo ba petspets tour (Luka 19:11-27)

14 “Ma buer mi sinavien e Raban ta vuor a
malan mi ka ese ta nga visi veis simi vineis kuar,
a nga kukuo ken ba petspets ma a nga terie ken
sar sinsuv i naparimagituo.
15 Simi mei vourvour a nga terie sien bu
lut lakep talent mi napaririem, ma simi mei
vuluongan a nga terie sien ba lut lakep talent luo,
ma simi mei mene buer a nga terie sien mi lut
lakep talent kes. A nga teir malan ngan ian nia

25:15 talent - mi namani Grik ma man putu ine mi lakep a oit mi voirvoir mi ka tsatsang ta poro sibu avareit mi sinangavur kes ma mi napaririem i popon.

vaotie ken sinavei mi ka keskes. Samo a nga veis
si ken vineis.
16 Mi ka ese ta nga tserie bu lut lakep talent mi
napaririem, ian ngas te a nga veis nge ra tsatsang
ngan bu lakep, ma a nga vabatie bu lut lakep
talent mi napaririem te buer.
17 Io, ian buer mi mei ta nga tserie ba lut lakep
talent luo a nga veis nge ra tsatsang ngan ma a
nga vabatie ba lut lakep talent luo te buer.
18 Eiekesen mi ka ese ta nga tserie mi lut lakep
talent kes a nga veis ma a nga ra tsuopuo mi mat
ma a nga muningan ken sar lakep man ka leong.

19 “I murien bu ra palan, man ka leong ian ba
petspets a nga muerengei ma a nga me vereie
gituo vasa gituo nga tsatsang venengan ken sar
lakep.
20 Mi ka ese ta nga tserie ba lut lakep talent mi
napaririem a nga nemei nge pevien, ‘Ka leong e
nga terie i naparimoung ba lut lakep talent mi
napaririem. Pare! O te buer vabatie ba lut lakep
talent mi napaririem mene te buer.’

21 “Man ka leong a nga kuil nama, ‘Mi banga
tsientsang, evoi mi banga petspets ma e ko
tuktuk si ke tsientsang! E te nga ko tuktuk si ke
tsientsang siba kepineits kap vovo. O ta terie no
va e ta kovan bu kepineits palan. Nemei nge me
suv si ken nires ma ka leong!’

22 “Mi ka ese ta nga tserie ba lut lakep talent
luo a nga nemei buer nge pevien, ‘Ka leong, e nga
terie i naparimoung ba lut lakep talent luo. Pare,
o te buer vabatie ba lut lakep talent luo mene te
buer.’

23 “Man ka leong a nga kuil nama, ‘Mi banga
tsientsang, evoi mi banga petspets ma e ko
tuktuk si ke tsientsang! E te nga ko tuktuk si ke
tsientsang siba kepineits kap vovo. O ta terie no
va e ta kovan bu kepineits palan. Nemei nge me
suv si ken nires ma ka leong!’
24 “Samo ian mi petspets ese ta nga tserie mi
lut lakep talent kes a nga nemei nge pevien,
‘Ka leong. O nga telekiran va evoi mi ka kov
ngeisngeis. E ko por nginonginou ivie e ta kap
nga tsutsuor en ma e ko sere kakakuon ivie e ta
kap nga riv pei en.
25 Io, o nga motou ma o nga veis nge ra
muningan ke lut lakep talent simi kaber. Pare,
ine arie ke lut lakep talent e ta nga terie seou.’
26 “Man ka leong a nga kuil nama, ‘Evoi mi
tsaka petspets mat maermaer! Io, e telekiran va
o ko por nginonginou ivie o ta kap nga tsutsuran
ma o ko sere kakakuon ivie eou o ta kap nga riv
pei en.
27 Io, a nga kalei beitsak sien va e nga poro
kong sar lakep nge ra terie simi vonuo teteir
lakep va gi ta nga ra tsatsang ngan, terengien
sien va o ta muerengei, o ta mang suvuon kavo
lakep mene i popon kong sar lakep.
28 “ ‘Nga por tsana mi lut lakep talent sien nge
terie seie ian ta suvuon bu lut lakep talent mi
sinangavur kes.’
29 Segie ese gi ta suvuon, e Raban ta buer
teteir i popon ma gi ta suvuon ta palan beitsak,
eiekesen segie ese gi ta kap suvuon, misasien va
ka puk lili gi ta suvuon, e Raban ta por tsana
segie.

30 ‘Nga ta tomeke vorotsoro ine mi petspets
mat maermaer simi ngingi e kinagie, ivie va ta
tata nge vengvengio en bu rivon.’

Mi sipsip ma mi meme

31 “Sien va e Natuon mi Ka va ta nemei ngan
man matvinavaso meie bu angelo kokouk, eie ta
mogos i popon ken mogomogos ni Nguts meie
man matvinavaso.
32 Bu vuna enamon kokouk gi ta kir kakaku gie
beit i matan, ma ta vierta gie malan mi ka nennei
sipsip ta viertan bu sipsip sorvekenan bu meme.
33 Eie ta pot terie bu sipsip si ken riem suv ma
bu meme si ken riem kieir.
34 “Samo mi kovakova ka leong ta oeng segie si
ken riem suv, ‘Nga nemei, enga ese e Tamoung
ta vatamase nga. Nga me suvuon kenga vavata-
maes si ken mangmagoso Nguts e Raban ian e
Raban ta nga rorois ngan va senga vakaek te simi
vinagoso.
35 O nga vitor ma nga nga tabarie iou. Ma o
nga moruo ma nga nga vuvunumie iou. Ma o
nga mala kibang ma nga nga marangata iou si
kenga sar vonuo.
36 O nga pinat surie lavlav ma nga nga vosonie
iou. Ma o nga morouk ma nga nga naneie iou.
Ma o nga mon simi vona vinatoreis ma nga nga
nemei nia me iro iou.’
37 “Samo bu ka gi ta duis i matan e Raban, gi ta
kuil nama sien, ‘Mi Nguts, sisa gei nga pare no e
nga vitor ma gei nga tabarie no, o, sien e ta nga
moruo ma gei nga vuvunumie no?
38 Sisa gei nga pare no va e nga malan mi
kibang ma gei nga marangata no si kegei sar

vonuo, o, e nga pinat suri lavlav ma gei nga
vosonie no?
39 Sisa gei nga pare no e nga morouk, o, e nga
mon i aron mi vona vinatoreis ma gei nga ra iro
no?'

40 "Mi kovakova ka leong ta kuil nama, 'O oeng
tuktuk senga, mi sana kepineits e ta nga tsana si
ka meinmenien ine bu kasiung kap asna, e te nga
tsana seou.'

41 "Samo ta oeng segie ian si ken bieng kieir.
'Nga tsupek sorvekena iou. Enga e Raban a te
nga oeng subira nga. Nga rakot simi leing ta kap
man ka votovoto nian e Satan ma ken sar angelo.
42 O nga vitor eiekesen nga kap nga tabarie iou.
O nga moruo eiekesen nga kap nga vuvunumie
iou.
43 O nga mala kibang eiekesen nga kap nga
marangata iou si kenga sar vonuo. O nga morouk
nge mon i aron mi vona vinatoreis eiekesen nga
kap nga naneie iou.'

44 "Ma egie gi ta kuil nama, 'Mi Nguts, sisa gei
nga pare no e nga vitor, o, moruo, o, mala kibang,
o, pinat suri lavlav, o, morouk, o, mon simi vona
vinatoreis, ma gei kap nga kulie no?'

45 "Eie ta kuil nama, 'O oeng tuktuk senga,
mi sana kepineits nga ta kap nga tsana si ka
meinmenien ine bu kasiung kap asna, nga kap
nga tsana seou.'

46 "Samo, gi ta rakot simi vinatoreis kap man
ka votovoto, eiekesen bu ka gi ta duis i matan e
Raban, gi ta rakot simi tino rovoriu."

26

Gi nga roev nia kenvamate e Iesu
(Marko 14:1,2; Luka 22:1,2; Ioanes 11:45-53)

1 I murien e Iesu tate nga vokokotie ine bu
kepineits kokouk, a nga oeng si ken sar madar
tovtov.
2 "Malan nga tate telekiran, mi Nginu Pasova
ba ra luo mo a te kitipan. Ian simi ra gi ta terie e
Natuon mi Ka va gi ta vetekiuo simi koitskoits."
3 Samo bu prist leong ma bu muomuo simi
kulou gi nga beit kouk i mararan ken vonuo e
Kaiapas mi kovan bu prist,
4 ma gi nga roev nia raok menentan nge
kenvamate e Iesu.
5 Gi nga pevien, "Eiekesen giet ta kap tsana i
aron mi nginou. Mi kulou gi ta masi tsuokvakake
ka tseng."

Mi vevien a nga soan mi da sosong i kovan e Iesu
(Marko 14:3-9; Ioanes 12:1-8)

6 E Iesu a nga mon i Betani i aron ken vonuo
e Simon ese ta nga suvuon mi mienarouk lepra
muomuo.
7 Sien e Iesu ta nga mogos i bingan mi tsur
ngongou, mi vevien a nga nemei sien ngan mi
utut vout ta nga vous ngan mi da sosong ivie man
voirvoir ta nga vaen ma a nga soan i kovan.
8 Sien bu madar tovtov gi ta nga pare ine, gi
nga petseir, ma gi nga virei, "Surie misa ine mi
vevien ta soe tuvuon ngan ine mi da sosong?"
9 Ine mi da sosong, a oit nia verikuil ngan nge
lakep palan ma ian mi lakep ta oit nia kulie bu
sinaortsak.

10 E Iesu a nga telekiran mi sana gi ta nga
vokokotie, ma a nga oeng segie, “Surie misa nga
ta nama palan ngan ine mi vevien? Eie a tsana
mi banga kepineits seou.
11 Bu sinaortsak gi ta mon meie nga sibu ra
kokouk, eiekesen eou o ta kap mon meie nga sibu
ra kokouk.
12 Sien ta soan ine mi da sosong i kurikuriung,
a te tsana nia rorrois ngan mi piripiriung nian
kong mintur simi monmon.
13 O oeng tuktuk senga, simi sana korot simi
mangmagoso enaenamon gi ta vavatei ngan mi
Banga Vinavatei, mi sana kepineits ine mi vevien
ta tsana gi ta vavatei ngan buer nia vodonomie
ngan eie.”

E Iudas a nga roev terie e Iesu
(Marko 14:10,11; Luka 22:3-6)

14 Samo mi meinmenien mi sinangavur kes ma
luo bu madar tovtov, mi asan e Iudas Iskariot, a
nga rakot sibu prist leong,
15 ma a nga vereie gie, “Misa nga res nia
terie seou sien va o ta roev terie e Iesu i
naparimanga?” Io, gi nga aes terie sien ba
sinangavur tour bu silva lakep.
16 Vakaek te ian, e Iudas a nga dedeng ngan ka
kientsep nia roev terie e Iesu i rimagie.

E Iesu a nga nganie mi Nginou nian mi Pasova
(Marko 14:12-21; Luka 22:7-13,21-23; Ioanes 13:21-30)

17 Simi ra vourvour simi nginou nian mi Tsoik
kap ka iis sien, bu madar tovtov gi nga nemei se
Iesu nge vereie, “Ivie e lalaron va gei ta rorois

ngan en mi Nginou nian mi Pasova va e ta ra
nganie?”
18 E Iesu a nga kuil nama, “Nga rubukien simi
taon nge rakot simi ka ma nga ta oeng sien, ‘Mi
vavvasengei a pevien; Kong keipkepide ra a te
vatavatat. O ta barabaramatan mi Nginu Pasova
meie kong sar madar tovtov si ke vonuo.’ ”
19 Io, bu madar tovtov gi nga tsana malan e
Iesu ta nga oeng segie ma gi nga ra tsang rorois
ngan mi Nginu Pasova en.
20 Sien tate nga reivreiv seserigo, e Iesu ma mi
sinangavur kes ma luo ken sar madar tovtov gi
nga mogos viririsie mi tsur ngongou.
21 Ma sien gi tate nga vakaek nge ngou, a nga
pevien, “O oeng tuktuk senga, ka mei senga ta
roev terie iou simi matakorot.”
22 Gi nga mesirik ma gi nga vakaek nge virei
vovokes rakot se Iesu, “A tuktuk, kap va eou, va
gerek, mi Nguts?”
23 E Iesu a nga kuil nama, “Mi mei ese ta tsonga
mi poko tsoik meie iou i aron mi koi ngongou,
arie eie ta roev terie iou simi matakorot.
24 E Natuon mi Ka ta mesei malan mo mi
Pakpak Leong ta vakokoit surie. Eiekesen, mi
tsienakor leong ian simi ka ese ta roev terie iou
simi matakorot! A kalei sien va gi kap nga kava.”
25 Samo e Iudas ese ta nga roev terie a
nga pevien, “A tuktuk, kap va eou, va gerek,
Vavvasengei?”
E Iesu a nga kuil nama, “Io, arie evoi mo.”
26 Sien gi ta nga vor ve ngongou, e Iesu a
nga poro mi tsoik, ma a nga vuot kalei nge
potakie nge terie si ken sar madar tovtov ma a

nga pevien, “Nga poro nge nganie. Ine arie mi
piripiriung.”
27 Samo a nga poro mi koi unun ma a nga vuot
kalei se Raban ma a nga terie segie nge pevien,
“Nga un sien ine, enga kokouk.
28 Ine arie mi daroung simi kinubuits ian ta
tamasoei nian bu mei palan nia vodon rivie kegi
sar sinavei tsokor.
29 O oeng senga, o ta kap ba buer unumie mi
dangi vuavua vain vakaek ine oit ian simi ra va
o ta so unumie mi dangi vuavua vain vour meie
nga i aron ken mangmagoso Nguts e Tamoung.”
30 Sien gi tate nga keveir vaton mi paka rengeir
gi nga veis rovotsour rakot simi pout i Oliv.

E Iesu a nga peterie va e Petro ta nga vamoie (Marko 14:27-31; Luka 22:31-34; Ioanes 13:36-38)

31 E Iesu a nga pevien segie, “Enga kokouk nga
ta kor si kenga sar vienviendon surie iou, surie
mi Pakpak Leong a pevien ne,

“ ‘O ta keda mi ka nennei sipsip,
ma bu sipsip gi ta vi vepitsitsei.’

32 Eiekesen i murien va o ta to muerengei simi
miensei, o ta muo senga rakot i Galili.”
33 E Petro a nga oeng ngeisngeis, “Misasien va
egie kokouk gi ta murien veie no, eou kap.”
34 E Iesu a nga oeng sien, “O oeng tuktuk sevoi.
Ine sikati i muan va mi to ta kurkuku, e ta so
vamoie iou votour.”

26:31 ZEC 13:7

35 Eiekesen e Petro a nga oeng ngeisngeis sien,
"Misasien va o ta mesei meie no, o ta kap oit nia
vamoie no." Ma bu madar tovtov kokouk gi nga
vakokoit malan buer.

E Iesu a nga no i Getsemane
(Marko 14:32-42; Luka 22:39-46)

36 Samo e Iesu a nga veis meie ken sar
madar tovtov rakot simi korot gi vuotongie va
i Getsemane, ma a nga oeng segie, "Nga mogos
en ne. O ta rakot en nikot nge ra no."
37 A nga kerie e Petro ma ba natuon e Sebedi
meie. Ma a nga rongmetsikien mi aor tsak leong
ma mi putu.
38 Samo a nga oeng segituo, "Mi aroung a vous
ngan mi aor tsak ma a te vatvatta kenvamate iou.
Ngatuo ta mon en ne nge nenei meie iou."
39 E Iesu a nga veis rakot i pek lili ma a nga
tsibour matan i keim simi kaber ma a nga no,
"Tama, sien va a oit, por tsana seou ine mi koi
simi vinekikin. Eiekesen, vemusurie ke lalaron
ma a kap va kong lalaron."
40 Samo a nga muerengei rakot si ken ba madar
tovtov ma a nga vorota gituo sien gituo tate
nga muang, ma a nga vosuoreie e Petro, "Vasa,
ngatuo kap oit nia pan nge nenei meie iou ka aua
kes?
41 Ngatuo ta pan nge no, terengien ngatuo ta
kap mang kor simi konokonon. Mi moromoruo
a pets, eiekesen mi pirpir a kap suvu ngeisngeis."
42 E Iesu a nga veis sorvekena gituo te buer mi
keipkepide ra a luongan, ma a nga ra no, "Tama,
sien va e kap oit nia por tsana seou ine mi koi,

ma sien va o ta ngas un sien, a kalei, tsatsang
vemusurie ke lalaron."
43 Ma a te buer nga me vorota gituo sien gituo
ta nga muang simi vunan bu katsomatagituo a
nga putu.
44 Io, a nga sorvekena gituo te buer ma a nga
veis nge ra no mi keipkepide ra a tourngan. A
nga no vemusurie mo malan ken nono vourvour
ta nga vuotongie.
45 Samo a nga muerengei rakot si ken ba madar
tovtov ma a nga oeng segituo, "Vasa, ngatuo ngas
vor ve mumuang nge maes? Ngatuo dedeng, mi
keipkepide ra a te vatavatat, ma e Natuon mi Ka
gi tate roev terie i napariman bu ka tsokor.
46 Nga tamtuir! Giet tate ra. Eie te mi ka va ta
roev terie iou simi matakorot!"

Gi nga rakopie e Iesu
(Marko 14:43-50; Luka 22:47-53; Ioanes 18:3-12)

47 Sien ta ngas nga vor ve vakvakokoit, e Iudas
mi meinmenien mi sinangavur kes ma luo bu
madar tovtov a nga beit. Mi kulou palan gi nga
nomeie ma gi nga sorokie kegi sar kuor ma bu
bam. Bu prist leong ma bu muomuo simi kulou
gi nga tura gie.
48 Io, ine mi ka ni roev terie e Iesu a nga rove
mi totourkilal meie gie ven ne, "Mi mei ese o ta
so ngungurie, arie eie mi ka. Nga ta rakopie."
49 E Iudas a nga lalapus rakot se Iesu ma a
nga pevien, "Mi kati, Vavvasengei!" Ma a nga
ngungurie.

50 E Iesu a nga oeng sien, “Palapala, tsana misa
e ta me visi tsana.” Samo gi nga nemei nge
rakopie e Iesu nge visie.
51 Sien gi tate nga tsang malan ngan ine, mi
mene segie ese gi ta nga mon meie e Iesu a nga
te vorotsoruo ken kuor ma a nga tseir rivie mi
tateringan ken petspets mi kovan bu prist.
52 E Iesu a nga oeng sien, “Teir muerngan ke
kuor si man sovsov, simi vunan egie kokouk ese
mune gi ta ken nge kuor, gi ta kenvamate gie
ngan mi kuor.
53 Vasa, e vodon va o kap oit nia kukuo e
Tamoung ma ine ngas te ta turan mi sinangavur
kes ma luo bu gargar leong sibu angelo simi
minakiur?
54 Eiekesen vasa ta oit nia tsorubeit tuktuk ven
mi nama simi Pakpak Leong ian ta pevien va ta
ngas tsorubeit malan ne?”
55 Samo a nga oeng simi kulou, “Vasa, nga kia
va eou mi ka kenken? Arie mi vunan nga te
nemei ngan bu kuor ma bu bam nia me rakopie
iou? Sibu ra kokouk o nga mogos i mararan mi
Vona rengeir leong nge vavasengei ma nga kap
nga rakopie iou.
56 Eiekesen ine bu kepineits a tsorubeit nia
vaotie bu vinavataor sibu propet.” Samo ken sar
madar tovtov kokouk gi nga murien veie nge vi.

E Iesu a nga tuir i matan mi Sanedrin

(Marko 14:53-65; Luka 22:54,55,63-71; Ioanes 18:13,14,19-24)

57 Egie ese gi ta nga rakopie e Iesu gi nga kerie
rakot se Kaiapas, mi kovan bu prist. Ian en

bu vavasengei simi vinuor ma bu muomuo simi
kulou gi te nga oir kouk en.
58 Eiekesen e Petro a nga vor vevemuir oit te i
mararan ken vonuo mi kovan bu prist, ma a nga
rubukien nge mogos meie mi kulou nennei va ta
nga pare misa va ta nga tsorubeit.
59 Bu prist leong ma bu Sanedrin kokouk gi nga
nesie man kavo nama binit e Iesu, terengien va
gi ta mang nga kenvamate.
60 Eiekesen gi kap nga vorotan kavo nama,
misasien palan gi ta nga rovotsour nge vokokotie
bu nama binit.
I muir, ba mei luo guor nga rovotsour,
61 ma guor nga pevien, “Ine mi ka a pevien, ‘O
oit nia vatsarerie ine ken vona rengeir e Raban,
ma o ta tsang muerngan i aron ba ra tour.’ ”
62 Samo mi kovan bu prist a nga tamtuir ma a
nga vereie e Iesu, “Vasa, e ta kap kulie ka nama?
Mi sana suada nama ine, ine ba ka guor vepitsie
nge no?”
63 Eiekesen e Iesu a kap nga vokokotie ka
nama.
Mi kovan bu prist a nga oeng sien, “O oeng
sevoi ngan mi ngesengesien e Raban ta tino.
Pengan segei sien va a tuktuk va evoi mi Messia,
e Natuon e Raban.”
64 E Iesu a nga kuil nama sien, “A malan ian
e tate pengan. Eiekesen o oeng senga kokouk,
vevemuir, nga ta pare e Natuon mi Ka ta mogos
si ken riem suv eie ese ta ngeisngeis rovoriu ma
ta nemei i popon mi balbal simi rangit.”
65 Samo mi kovan bu prist a nga derikie ken
lavlav ma a nga pevien, “Eie a te oeng balapoik

ngan e Raban! Surie misa nga tate buer lalaron
kavo nama mene? Nga pare, ine nga te rongomie
mi namani oeng balapoik ngan e Raban."
66 "Vasa nga vodon ven?"
Gi nga kuil nama, "Eie ta ngas maet."
67 Samo gi nga ebisie mi matan. Ma gi nga
tutuo ngan bu rimagie. Bu mei mene gi nga
pantsie,
68 ma gi nga pevien, "Pengan segei, Messia! Ese
a tutuo no?"

E Petro a nga vamoie e Iesu
(Marko 14:66-72; Luka 22:56-62; Ioanes 18:15-18,25-27)

69 Ian simi keipkepide ra, e Petro a nga mogos
i mararan ken vonuo mi kovan bu prist ma
mi vevien petspets a nga nemei sien ma a nga
pevien, "Evoi buer e nga ko nomeie e Iesu kovuni
i Galili."
70 Eiekesen e Petro a nga vamoi i matagie
kokouk nge pevien, "O kap telekiran misa e
pengan."
71 Samo a nga veis rovotsour simi rum-
rubukien. Ian en mi vevien petspets mene a te
buer nga pare ma a nga oeng segie gi ta nga mon
ian en, "Ine mi ka, a nga ko nomeie e Iesu kovuni
i Nasaret."
72 E Petro a te buer nga vamoi nge
vakavakariem, "O kap telekiran ian mi ka!"
73 Samo a kap nga potaram, egie ian gi ta nga
tuir kouk gi nga nemei se Petro ma gi nga pevien,
"A tuktuk, evoi mi meinmenigie, simi vunan mi
ina a vasanga no."

74 Samo a nga vakaek nge vakavakariem ngan
e Raban i matagie, “O kap telekiran ian mi ka!”
Ma ian ngas te, mi to a nga kurkuku.
75 Samo e Petro a nga vodonomie ken nama e
Iesu ta nga vokokotie malan ne, “I muan mi to
va ta kurkuku, e ta so vamoie iou votour.” Ma e
Petro a nga rovotsour ma a nga ta beitsak.

27

E Iudas a nga lilio
(Marko 15:1; Luka 23:1,2; Ioanes 18:28-32)

1 Tsourvovo mokuopkuop, bu prist leong ma
bu muomuo simi kulou gi nga beit simi vienvien-
don kes va e Iesu ta ngas nga maet.
2 Gi nga visie ba riman nge kir rakot ngan ma
gi nga terie i napariman e Pilato mi gavana.
3 Sien e Iudas, ese ta nga roev terie ta nga pare
va gi te nga votorosie e Iesu, a nga maduo ma
a nga teir muerngan ian ba sinangavur tour bu
silva lakep sibu prist leong ma bu muomuo.
4 Ma a nga pevien, “O te tsana mi sinavei
tsokor, simi vunan o te roev terie mi ka kap ken
ka tsienakor.”
Ma gi nga kuil nama, “Kap kegei ka korot ba
buer sien. Ian, sevoi ke baitutuir en te.”
5 Io, e Iudas a nga tomeke vurukude bu lakep
simi Vona rengeir leong. Ma a nga veis nge ra
lilio.
6 Mi meinmenien bu prist leong a nga
tsuokopie ine bu lakep ma a nga pevien, “Ine
bu lakep mi dar a mon sien ma a kap duis simi
vinuor va giet ta terie simi korot teteir lakep simi
Vona rengeir leong.”

7 Io, gi nga beit simi vienviendon nia poro ine
bu lakep nge vorie ngan mi poko kaber simi ka
tsangtsang koi pier va ine mi poko kaber ta nga
tsorubeit mi puppuon sibu kibang.
8 Arie mi vunan gi nga vuotongie ngan va ‘mi
Pier simi Dar’ oit te ine sibu ra.
9 Io, misa e Ieremia mi propet ta nga vokokotie
a nga tsorubeit tuktuk. A nga pevien, “Gi nga
poro ba sinangavur tour bu silva lakep ian mi
kulou i Israel gi ta nga sunurie nia vovoir ngan.
10 Ma gi nga vorie ngan mi poko kaber simi ka
tsangtsang koi pier, malan mi Nguts ta nga oeng
seou.”

E Iesu a nga tuir i matan e Pilato
(Marko 15:2-5; Luka 23:3-5; Ioanes 18:33-38)

11 E Iesu a nga tuir i matan e Pilato ma e Pilato
a nga vosuoreie, “Arie evoi mi kovakova ka leong
sibu Iuda?”
E Iesu a nga kuil nama, “A malan e tate
vuotongie.”
12 Sien bu prist leong ma bu muomuo gi ta nga
vepitsie nge nama, a kap nga vuotongie ka nama.
13 Samo e Pilato a nga vosuoreie, “Vasa, e
kap rongomie ine bu kepineits gi ta vepitsie no
ngan?”
14 Eiekesen e Iesu a kap nga kulie ka nama
surie bu kepineits gi ta nga vepitsie ngan. Ma
mi muomuo a nga kudier beitsak.
15 Sibu Nginu Pasova kokouk, mi gavana a ko
ruom rivie ka mei tsatsang vinatoreis vemusurie
kegi lalaron mi kulou.

27:10 ZEC 11:12,13; JER 19:1-13; JER 32:6-9

16 Ian sibu ra mi ka tsokor a nga mon simi vona
vinatoreis, mi asan e Barabas.
17 Io, sien mi kulou gi tate nga me beit kouk, e
Pilato a nga vosuoreie gie, “Ese mei nga lalaron
va o ta ruom rivie terie senga? E Barabas o, e
Iesu ese gi ta vuotongie va mi Messia?”
18 A nga telekiran va gi nga terie e Iesu i
napariman simi vunan gi nga ngungutsuo si ken
tsientsang.
19 Sien e Pilato ta nga vor ve mogomogos simi
mogomogos ni vuor, ken vevien a nga turan
ine mi nama rakot sien, “Kian va e ta tsana ka
kepineits ine simi ka ian ta duis i matan e Raban,
simi vunan sikati o berevan ine mi ka, ma ine mi
binorea a tsang vatsakatie iou.”
20 Eiekesen bu prist leong ma bu muomuo simi
kulou gi nga oeng ka i aron mi kulou va gi ta nga
nongie va ta nga ruom rivie e Barabas eiekesen
e Iesu va ta nga sunuir terie simi miensei.
21 E Pilato a nga virei, “Ese seguor ine nga
lalaron va o ta ruom rivie terie senga?”
Gi nga kuil nama, “E Barabas.”
22 E Pilato a buer nga virei, “Ma misa o ta tsana
se Iesu ese gi ta vuotongie va mi Messia?”
Egie kokouk gi nga kuil nama, “Vetekiuo simi
koitskoits!”
23 E Pilato a nga virei, “Surie misa? Mi sana
tsaka sinavei a nga tsana?”
Eiekesen gi nga koup ngeisngeis, “Vetekiuo
simi koitskoits!”
24 Sien e Pilato tate nga deng kielala va a kap
nga oit nia tsang vaotie ka kepineits, ma mi tseng
leong a te nga lalaro tamtuir, a nga poro mi da

ma a nga vavano ba riman i matagie kokouk nge
pevien, “O ketseketseng simi daran ine mi ka.
Kenga baitutuir en te!”
25 Ma egie kokouk gi nga kuil nama, “E ta
ngas sunuir va mi daran ta kor i popogei ma bu
natugei!”
26 Samo a nga ruom rivie e Barabas terie segie.
Eiekesen a nga tuturei ma gi nga beilbeiltsie e
Iesu. Ma a nga terie va gi ta nga ra vetekiuo simi
koitskoits.

Mi kulou ni minakiur gi nga vavangiets ngan e Iesu
(Marko 15:16-20; Ioanes 19:2,3)

27 Samo ken sar ka ni minakiur mi gavana
gi nga kir rubukien ngan e Iesu si ken vonuo
mi gavana gi ta vuotongie ngan mi Praetorium.
Ma gi nga kukuo mi gargar kulou simi minakiur
kokouk ma gi nga tuir viririsie.
28 Gi nga tsion rivie man sar tsetstseik nge
vavatsekie ngan mi lavlav dav.
29 Ma gi nga ruonie man kovage ngan bu suo
tsotso ma gi nga vavatsekie ngan mi kovan. Gi
nga poro mi poko ei nge terie i riman ma gi
nga sege pukupukukaek i matan nge vavangiets
ngan. Ma gi nga pevien, “E ta tino kuar,
kovakova ka leong sibu Iuda!”
30 Gi nga ebisie, ma gi nga poro mi poko ei nge
nisnis ka i kovan.
31 I murien gi tate nga vavangiets vaton, gi nga
tsang rivie mi lavlav dav sien ma gi nga vavat-
sekie ngan man sar tsetstseik kesen. Samo gi nga
kir varakoto nia ra vetekiuo simi koitskoits.

Gi nga vetekiuo e Iesu simi koitskoits
(Marko 15:21-32; Luka 23:26-43; Ioanes 19:17-27)

32 Sien gi ta nga vor ve veisveis rovotsour
simi taon, gi nga suoeie mi kangi Kurene mi
asan e Simon ma gi nga votsuoke nia sorokie mi
koitskoits.
33 Gi nga beit simi korot gi ta vuotongie
ngan i Golgota (man vuevue va, 'Mi Korot simi
Paptikov').
34 Ian en, gi nga terie se Iesu mi dangi vain
gi ta nga gula meie ngan mi da bo va ta nga
unumie, eiekesen i murien ta nga daem pare, a
nga mereis nia unumie.
35 I murien gi tate nga vetekiuo simi koitskoits,
gi nga paluo satu nia potakie man sar tsetstseik
i kotubugie.
36 Ma gi nga mogos nge moun ngan e Iesu.
37 Simi napa ei i kovan mi koitskoits gi nga
vataro ian mi nama gi ta nga vuortie surie ngan,
'Ine e Iesu, magi Kovakova ka leong bu Iuda.'
38 Ba ka puerpuer luo buer gi nga vetekiuo siba
koitskoits i bingan e Iesu, mi mei kes si ken bieng
suv ma mi mei mene si ken bieng kieir.
39 Egie ese gi ta nga veis rov riu gi nga erire
kov nge oeng balapoik ngan,
40 ma gi nga pevien, "E nga pevien va e ta
vatsarerie mi Vona rengeir leong nge voturie te
buer siba ra tour. Maga, sien va evoi e Natuon e
Raban, vatoa no kese nge tsour simi koitskoits!"
41 Simi sinavei kes mo bu prist leong, ma bu
vavvasengei sibu vinuor, ma bu muomuo simi

27:35 PSA 22:18

kulou gi nga oeng balapoik ngan, ma gi nga
pevien,
42 “A nga vatoa bu mei mene, eiekesen a kap
oit nia vatoa eie kesen! Eie mi kovakova ka
leong sibu Israel! Nga ta sangan, ta tsour simi
koitskoits va giet ta mang vodovodon tuktuk sien.
43 Eie a vodovodon tuktuk se Raban! Nga ta
sangan e Raban ta vatoa sien va ta lalaron, simi
vunan a nga pevien va eie e Natuon e Raban.”
44 Ian ba ka puerpuer gi ta nga vetekiuo guor
siba koitskoits i bingan e Iesu, guor nga oeng
balapoik ngan buer.

Ken miensei e Iesu
(Marko 15:33-41; Luka 23:44-49; Ioanes 19:28-30)

45 Vakaek sisiat potaram beit simi 3 kilok
sireivreiv, mi ngingi leong a nga kuva mi ena-
mon kokouk.
46 Vatvatta mi 3 kilok sireivreiv, e Iesu a nga
koup leong, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” Man
vuevue va, “Mong Raban, mong Raban, surie
misa e tate murien veie iou?”
47 Sien bu mei segie gi ta nga tuir vatavatat nge
rongomie ine, gi nga pevien, “Nga rorong, eie a
kukuo e Eliia.”
48 Io, ian ngas te, mi mei segie a nga soer rakot
nge ra vosuvie mi kukui kovuni i rou simi dangi
vain monour, ma a nga rorotsie simi poko ei nge
vutuirse terie se Iesu va ta nga un.
49 Mi kulou kokouk gi nga pevien, “Kian be!
Giet ta be pare va e Eliia ta nemei nge me vatoa.”

27:46 PSA 22:1

50 Ma e Iesu a te buer nga koup leong ma a nga
tsupuk rivie mi Morumoruan.
51 Ian ngas te simi keipkepide ra, mi baba gi ta
nga tsana ngan mi lavlav leong nia bangie kiti-
pan mi Korot Tamat Rovoriu simi Vona rengeir
leong a nga kedeir napaluo kovuni i kur beit i
keim. Mi kaber a nga oen ma bu vunavout gi
nga kapot.
52 Bu monmon gi nga katsep ma bu piripirien
palan mi kuoluon e Raban gi tate nga maet gi nga
to muerengei.
53 Gi nga rovotsour sibu monmon. Ma i murien
e Iesu tate nga to muerengei, gi nga rubukien
simi taon tamat ma gi nga beit vasvas sibu mei
palan.
54 Mi kulou ni minakiur ma magi muomuo gi
ta nga naneie e Iesu, gi nga pare mi oen ma ian
bu kepineits kokouk ta nga tsorubeit. Io, gi nga
kudier beitsak nge pevien, "A tuktuk te, ine mi
ka eie e Natuon e Raban!"
55 Palan mi langei gi nga mon, gi nga tuir i pek
nge dedeng. Ine mi langei gi nga vemusurie e
Iesu kovuni i Galili nia kulie si ken sar pinat.
56 E Maria kovuni i Magadala, e Maria e kinan
e Iakobo ma e Iosep, ma e kinan ba natuon e
Sebedi, gi nga mon i kotubuon ine mi langei.

Gi nga puonongie e Iesu
(Marko 15:42-47; Luka 23:50-56; Ioanes 19:38-42)

57 Sien tate nga reivreiv seserigo, mi ka suvu-
ram kovuni i Arimatea a nga nemei, mi asan e
Iosep. Eie buer a nga vodovodon tuktuk se Iesu.

58 A nga rakot se Pilato ma a nga ra vosuoreie
ngan mi piripirien e Iesu. Io, e Pilato a nga
tuturei va gi ta nga poro mi piripirien nge terie
sien.
59 E Iosep a nga poro mi piripirien nge ovutie
ngan mi lavlav puneits vour.
60 Ma a nga ra vuturungie i aron ken tetteir
vour ta nga kole simi vunavout. Ma a nga vuvuil
kitipan mi monmon ngan mi vunavout leong nge
veis.
61 E Maria kovuni i Magadala ma e Maria ka
ie, guor nga mogos matan veie ine mi monmon.

Mi kulou ni minakiur gi ta nga naneie mi monmon

62 Simi ra vemusurie, eie mi Rangi Minaes, bu
prist leong ma bu Parisaio gi nga rakot se Pilato,
ma gi nga pevien,
63 “Ka leong, gei vodonomie ken nama ine mi
nguts bitbit. Sien ta ngas nga to, a nga pevien,
‘Simi ra a tourngan o ta to muerengei.’
64 Io, e ta ngas terie ka nama ngeisngeis va
gi ta naneie vakalaie mi monmon oit simi ra a
tourngan, surie ken sar madar tovtov gi ta masi
nemei nge me pure mi piripirien nge bitie bu mei
va a te to muerengei. Ine mi binit vevemuir ta
tsokor rio mi binit vourvour.”
65 E Pilato a nga kuil nama, “Nga ta kerie kavo
ka ni minakiur nia ra nenei, ma nga ta rakot nge
ra biritie vakalaie ine mi monmon malan nga ta
telekiran.”
66 Io, gi nga rakot nge ra terie mi golgol mi asan
e Pilato ta nga mon sien. Ma i muir, gi nga voturie
ba ka ni nenei.

28

E Iesu a nga to muerengei simi miensei
(Marko 16:1-10; Luka 24:1-12; Ioanes 20:1-10)

1 I murien mi Rangi Minaes sibu Iuda, tsour-
vovo mokuopkuop simi ra vourvour simi wik, e
Maria kovuni i Magadala ma e Maria ka ie, guor
nga rakot nia ra dengarie mi monmon.
2 Ian simi keipkepide ra mi oen leong a nga beit
simi vunan ken angelo mi Nguts a nga tsourpeuk
kovuni simi rangit ma a nga rakot simi monmon
nge vuvuil rivie mi vunavout ma a nga mogos i
popon.
3 Ken baidendeng a nga malan mi kutsukut-
suleip ma man sar tsetstseik a nga puneits malan
mi busobuso naov.
4 Mi kulou ni minakiur gi ta nga naneie
mi monmon gi nga motou beitsak ma a nga
sigosigong bu arogie ma gi te nga malan bu ka
maet.
5 Mi angelo a nga oeng siba vevien, “Kian va
ngado ta motou. O telekiran va ngado nesie e
Iesu ese gi ta nga vetekiuo simi koitskoits.
6 Eie a kap mon en ne, a te to muerengei, malan
mo ta nga vokokotie. Ngado nemei nge me pare
mi korot ivie ta nga mutur en.
7 Ngado ta muerengei lalapus nge ra pengan si
ken sar madar tovtov va a te to muerengei simi
miensei ma a te muo rakot i Galili. Ian en nga ta
so pare. Ngado ta vodonomie misa o tate pengan
sengado.”
8 Io, ba vevien guor nga lalapus sorvekenan mi
monmon. Guor nga motou eiekesen bu aroguor

a nga vous ngan mi nires, ma guor nga soer nia
ra pengan sibu madar tovtov.
9 Puk lalapus mo, e Iesu a nga beit seguor ma
a nga pevien, “Mi vovo kalei,” guor nga nemei
sien ma guor nga rakopie ba kamen nge rengeir
rakot sien.
10 Samo e Iesu a nga oeng seguor, “Ngado ta
kap motou. Ngado rakot sibu kasiung nge ra
oeng segie va gi ta rakot i Galili. Ian en gi ta
so pare iou.”

Kegi vinavatei mi kulou ni minakiur

11 Sien ba vevien guor ta ngas nga vor ve
veisveis muerengei, bu mei simi kulou ni mi-
nakiur gi ta nga naneie mi monmon, gi nga
rubukien simi taon nge ra pengan sibu prist
leong bu kepineits kokouk ta nga tsorubeit.
12 Bu prist leong gi te nga vakokoit meie bu
muomuo leong ma gi nga rove va gi ta nga terie
bu lakep palan simi kulou ni minakiur,
13 ma gi ta nga oeng segie, “Nga ta ngas pevien
ne, ‘Ken sar madar tovtov gi nga nemei sikati nge
me pure mi piripirien sien gei ta nga muang.’
14 Sien va ine mi nama ta ra beit simi gavana,
egei gei ta ba ra vuduis nama meie nia piknge
nga simi tsienakor.”
15 Io, mi kulou ni minakiur gi nga poro bu
lakep ma gi nga tsana malan ngan gi ta nga oeng
teteir segie. Ma ine mi pinouts a nga puorkan i
kotubuon bu Iuda kokouk tuir oit ine sibu ra.

Mi vuna tinuturei nian mi tsientsang

(Marko 16:14-18; Luka 24:36-49; Ioanes 20:19-23; Aposol 1:6-8)

16 Samo ian mi sinangavur kes ma kes bu
madar tovtov gi nga rakot i Galili, simi pout ivie
e Iesu ta nga oeng terie gie en.
17 Sien gi ta nga pare e Iesu, gi nga rengeir
rakot sien, eiekesen bu mei mene a nga bakiet
kegi sar vienviendon.
18 Samo e Iesu a nga nemei segie ma a nga
pevien, “Bu ngeisngeis kokouk simi rangit ma
simi kaber e Raban a te nga terie seou.
19 Io, nga ta veis nge ra tsana mi kuoluon bu
vuna enamon kokouk va gi ta tsorubeit kong sar
madar tovtov. Io, nga ta tsana mi sinusuruiv
segie simi asan mi Tam ma e Natuon ma mi
Moromoruo Tamat.
20 Ma nga ta vasangan segie nia vemusurie bu
kepineits kokouk o tate nga oeng ngeisngeis ngan
senga. Ma a tuktuk rovoriu, o ta mon meie nga
tuir oit si man ra vekvekitip mi mangmagoso
enaenamon.”

Mi Namani Tino

The New Testament in the Mandara language of New Ireland Province of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Mandara long Niugini

Copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators

Language: Mandara

Translation by: Mandara Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 13 Dec 2023
1ad42eca-167e-5607-b13a-e01c001050d9